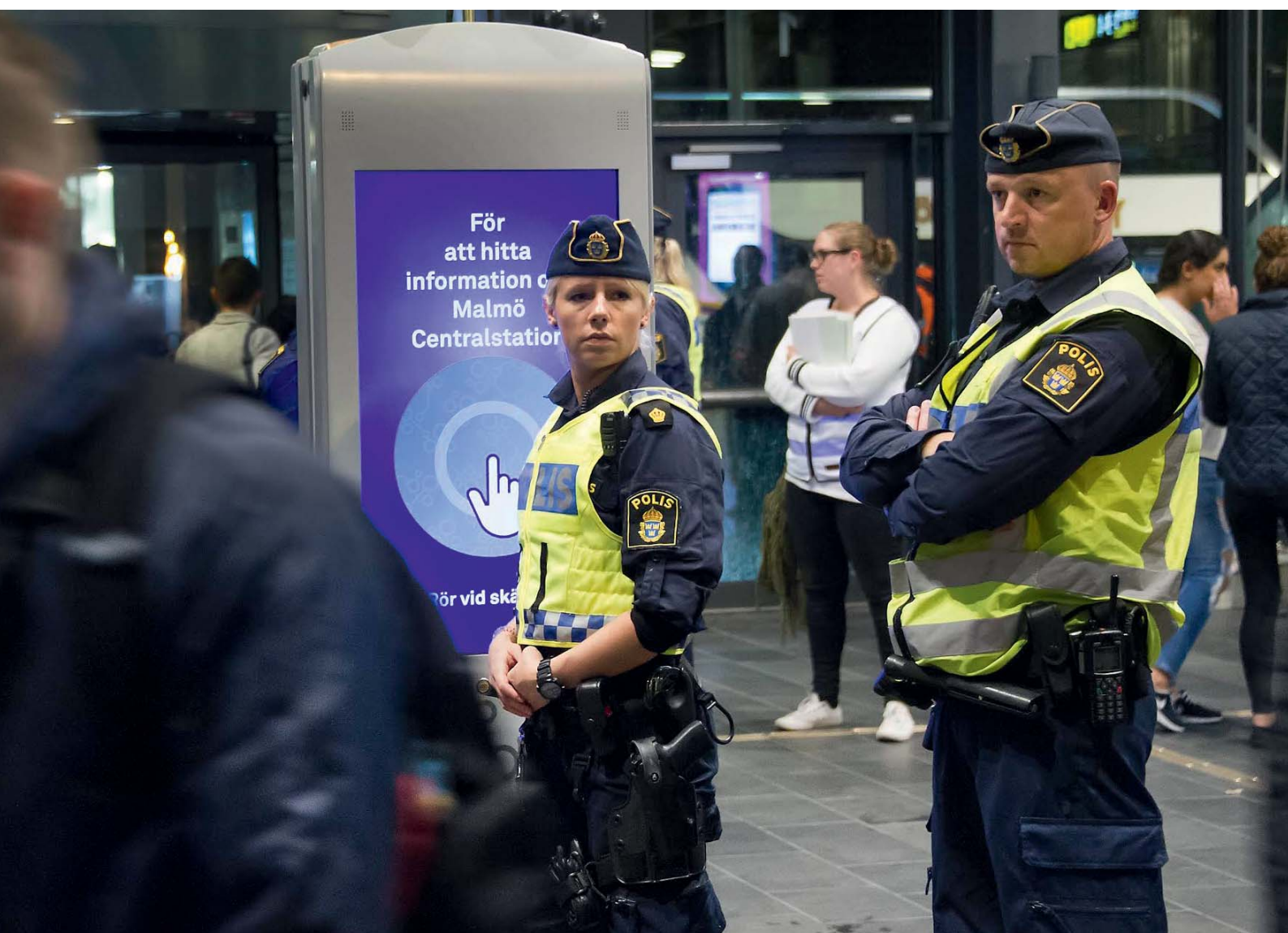

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Lägesrapport 16

Polismyndigheten Rapport 2015

Lägesrapport 16

Människohandel för sexuella och andra ändamål

Polismyndigheten överlämnar härmed Lägesrapport 16 ”Människohandel för sexuella och andra ändamål” avseende år 2014.

Lägesrapporten ger Polismyndighetens bild av människohandelns omfattning och utbredning i Sverige och återspeglar den polisorganisation som rådde under 2014. Den 1 januari 2015 genomgick polisen en omorganisation och ombildades till en myndighet, Polismyndigheten. De rekommendationer som lämnas i rapporten har utarbetats under 2015, och därför är det den nya Polismyndigheten som står bakom dem. Ambitionen är att lägesrapporterna i framtiden ska överlämnas till regeringen under våren efter utgången av det år som rapporten avser.

Rapporten bygger främst på förundersökningar och domar samt på information som inkom till polisen under 2014 och som berör människohandel och därtill relaterad brottslighet. Den är framförallt avsedd för regeringen, polisens särskilda enheter och myndigheter i allmänhet, men den innehåller även information som kan vara användbar för frivilligorganisationer och för allmänheten. Rapporten har utarbetats av kriminalkommissarie Kajsa Wahlberg på Polismyndighetens utvecklingsavdelning.

Under 2015 ses en fortsatt ökning av antalet anmälningar om människohandel för tiggeriändamål. Dessutom har det skett en markant ökning under 2015 av antalet människor som sökt asyl i Sverige och av antalet ensamkommande flyktingbarn. Det finns en risk för att dessa utsatta individer kan komma att utnyttjas som offer för människohandel under sin resa till eller inom Sverige. Mot bakgrund av denna utveckling har lägesrapporten utmynnat i ett särskilt inriktningsbeslut för Polismyndigheten, som syftar till att förstärka förmågan att bekämpa människohandel.¹

POLISMYNDIGHETEN

Dan Eliasson

¹ A448.367/2015, sak nr 429. Beslutsprotokoll nr 37/15.

Innehåll

1. Sammanfattning	7	5. Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel	35
1.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	8	6. Analys och rekommendationer	39
1.2 Andra former av människohandel.....	9	Inledning.....	39
1.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål... 10		6.1 Allmänt om bakgrunden i målen av 4 kap. 1 a § BrB efter 2010 års revidering, t.o.m december 2014.....	39
1.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser.....	10	6.1.1 Förslag till åtgärder – Alla former av människohandel.....	41
2. Inledning	13	6.1.2 Förslag till åtgärder – Människohandel för sexuella ändamål.....	45
2.1 Syftet med denna rapport.....	13	6.1.3 Förslag till åtgärder – Människohandel för andra ändamål.....	46
3. Brottutvecklingen	15	6.1.4 Förslag till åtgärder – Handel med barn för olika ändamål.....	47
3.1 Människohandel för sexuella ändamål.....	15	Bilaga 1. Inrapportering från polismyndigheterna	49
3.1.1 Profiler: gärningspersoner och organiserade brottsnätverk.....	17	Bilaga 2. Lagstiftning på området	73
3.1.2 Offer för människohandel för sexuella ändamål	17	Bilaga 3. Domar om människohandel och brott av människohandelsliknande karaktär	77
3.1.3 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål eller prostitution i Sverige.....	18	Bilaga 4. Anmälda brott under 2013–2014	81
3.1.4 Förövarnas tillvägagångssätt.....	19		
3.1.5 Försäljning och köp av sexuella tjänster via internet under 2014.....	20		
3.2 Människohandel för andra ändamål.....	21		
3.2.1 Tvångsarbete eller situation som innebär nödläge.....	22		
3.2.2 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet.....	23		
3.2.3 Utnyttjande av utländska bärplockare i Sverige.....	24		
3.2.4 Utnyttjande av personer genom krigstjänst.....	25		
3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål... 25			
3.3.1 Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år eller annars särskilt utsatta.....	27		
3.3.2 Köp av sexuell handling av barn.....	27		
3.3.3 Människohandel för andra ändamål med barn under 18 år.....	29		
3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser.....	29		
4. Rikskriminalpolisens övriga insatser mot människohandel	33		
4.1 Rikskriminalpolisens organisation mot människohandel.....	33		
4.2 Rikskriminalpolisens arbete mot människohandel under 2014.....	33		

1. Sammanfattning

Människohandel är till sin natur ett brott mot person och behandlas i 4 kap. brottsbalken (BrB) om brott mot frihet och frid (se bilaga 2). Straffansvar gäller för den som genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte. I det fall offret är under 18 år döms för människohandel även om gärningspersonen inte använt sig av otillbörliga medel för att genomföra brottet. Gemensamt för de omständigheter som nämns i bestämmelsen är att de på olika sätt syftar till att bemästra offrets fria och verkliga vilja, oavsett tilltänkt utnyttjande.

Människohandel för sexuella ändamål är en brottslig företeelse som kan förekomma i hela landet men som under 2014 framför allt påträffats i och runt de tre storstadsregionerna. Även människohandel för andra ändamål, såsom tvångsarbete, tiggeri och för att begå brott, förekommer i storstadsregionerna men dessa brott begås också på mindre orter runt om i landet.

I de former av människohandel som förekommer i Sverige kommer gärningspersonerna och de offer som tvingas eller förmås att åka hit i de flesta fall från ursprungsländer där det råder en utbredd fattigdom, stor arbetslöshet, väpnad eller intern konflikt och diskriminering t.ex. av kvinnor och/eller personer från minoritetsgrupper och där det dessutom saknas adekvata sociala skyddsnät. Förövarna utnyttjar offrens utsatta socioekonomiska situation vilket innebär att dessa inte kan neka till ett erbjudande om arbete i ett annat land, trots att erbjudandet kan innebära

en risk för att de utnyttjas. Den ökande rörligheten inom EU och Schengenområdet till följd av slopade gränskontroller har delvis visat sig underlätta för kriminella nätverk att agera över nationsgränser och bli alltmer rörliga. Utvecklingen understryker vikten av att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten utvecklar förmågan och metoder att arbeta gränsöverskridande.

Antalet anmälningar om människohandel för sexuella ändamål minskade något under 2014 (31) jämfört med 2013 (40). Antalet anmälningar om människohandel för andra ändamål ökade under 2014 (62) jämfört med 2013 (43). Vid en mer detaljerad undersökning visade det sig att en inte obetydlig del av de 62 anmälningarna om människohandel för andra ändamål, 14 stycken, var felkodade och avsåg andra brott, som människosmuggling eller ocker. Fördelningen av antalet anmälningar om annan människohandel under 2014 rörde människohandel för tiggeri (23) jämfört med 2013 (9) samt rörande människohandel för övriga ändamål² 2014 (25)³ jämfört med 2013 (1). En minskning av antalet anmälningar om människohandel för tvångsarbete under 2014 (13) jämfört med 2013 (31) kan förklaras av att inte lika många fall av misstänkt människohandel för tvångsarbete uppdagades bland utländska bärplockare under 2014.

Antalet fällande domar om människohandel för sexuella och andra ändamål minskade under 2014 (1) jämfört med 2013 (2).⁴ Eftersom en utredning om

2 Övriga ändamål kan t.ex. vara att tvinga en person att begå brottslig verksamhet.

3 Av dessa 25 anmälningar avser 14 människosmuggling.

4 Domen för 2014 finns inte med i Brottsförebyggande rådets statistik (Brå) då det är en dom i hovrätten. Brå redovisar endast domar i tingsrätten.

människohandel ofta pågår under en mycket lång tid, genomförs rättegångarna ofta året efter det år då brotten anmäls. Det är därför inte lämpligt att jämföra antalet anmälningar med antalet domar från år till år.

Polisanmälningar 2008-2014

År	Människo-handel för sexuella ändamål	Koppleri/grovt koppleri	Människo-handel för andra ändamål än sexuella
2008	15	51	8
2009	31	94	28
2010	32	120	52
2011	35	86	63
2012	21	95	48
2013	40	108	43
2014	31	109	62
Totalt	175	525	230

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2014

Lagförda brott 2013

Typ	Fängelse	Övrigt*	Villkorlig dom	Böter	34 kap §1	Strafföreläggande	Åtals underåtelse	Totalt
Människohandel (alla former)	–	–	–	–	–	–	–	*
Koppleri	10	–	–	–	–	2	–	12
Grovt koppleri	5	–	–	–	–	–	–	5
Köp av sexuell tjänst	–	–	–	–	63	191	6	260
Köp av sexuell handling av barn	1	–	–	–	1	1	–	3

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2014

* Under 2014 dömde hovrätten en person till fängelse i fyra år för människohandel för sexuella ändamål och bedrägeri. Brås statistik omfattar dock inte domar i hovrätt.

1.1 Människohandel för sexuella ändamål

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det vara svårt att uppskatta hur många som föll offer för människohandel i Sverige under 2014. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser som polismyndigheterna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet, hur mycket tips som kommer in till polisen samt på den kompetens som finns inom polisorganisationen. Nivån på dessa insatser skiftar mellan polismyndigheter och ser olika ut från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera, eller ens lokalisera, alla offer, mestadels flickor och kvinnor som iakttas under polisens spaning. Inte heller kan uppskattningen baseras uteslutande på antalet offer som ses som målsägande i människohandelsutredningar; särskilt eftersom flertalet av dessa utredningar fortfarande resulterar i domar om koppleri/grovt koppleri.

Under 2014 upprättade polisen totalt 31 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål jämfört med 40 anmälningar året innan. Under 2014 dömdes 1 person till fängelse i fyra år i

hovrätten för människohandel för sexuella ändamål och bedrägeri.⁵ Därtill dömdes 5 personer för grovt koppleri och 12 för koppleri. Slutligen togs 260 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och tre lagföringsbeslut rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.⁶ Ytterligare förundersökningar om människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst pågår, och domar väntas falla under 2015.

Information som polisen erhöll under 2014 visade att den absoluta majoriteten av offer var flickor och kvinnor, vanligen mellan 20 och 37 år gamla. Det begränsade antal flickor och kvinnor som rekryterades till Sverige för prostitutionsändamål kom i första hand från Öst- och Sydösteuropa (företrädesvis Rumänien men också Bulgarien, Ungern, Litauen och Lettland) samt Nigeria.

Försäljningen av sexuella tjänster sker idag i Sverige liksom i andra länder mestadels via internet, men i Göteborg har flera ärenden koppling till gatuprostitution. I de utredningar som genomfördes under 2014 publicerade gärningspersonerna annonser på webbsidor utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för dessa. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna.

1.2 Andra former av människohandel

Brottsbalkens människohandelsparagraf innefattar också andra former av utnyttjanden.⁷ Förövare kan dömas för att ha utnyttjat människohandelsoffer för krigstjänst, för avlägsnande av organ, för tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte.⁸

Under 2014 dömdes inga personer för människohandel för andra ändamål än sexuella. Polismyndigheterna upprättade dock totalt 62 anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål än sexuella och där åtal väcktes i ett fall rörande tiggeri.

Polismyndigheternas inrapporteringar tyder på att antalet anmälningar och inledda förundersökningar om annan människohandel än människohandel för sexuella ändamål ökade under 2014 (62) jämfört med 2013 (43). De anmälningar som gjordes till polisen under 2014 om utnyttjande av människohandelsoffer för andra ändamål, rörde framförallt situationer där personer förts eller lurats till Sverige av kriminella personer eller grupperingar från andra länder för att utnyttjas för tvångsarbete (13), för tiggeri (23), eller för övriga ändamål (25). En anmälan om människohandel för organhandel fanns upptagen i inrapporteringen till Rikspolisstyrelsen för 2014, men anmälningen visade sig vara felkodad och avsåg annan brottslighet. Liksom för människohandel för sexuella ändamål är det svårt att ge exakta uppgifter beträffande omfattningen av människohandel för andra ändamål till, genom och inom Sverige.

I syfte att motverka att utländsk arbetskraft i framtiden utnyttjas på ett otillbörligt sätt genom orimliga arbetsvillkor, utebliven lön, under hot och slavliknande förhållanden fortsatte Rikspolisstyrelsen under våren 2014 sitt samarbete med Migrationsverket, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Samarbetet ledde bl.a. fram till att de riktlinjer som Migrationsverket tog fram 2011 för företag som erbjuder anställning till bärplockare från tredje land även tillämpades inom andra branscher såsom städ- och restaurangbranscherna.

I maj 2014 publicerade Länsstyrelsen i Stockholms län en rapport om social utsatthet inom vissa grupper av EU-medborgare i Sverige under 2013.⁹ Resultaten visade bland annat att antalet utländska medborgare som under 2013 antas ha kunnat vara utnyttjade för någon av följande andra exploateringsformer:¹⁰

Arbetskraftsexploatering/tvångsarbete	537-845 personer
Tiggeri	305-555 personer
Brottslig verksamhet	191-355 personer

5 Hovrätten över Skåne och Blekinge 2014-03-05, Mål nr B3356-13.

6 Summan av domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelser under 2012.

7 4 kap. 1 a § brottsbalken.

8 Med nödläge avses att offret är förhindrat att fritt bestämma över sina göranden och låtanden eller befinner sig i en verkligt svår belägenhet som inte är helt tillfällig eller övergående. Prop. 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel sid. 21.

9 Rapport 2014:10, Länsstyrelsen Stockholm, Utsatta EU-medborgare i Sverige.

10 Statistiken är inte könsuppdelad.

1.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål

Sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002 har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år, men i enstaka fall också under 15 år.¹¹ Vid några enstaka fall har det funnits misstankar om att äldre pojkar kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål, men dessa misstankar har inte kunnat bekräftas.

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2014 upprättade polismyndigheterna 5 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år, jämfört med 11 anmälningar 2013. De anmälningar som upprättades under 2014 inrapporterades av polismyndigheterna i Blekinge, Stockholm, Västra Götaland och Örebro.¹² Under 2014 dömdes inte några personer för människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år; inte heller väcktes några åtal i dessa fall.

Trots ett aktivt förebyggande arbete på EU-nivå och i Sverige förekommer det fortfarande att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i t.ex. Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras döttrar och söner i syfte att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem i prostitution i andra EU-länder. Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10–14-årsåldern, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av människohandlare att stjäla i butiker eller begå fickstölder. Människohandlarna utnyttjar att barnen mestadels undgår straff och registrering i brottsregister på grund av deras låga ålder. I fall där barn utnyttjas för tiggeriändamål av sina föräldrar, kan det vara svårt att nå framgång med åtal om människohandel om hela familjen levit i stort armod och där den för dem självklara försörjningen utgjorts av tiggeri. Under sådana omständigheter har svenska domstolar inte kunnat finna att föräldrarna utnyttjat/exploaterat sina barn vilket krävs för att utdöma ansvar för människohandel.¹³

11 Dessa fall har rört enstaka flickor i 12-13års åldern.

12 För mer information, se bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna.

13 Stockholms tingsrätt 2010-11-18, Mål nr B 14880-10.

I den nationella kartläggningen, som genomfördes av Länsstyrelsen i Stockholm, registrerades totalt 166 barn som misstänkta offer för människohandel eller människohandelsliknande brott under tiden 2009–2011.¹⁴ Av dessa var 31 registrerade som ensamkommande barn varav hälften pojkar och hälften flickor.¹⁵

1.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser

En brottstyp som fick mycket uppmärksamhet under 2014 rör män bosatta i Sverige som begår allvarliga sexualbrott mot flickor och pojkar i andra länder. Under svensk lagstiftning är det straffbart att resa till ett annat land för att där sexuellt utnyttja en flicka eller pojke med hemvist i landet.¹⁶ Dessa brottslingar kan dömas i svensk domstol eller i domstol i det land där brottet begåtts, och riskerar långa fängelsestraff. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott, dvs. männen har dokumenterat sina eller andras sexuella övergrepp på barn.

Under 2014 hade fyra poliser vid Rikskriminalpolisens IT-brottssektion som huvuduppgift att kartlägga och utreda sexuella övergrepp mot barn i utlandet som begåtts av personer från Sverige.

Information om sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser som inkommer till Rikskriminalpolisen, kommer i första hand från svenska och utländska polismyndigheter, men också

14 Sedan 2009 är det nationella samordningssekreteriatet mot prostitution och människohandel förlagt vid Länsstyrelsen i Stockholm.

15 Rapport 2012:27, Länsstyrelsen Stockholm, Barn utsatta för människohandel - en nationell kartläggning.

16 2 kap. 2 § Kravet på dubbel straffbarhet. Prop.s. 125-130 och 132. Det krävs inte längre dubbel straffbarhet för att i Sverige lagföra för allvarliga i utlandet begångna sexualbrott mot barn under 18 år. De brott som avses är brott enligt 6 kap. 1-6 §§, 8 § tredje stycket och 12 § samt försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt 18 år. När det gäller dessa brott är svensk domstol inte heller bunden av vilket straff som är föreskrivet på gärningsorten. Detta innebär att svensk domstol får döma ut påföljd som är att anse som strängare än det straff som kan utdömas under gärningsortens lagstiftning.

från allmänheten.¹⁷ Även om det kan vara svårt att uppskatta hur många män bosatta i Sverige som begår sexuella övergrepp mot barn i andra länder varje år, visar underrättelsearbetet att problemet är så pass omfattande att samlade åtgärder är nödvändiga. Utredningsarbetet kan dock försvåras av begränsningar i befogenheterna för svensk polis att verka utomlands, särskilt utanför EU:s gränser. Det är därför särskilt viktigt att utveckla ett samarbete mellan det svenska rättsväsendet och myndigheter och organisationer i aktuella länder.

Beställda sexuella övergrepp på barn via webbkamera är ett sätt som allt fler gärningspersoner använder sig av för att uppleva sexuella övergrepp på barn i realtid, men också för att få tillgång till filmer av sexuella övergrepp som är anpassade till deras personliga intresse och smak. Information till polismyn

digheterna under 2014 visade att det finns anledning att anta att ett flertal förundersökningar kommer att inledas under 2015.

Inom ramen för ett regeringsuppdrag till Länsstyrelsen i Stockholms län samverkade Länsstyrelsen bl.a. med Rikspolisstyrelsen och Rikskriminalpolisen i en informationskampanj riktad till allmänheten. Kampanjen lanserades i december 2014.¹⁸

Syftet med kampanjen var att

- ◆ informera allmänheten om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och att övergreppen i stor utsträckning utgör brott även utomlands
- ◆ uppmana allmänheten att anmäla kännedom om misstänkta övergrepp.

¹⁷ För mer information om hur allmänheten kan kontakta Polisen i dessa fall: <http://polisen.se/Om-polisen/Olika-typer-av-brott/Brott-mot-barn/Barnsexhandel/Tipsa-polisen-om-misstankt-barnsexhandel-utomlands/>

¹⁸ <http://resekurage.se>

2. Inledning

Människohandelsbrott innefattar situationer där flera personer samverkar, ofta i olika länder men också inom ett land, för att rekrytera och sedan förmå ett offer att resa från ett ställe till ett annat och där utnyttjas för olika ändamål. Handel med människor är ett globalt växande problem som kräver en strategi med prioriterat internationellt samarbete och omfattande förebyggande och straffrättsliga nationella åtgärder.

Eurostat¹⁹ noterade i sin rapport 2013²⁰ att majoriteten av identifierade offer för människohandel inom EU under åren 2008–2012 var offer för människohandel för sexuella ändamål (62 %). En fjärdedel av alla offer för människohandel utnyttjades för tvångsarbete (25 %) medan 14 % av offren utsattes för människohandel med ändamål att förmås delta i kriminella aktiviteter eller för andra ändamål såsom handel med organ. Eurostat konstaterade också att huvudparten av alla offer för människohandel, oavsett ändamål, var flickor och kvinnor (68 %).²¹ Rapporten visar att de offer som identifierats under perioden till största delen kom från andra EU länder (61 %) och då företrädesvis från Rumänien och Bulgarien. Utanför EU är Nigeria det vanligaste ursprungslandet när det gäller människohandel för sexuella ändamål och Kina när det gäller människohandel för andra ändamål. I motsats till situationen i Sverige, minskade antalet fällande domar om människohandel generellt inom EU med 13 % under perioden 2008–2010.

¹⁹ Europeiska unionens statistikkontor i Luxemburg som sammanställer statistik som är jämförbar på EU-nivå och kan användas som underlag för unionens politiska beslut.

²⁰ Eurostat and European Commission, Trafficking in human beings (Luxembourg and Brussels, Belgium: Eurostat Methodological and Working Papers, 2013).

²¹ 68 % av alla offer var kvinnor, 17 % var män, 12 % var flickor och 3 % var pojkar.

2.1 Syftet med denna rapport

Årets lägesrapport ger Rikspolisstyrelsens bild av läget under 2014 rörande människohandel och därtill relaterad brottslighet inom, genom och till Sverige samt hur omfattningen och utbredningen förändrats sedan föregående års lägesrapport.

I separata bilagor redovisas:

- ◆ polismyndigheternas inrapporteringar till Rikspolisstyrelsen
- ◆ gällande svensk lagstiftning på området
- ◆ domar och information kring offer, gärningspersoner och påföljder som rör olika former av människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst eller köp av sexuell handling av barn
- ◆ statistik över antal anmälningar

3. Brottsutvecklingen

3.1 Människohandel för sexuella ändamål
Rikskriminalpolisen inhämtar regelbundet information om grupper och individer som är ansvariga för olika former av människohandel inom, genom och till Sverige. Informationen kommer bl.a. från svensk och utländsk polis, Europol, frivilligorganisationer, allmänheten, Migrationsverket och andra myndigheter.²² Denna information, och de förundersökningar som bedrevs under 2014, visar att människohandel för sexuella ändamål inte bara är ett storstadsfenomen utan att dessa brott även förekommer på mindre orter runt om i Sverige.

Enligt Rikspolisstyrelsen kan det vara svårt att uppskatta hur många som var offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige under 2014. Antalet människohandelsoffer som uppdagas i Sverige beror till stor del på vilka resurser som polismyndigheterna lägger ner på att uppdaga denna brottslighet, hur mycket tips som kommer in till polisen samt på den kompetens som finns inom polisorganisationen. Nivån på dessa insatser skiftar mellan polismyndigheter och kan variera från år till år. Det är inte heller möjligt att identifiera, eller ens lokalisera alla offer, mestadels flickor och kvinnor, som nämns under telefonavlyssning eller iakttagelse under polisens spaning. Inte heller kan uppskattningen baseras uteslutande på antalet offer som ses som målsägande i människohandelsutredningar, eftersom flertalet av dessa utredningar fortfarande resulterar i domar om koppleri eller grovt koppleri. Händelseförloppet i ett kopplerimål uppvisar ofta mycket stora likheter med det i ett människohandelsmål. Den avgörande frågan om förövarna ska kunna åtalas

²² Men också från hotell som ett resultat av Stockholmspolisens utbildningar av hotellpersonal.

och dömas för människohandel eller för koppleri är huruvida offrets frihet kränkts.

Under 2014 upprättade polisen totalt 31 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål. Under samma period dömdes 1 person till fyra års fängelse i hovrätten för människohandel för sexuella ändamål och bedrägeri.²³ Därtill dömdes 5 personer för grovt koppleri och 12 för koppleri. Slutligen togs 260 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och tre beslut om lagföring rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.²⁴ Ytterligare förundersökningar om människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn pågår och domslut förväntas falla under 2015.

Statistiken kan jämföras med situationen under 2013 då det upprättades 40 anmälningar om människohandel för sexuella ändamål jämfört med 31 under 2014. Under 2013 dömdes 1 person i tingsrätten för människohandel för sexuella ändamål och 1 person för medhjälp till brottet. Under 2013 dömdes dessutom 6 personer för grovt koppleri och 15 för koppleri. Samma år togs 238 lagföringsbeslut rörande köp av sexuell tjänst och 7 beslut om lagföring rörande köp av sexuell handling av barn under 18 år.

Att flertalet lagföringar resulterar i domar för koppleri eller grovt koppleri istället för människohandel kan ha flera förklaringar. Det kan bero på att människohandelslagstiftningen är en svårtolkad lagstiftning vars beviströskel är hög.²⁵ I syfte att undvika långa straff har gärningspersonerna under de

²³ Hovrätten över Skåne och Blekinge 2014-03-05, Mål nr B3356-13.

²⁴ Summan av domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse under 2014.

²⁵ Se rekommendation i kapitel 6 under rubriken 6.1.1 Få fällande domar om människohandel.

senaste åren dessutom förändrat sina tillvägagångssätt. Istället för att bruka direkt våld och hot mot offren så kontrolleras offren ofta med mer utstuderade ”gromnings”²⁶ -metoder som också normaliserar det fysiska och sexuella våld som förövarna ofta utsätter offren för.²⁷ Ofta erbjuder gärningspersonerna ”bättre villkor” för offren bl.a. i form av större handlingsfrihet som att de exempelvis tillåts gå ut och handla på egen hand. Offren får dessutom ibland behålla en del av inkomsterna. Dessa är effektiva sätt som används av förövarna för att knyta offren till sig, kontrollera dem och göra dem känslomässigt beroende, vilket kan resultera i att offren blir lojala och mindre benägna att vittna emot förövarna i en rättsprocess. I sin senaste rapport om människohandel noterar Europol att det rapporterats om många fall där s.k. lover boys lurat minderåriga flickor in i prostitution. Flickorna har sedan blivit offer för människohandel för sexuella ändamål.²⁸ Med lover boys²⁹ menas män eller pojkar som inleder en relation med offren med löften om en känslomässig relation eller giftermål och ett bättre liv. Syftet med att inleda denna relation är att binda flickorna till sig känslomässigt för att sedan kunna förmå dem till att utnyttjas för prostitutionsändamål. Liknande tillvägagångssätt har setts i olika fall i Sverige.

Det begränsade antal flickor och kvinnor som rekryterades till Sverige under 2014 för prostitutionsändamål kom i första hand från Öst- och Sydösteuropa (företrädesvis Rumänien men även Bulgarien, Ungern, Polen, Litauen och Lettland) samt Nigeria³⁰. Detta bekräftas också av den europeiska polisorganisationen, Europol, som i en rapport avseende 2013 noterar att människohandel för sexuella ändamål med offer från Rumänien och Bulgarien sedan några år tillbaka är ett omfattande problem i stora delar

av Europa.³¹ Även i Sverige, främst i Göteborg och Stockholm, noterade polisen under 2014 att rumänska kvinnor utnyttjades för prostitutionsändamål i gatumiljö och genom försäljning via internet. De gärningspersoner som låg bakom denna handel under 2014, mestadels män men också några få kvinnor, kom även de ursprungligen från Rumänien. Förändringar i offrens bakgrund och nationalitet kan förklaras av en ytterst försämrad nationell socioekonomisk situation i t.ex. Rumänien.³² Detta slår särskilt hårt mot kvinnor och flickor. Den ekonomiska krisen i södra och östra Europa kan också göra att människohandlare och hallickar riktar sina aktiviteter mot länder med stabilare ekonomier som exempelvis Sverige.

Förutom de rumänska gärningspersonerna, så var de ansvariga för de brottsliga verksamheter som utreddes under 2014, män och kvinnor som ursprungligen kom från Litauen, Ungern och Sverige. Några av gärningspersonerna hade vistats längre eller kortare tid i Sverige, eller hade sin hemvist i landet.

Enligt Europol kommer den övervägande majoriteten av människohandelsoffer inom EU ursprungligen från länder inom den Europeiska unionen, medan de offer för människohandel för sexuella ändamål som förs till EU från tredje land företrädesvis kommer från Nigeria.³³ Så är fallet även i Sverige.

Enstaka underrättelser inkom till polisen under 2014 om nigerianska kvinnor som såldes via annonser på internet och huvudsakligen utnyttjades av sexköpande män på hotellrum på orter utanför storstadsregionerna. Kvinnorna fördes från Nigeria till t.ex. Spanien eller Italien av organiserade brottsnätverk som försåg kvinnorna med genuina passhandlingar, men med falska identiteter. De flesta kvinnorna tvingades därefter ansöka om och erhöll ofta uppehållstillstånd som identifierade offer för

26 Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften, 6 kap. 10 § brottsbalken.

27 Normaliseringsprocess, se: <http://www.roks.se/mans-vald-mot-kvinnor/normaliseringsprocessen>.

28 Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

29 Ett missvisande uttryck som döljer att dessa unga män är hallickar som kontrollerar och utsätter unga kvinnor och flickor för allvarliga övergrepp.

30 För mer information om offer från Thailand och Nigeria, se RPS lägesrapporter Människohandel för sexuella och andra ändamål för åren 2009 och 2010.

31 Europol, Knowledge Product, Trafficking in Human Beings, O2-Organised Criminal Networks, FP Phoenix, (1 June 2014).

32 Enligt en rapport från Eurostat från 2012 så är Rumänien det näst fattigaste medlemslandet i EU efter Bulgarien mätt i BNP per capita i köpkraftsstandard och ligger 50 % under EU 28-medeltalet. Se: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-12122013-BP/EN/2-12122013-BP-EN.PDF

33 Se fotnot 31, Europol. Knowledge Product.

människohandel för sexuella ändamål. Människohandlarna kunde därefter transportera kvinnorna över nationsgränser inom Schengen-området och vidare till t.ex. Sverige och Norge utan att stoppas. I de fall kvinnorna utnyttjats i prostitution i Sverige och anträffats av polisen eller frivilligorganisationer erbjöds de möjligheter till stöd och assistans. Om de inte ville eller kunde samarbeta med de rättsvårdande myndigheterna i en utredning om människohandel eller koppleri, kunde de i vissa fall avvisas med stöd av utlänningslagen till det land i EU där de har uppehållstillstånd.³⁴ Att kvinnorna inte vill eller vågar samarbeta i en utredning kan bero på bristande tilltro till polisen men också på rädsla för att de eller deras familj ska bestraffas³⁵. För mer information, se Rikspolisstyrelsens lägesrapport för 2010, Människohandel – offren från Nigeria.

3.1.1 Profiler: gärningspersoner och organiserade brottnätverk

De brottsliga grupperingar som var ansvariga för de människohandelsbrott som uppdagats i Sverige under 2014 misstänks i vissa fall tillhöra organiserade nätverk i offrens ursprungsländer. Grupperingarna, som mestadels bestod av män, härrörde från ett flertal länder såsom Rumänien, Ungern, Litauen och Sverige. De var av skiftande etnisk bakgrund och var ibland knutna till organiserad brottslighet och/eller kunde ingå i familjeliknande sammanslutningar. Vissa av gärningspersonerna hade vid avslöjandet vistats under längre eller kortare tid i Sverige, och hade ibland kontakter med personer som hade sin permanenta hemvist i landet. De behärskade det svenska språket, och ibland även engelska, samt besatt goda kunskaper om det svenska samhället. Detta innebar att gärningspersonerna hade och utnyttjade ingående kunskaper både om situationen i destinationslandet, och om brottsoffrens levnadsförhållanden och

ekonomiska och sociala förutsättningar i ursprungslandet. Dessa kunskaper gjorde det enklare att rekrytera och kontrollera offren. Förundersökningar och domar från 2014 visar att de som handlade med människor i enstaka fall även ägnade sig åt annan brottslighet såsom narkotikabrott samt bedrägeri

3.1.2 Offer för människohandel för sexuella ändamål

I Eurostats rapport från 2013 noterades det att 62 % av identifierade offer för människohandel inom EU under åren 2008–2012 var offer för människohandel för sexuella ändamål, och att den absoluta majoriteten av dessa offer var flickor och kvinnor. Detta är också fallet i Sverige. Sedan 1999 har alla kända offer för människohandel för sexuella ändamål och koppleri eller grovt koppleri varit flickor och kvinnor i åldrarna 13–45 år. I de relativt få fall där män eller pojkar fallit offer för människohandel i Sverige handlar det om andra ändamål än sexuella t.ex. stöldverksamhet, tiggeri och tvångsarbete.

Olika erfarenheter och studier i Sverige och internationellt visar att offer för människohandel för sexuella ändamål ofta har ett bristande förtroende för myndigheter och är ovilliga att låta sig intervjuas av polisen eller vittna mot sina angripare. De kan dessutom sakna tilltro till de tolkar som finns tillgängliga eftersom dessa kan ha samma bakgrund som offret eller komma från samma plats, etniska grupp eller land. Detta gör att offret kan känna oro för sin personliga säkerhet och för att kränkande och känslig information kan spridas i deras hemländer eller bland landsmän i destinationslandet. De kan även känna rädsla för repressalier från förövarna, och skam och skuld när de tvingas berätta om de allvarliga och förnedrande sexuella övergrepp som sexköpande män och ofta andra gärningspersoner utsatt dem för, övergrepp som ofta pågått under en längre tid. Det har också förekommit fall där en gärningsperson initierat ett sexuellt och ofta känslomässigt kontrollerande förhållande med offret, något som kan skapa en ovilja hos kvinnan att ange sin ”partner”. Kvinnorna blir på så sätt mer lojala med gärningspersonerna och mindre benägna att vittna emot dem.

De kvinnor som utsattes för människohandel eller människohandelsliknande brott i Sverige under 2014

34 Enligt 8 kap. 2§ första stycket utlänningslagen ”får en utlänning avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt”. (Bestämmelsen är inte tillämplig på medborgare inom den europeiska unionen).

35 Voodoo är en del av en grupp västafrikansk och haitiska animistiska religioner. Kvinnor från Nigeria har ofta utsatts för en s.k. voodoo-ritual vid rekryteringen, vilket är ett vanligt sätt för människohandlare att ta kontroll över dessa offer.

hade, liksom tidigare år, en likartad bakgrund. Det rörde sig om kvinnor som prostituerats för första gången eller kvinnor som utnyttjats i prostitutionsaktiviteter i många år i andra EU-länder eller i sina ursprungsländer. Dessa kvinnor kom ofta från en fattig bakgrund i länder där kvinnors och flickors rättigheter begränsas på olika sätt; genom diskriminering i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden eller där det sociala trygghetsnätet inte fungerar. Många av flickorna och kvinnorna hade dessutom flytt från situationer där de utsatts för olika former av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld såsom tvångsgifte, våldtäkter, sexuella övergrepp eller våld i nära relationer. Många saknade kunskaper om hur det svenska samhället fungerar och om möjligheterna till att söka hjälp och skydd från polis, sociala myndigheter och frivilligorganisationer. Få av kvinnorna och flickorna förstod eller talade svenska och endast ett fåtal behärskade det engelska språket. Den övervägande delen av kvinnorna var också ensamstående och hade små barn kvar i hemlandet att försörja.

3.1.3 Stöd för frivilligt återvändande och återintegration av personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål eller prostitution i Sverige

Under 2012 inledde Länsstyrelsen i Stockholms län ett pilotprojekt tillsammans med International Organisation for Migration (IOM) i Helsingfors. Syftet med projektet var att på sikt upprätta ett permanent nationellt återvändandeprogram för personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål och prostitution i Sverige.

När den utsatta återvänder hem väntar många utmaningar, t.ex. en utsatt social situation, psykosociala problem, ekonomiska svårigheter, diskriminering samt oroligheter eller väpnade konflikter. Dessa faktorer kan även öka risken för att offret på nytt utsätts för människohandel. Internationella erfarenheter visar att ett återvändande måste planeras noggrant tillsammans med mottagande myndighet eller organisation i hemlandet och vid behov innefatta såväl stöd innan återvändandet och under resan som stödinsatser efter hemkomst. Om personen önskar assistans, ska ett individanpassat stöd kunna ges oavsett var i Sverige personen påträffas, eller personens kön, ålder eller nationalitet.

Pilotprojektet pågick under 14 månader och förväntades ge stöd till 15 personer (män, kvinnor, pojkar och flickor).³⁶ Genom projektet erbjöds svenska myndigheter och andra aktörer stöd och råd av IOM när ett återvändande skulle planeras och genomföras. IOM har ett nätverk av fältkontor och kontakter över hela världen som användes för att bl.a. undersöka vilket tillgängligt stöd som fanns i offrens hemländer samt för att följa upp ärenden och återkoppla till svenska myndigheter. Länsstyrelsen samordnade arbetet mellan svenska aktörer och IOM i Helsingfors.

Genom projektet kunde återvändande offer få stöd under hela återvändandeprocessen genom att projektorganisationerna:

- ◆ Undersökte hur situationen i hemlandet såg ut för den som återvände, t.ex. dennas familjesituation.
- ◆ Identifierade vilka stödinsatser som fanns tillgängliga i form av t.ex. skyddat boende, psykosocialt stöd, sjukvård och möjlighet till utbildning.
- ◆ Hjälpte till med att införskaffa nödvändiga rese-dokument, t.ex. passhandlingar.
- ◆ Bokade flygbiljetter och ordnade eventuell vidaretransport inom både Sverige och hemlandet.
- ◆ Vid behov ordnade assistans eller en ledsagare som följde med personen under resan, t.ex. i transit.
- ◆ Ordnade så att den återvändande personen möttes och fick hjälp på flygplatsen i hemlandet.
- ◆ Ombesörjde transport till skyddat boende i hemlandet.
- ◆ Stöttade den som återvände med att göra upp en realistisk plan för återintegration i hemlandet och följde upp insatserna kontinuerligt.

Under 2014 aktualiserade Länsstyrelsen i Stockholm 18 ärenden som ingick i målgruppen för ett frivilligt återvändande. Offren var i åldrarna 16–51 år och kom ursprungligen från Ungern, Rumänien,

³⁶ Assisted Voluntary Return and Reintegration for Victims of Trafficking for Sexual Exploitation and Foreign Citizens in Prostitution in Sweden (AVRRTiPP-SWE). För mer information se: <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/ manniska-och-samhalle/jamstalldhet/prostitutionochmanniskohandel>, <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/nmtsverige> och <http://www.iom.fi>

Bulgarien, Slovakien och Polen. Majoriteten av de som erbjöds assistans var kvinnor. En minderårig flicka som misstänkts ha utsatts för människohandel för sexuella ändamål erbjöds också stöd. Av de 18 identifierade offren återvände 12 personer varav 10 kvinnor, en man och en flicka, till sina hemländer. Av de återsående 6 fallen avböjde 5 någon form av stöd och ett ärende är pågående.

3.1.4 Förövarnas tillvägagångssätt

Den information som inkom till polisen under 2014 visade, precis som tidigare år, att människohandlare och hallickar utnyttjade offrens socioekonomiska och individuella sårbarhet för att få dem att lämna sina hemmiljöer. De erbjöd kvinnorna försörjningsmöjligheter som verkade attraktiva, eller, i vissa fall, initierade ett känslomässigt förhållande som kunde vara svårt att motstå på grund av kvinnornas redan prekära situation. I sin senaste rapport om människohandel noterar Europol att det rapporterats om många fall där s.k. lover boys lurat minderåriga flickor in i prostitution. Flickorna har sedan blivit offer för människohandel för sexuella ändamål.³⁷ Med lover boys menas män eller pojkar som inleder en relation med offren med löften om en känslomässig relation eller giftermål och ett bättre liv. Syftet med att inleda denna relation är att binda flickorna till sig känslomässigt för att sedan kunna förmå dem till att utnyttjas för prostitutionsändamål. Liknande tillvägagångssätt har setts i olika fall i Sverige. Det förekom också att kvinnor reste till Sverige efter att ha ingått en överenskommelse med en rekryterare som de fått kontakt med via tidningsannonser, internet eller genom sociala medier, lokala rekryteringsbyråer eller genom personliga kontakter t.ex. inom familjen eller i vänkretsen.

Flertalet av de kvinnor och flickor som upptäcktes under 2014 var medvetna om att de skulle komma att utnyttjas i prostitution, men blev vilseledda när det gäller de verkliga villkoren, levnadsförhållandena, det ekonomiska upplägget, de allvarliga sexuella och fysiska övergreppen och begränsningar i den personliga friheten. För en stor del av dessa kvinnor var de övergrepp som de utsattes för av sexköpande män och människohandlare redan normaliserade då de hade utnyttjats i prostitution under kortare

eller längre tid i hemlandet, i transitländer och/eller tidigare hade utsatts för sexuella övergrepp.

Informationen visade också att människohandlarna ofta behöll hela eller större delen av inkomsterna från prostitutionsverksamheten. Samtidigt förväntades offren återbetala en summa pengar för t.ex. kostnader för resor och resehandlingar till människohandlarna och hallickarna. Den ursprungliga skulden ökade också eftersom kvinnorna förväntades betala för olika kringkostnader i destinationslandet såsom kostnader för annonsering och lokalhyra, transporter, hygienartiklar, kondomer, städning och mat – ett kostnadsansvar som offret inte informerades om under rekryteringskedet. Förövarna skapade därmed en skuldfälla som hade som ändamål att offret aldrig skulle kunna göra sig skuldfri, och på så sätt vara fortsatt knuten till förövaren.

Precis som tidigare år använde människohandlarna flyg, bil, buss eller färja för att transportera flickorna och kvinnorna till Sverige. När kvinnorna kom till Sverige fick de i många fall själva ta sig till en överenskommen adress, oftast en lägenhet, eller så fördes de dit av gärningspersonerna. Kvinnorna utnyttjades för prostitutionsändamål i lägenheter, i hyrda hotellrum eller i gatuprostitution. Det förekom också att hallickarna och människohandlarna eskorterade kvinnorna till en sexköpares bostad eller till hans hotellrum för att minska risken för upptäckt och hålla nere kostnaderna för t.ex. lokaler. Skuldsatthet till människohandlarna och hot om att kvinnan själv eller närstående skulle utsättas för våld gjorde att kvinnorna mycket sällan vågade fly.

Några offer berättade för polisen att de utnyttjats i prostitution av sexköpande män, hallickar och människohandlare i flera andra EU-länder innan de fördes till Sverige. Enligt Europol är det vanligt att de kriminella nätverken som bedriver människohandel flyttar offren från land till land och ofta inom länder.³⁸ Detta för att människohandlarna regelbundet ska kunna erbjuda de sexköpande männen nya kvinnor och på så sätt maximera sina vinster. Förflyttningen av offren omöjliggör också för dem att etablera närmare kontakter med individer eller organisationer som kan erbjuda offer hjälp och stöd att ta sig ur prostitutionen. Därmed minskas också risken för att information om offren och den brottsliga verk-

³⁷ Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

³⁸ Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

samheten når fram till polisen och att de kriminella organisationerna avslöjas.

3.1.5 Försäljning och köp av sexuella tjänster via internet under 2014

Öppnare gränser i kombination med de möjligheter som teknikutvecklingen erbjuder för transaktioner och betalningslösningar via internet underlättar för kriminella aktörer. Internet används av gärningspersoner för att förbereda brott, inhämta information om lämpliga potentiella marknader, kartlägga och rekrytera offer, annonsera offrens tjänster och för att publicera hot och undanröja bevis. Brottsligheten frigörs från både tid och rum eftersom förövarna kan begå brotten när och var som helst.

Eftersom internetbrottslighet till sin natur är gränsöverskridande är internationellt rättsligt samarbete en förutsättning för effektiv brottsbekämpning. Samtidigt försvåras samarbetet av att många länders lagstiftning på området är outvecklad eller av att lagstiftningen i olika länder skiljer sig åt t.ex. när det gäller möjligheten att stänga ner webbsidor som används för förberedelse av koppleri, eller där sexköpare utbyter erfarenheter av att köpa och sexuellt utnyttja kvinnor och bilder på övergreppen.

Försäljningen av sexuella tjänster sker idag i Sverige liksom i andra länder mestadels via internet, men i Göteborg har flera ärenden koppling till gatuprostitution. I de utredningar som genomfördes under 2014 publicerade gärningspersonerna annonser på webbsidor utformade så att sexköpande män skulle få intrycket av att offren själva var ansvariga för annonserna. I vissa fall använde gärningspersonerna webbsidor som kategoriserar hundratals prostitutionsannonser efter kvinnornas etnicitet eller de sexköpande männens sexuella preferenser. Dessa webbsidor är oftast knutna till organiserade människohandelnätverk. I själva verket hade kvinnorna oftast ingen vetskap om vad som faktiskt beskrevs i annonserna, och vad de förväntades utföra. Detta gällde särskilt flickor och kvinnor med romskt, rumänskt och nigerianskt ursprung som ofta inte var skriv- och läskunniga.³⁹

Under 2014 publicerades annonser där kvinnor och flickor bjöds ut för prostitutionsändamål bland annat på följande webbplatser:

- ◆ Adoos.se
- ◆ Sexwork.net
- ◆ Sthlmtjejer.net
- ◆ Sexystockholmcityescorts.com
- ◆ Cityoflove.com
- ◆ rosasidan.ws
- ◆ Escortguide24.com
- ◆ Escort-Sweden.com
- ◆ Sex-tjejer.com
- ◆ stockholm.backpage.com
- ◆ Realescort.se
- ◆ Eskorterplats.com

Enligt Rikskriminalpolisen och polisens prostitutionsgrupp i Stockholm rörde annonseringen under 2014 huvudsakligen utländska flickor och kvinnor från Rumänien och Nigeria samt ett mindre antal svenska flickor och kvinnor.

Under 2014 kunde inte någon av de webbplatser där flickor och kvinnor säljs för prostitutionsändamål lokaliseras till en server i Sverige. I stället lagrades de flesta webbplatserna på servrar i utlandet i t.ex. Nederländerna där dessa sidor inte kan stängas ner på laglig grund. Webbplatsadministratörerna använde sig av tjänster som analyserar besöksstrafiken på en webbplats för att uppdaga var de sexköpande männen befann sig geografiskt, och för att kunna skräddarsy annonserna till en lämplig mottagargrupp och del av landet.

Informationen från 2014 visade att sexköpande män beställde kvinnor och flickor till eller i Sverige via annonser på internet genom att ringa eller skicka ett sms till ett svenskt mobiltelefonnummer. Oftast kopplades samtalet eller sms:et vidare till en bokningscentral, ett s.k. call-center, i utlandet eller direkt till kvinnan eller hennes hallick. På webbsidorna fanns också priser gällande kostnaderna för köp av sexuella tjänster. Resor och hotellrum kunde beställas av bokningscentralen, som också såg till att kvinnorna skickades till Sverige i de fall de inte redan var i landet, eller till ett annat land beroende på sexköparnas önskemål. Information om tid och plats för överenskomna köp av sexuell tjänst förmedlades till

³⁹ The European Roma Rights Centre (ERRC) and People in Need (PiN), 2011, Breaking the Silence - Trafficking in Romani Communities.

offren och sexköparna genom telefonsamtal, e-post och sms.

Många av de kvinnor som såldes för prostitutionsändamål genom webbaserade eskortverksamheter till sexköpande män i Sverige under 2014 såldes även i andra länder såsom Finland, Danmark, Norge, Nederländerna och Tyskland. Kvinnorna annonserades till försäljning under några veckor innan planerad ankomst till Sverige. En del annonser innehöll svenska mobilnummer som aktiverades när kvinnorna anlät till Sverige. På webbplatserna kunde sexköpande män beställa en kvinna till sitt hem eller hotellrum (s.k. out-call) eller boka ett besök hos kvinnan i en lägenhetsbordell eller på ett hotellrum (s.k. in-call). Många sexköpare föredrar ”out-calls” då de betraktar risken för upptäckt som mindre om de beställer hem en kvinna istället för att utnyttja henne på ett hotellrum.

I ett flertal av de fall som Rikskriminalpolisen och Stockholmspolisens prostitutionsgrupp granskade under 2014 fanns det misstankar om att försäljningen organiserades av organiserade brottsgrupper eller nätverk baserade i kvinnornas hemländer. Undantag förekom där kvinnan var knuten till en agentur som kunde vara stationerad i ett annat land än i kvinnans ursprungsland. Vissa webbsidor innehöll bilder av ett stort antal kvinnor som fotograferats i samma miljö, t.ex. i ett hotellrum, och/eller var knutna till e-postadresser med liknande namn eller tema, eller till samma mobilnummer. Annonserna publicerades på olika webbplatser men runt samma datum. Det var också vanligt att bilder på kvinnor tagna från modellsidor eller liknande lades ut på webbsidorna för att attrahera sexköpande män, men i verkligheten var det inte denna kvinna som var till försäljning. I andra fall publicerades autentiska foton av kvinnor tagna som professionella modellbilder. Gärningspersonerna kunde ofta förmedla flera olika kvinnor men använde samma bilder och telefonnummer.

Under 2014 noterade polisen en förändring gällande antalet internetsidor med annonser för försäljning av sexuella tjänster, där det fanns anledning att misstänka att offren var under 18 år. Annonserna blev färre och polisen såg en förändring i sättet att knyta kontakter från annonser på öppna sidor till chattapplikationer och sociala medier t.ex. Facebook.

3.2 Människohandel för andra ändamål

Brottsbalkens människohandelsparagraf⁴⁰ kan också användas i situationer där ett offer exploateras för krigstjänst, för avlägsnande av organ, för tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte⁴¹. I en dom från Göteborgs tingsrätt förklarar domstolen att ”situationer som innebär nödläge i den mening som avses med straffbestämmelsen om människohandel är när en person förmås arbeta under synnerligen svåra förhållanden till en mycket låg lön. Andra exempel är när en person förmås tigga eller stjäla”⁴².

Polismyndigheternas inrapporteringar till Rikspolisstyrelsen under 2014 tyder på att antalet anmälningar och inledda förundersökningar rörande annan människohandel var fler jämfört med människohandel för sexuella ändamål. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet upprättade polismyndigheterna totalt 62 anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål än sexuella under 2014, jämfört med 43 anmälningar 2013. Vid en mer detaljerad undersökning visade det sig att en inte obetydlig del av de 62 anmälningarna om människohandel för andra ändamål, 14 stycken, var felkodade och avsåg andra brott som människosmuggling eller ocker.

Anmälningarna om utnyttjande av människohandelsoffer för andra ändamål, rörde framförallt situationer där personer förts till Sverige av kriminella personer eller grupperingar från andra länder för att utnyttjas för tvångsarbete (13), i tiggeri (21), eller för övriga ändamål⁴³ (25).⁴⁴ Ytterligare en anmälan om människohandel för organhandel finns upptagen i inrapporteringen. Det visade sig dock att anmälan var felkodad och avsåg annan brottslighet. Under 2014 dömdes inte några personer för människohandel för andra ändamål än sexuella. I ett fall väcktes åtal som rörde människohandel för tiggeri men detta åtal ogillades.⁴⁵

40 4 kap. 1 a § brottsbalken.

41 Med nödläge avses att offret är förhindrat att fritt bestämma över sina göranden och låtanden eller befinner sig i en verkligt svår belägenhet som inte är helt tillfällig eller övergående. Prop. 2009/10:152 Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel s. 21.

42 Göteborgs tingsrätt avd. 4, 2012-01-30, Mål nr 15416–11, s. 23.

43 Övriga ändamål kan t.ex. vara att tvinga en person att begå brottslig verksamhet.

44 Av dessa 25 anmälningar avser 14 människosmuggling.

45 Halmstads tingsrätt 2014-07-09, Mål nr B 1143-14.

I maj 2014 publicerade Länsstyrelsen i Stockholms län en rapport om social utsatthet inom vissa grupper av utsatta EU-medborgare i Sverige.⁴⁶ Inhämtning av information skedde genom enkäter och djupintervjuer med polismyndigheter, kommuner, frivilligorganisationer och andra aktörer. Resultaten visade bland annat antalet utländska medborgare som under 2013 antas ha utnyttjats för någon av följande, andra, exploateringsformer:

Arbetskraftsexploatering/tvångsarbete	537-845 personer
Tiggeri	305-555 personer
Brottslig verksamhet	191-355 personer ⁴⁷

3.2.1 Tvångsarbete eller situation som innebär nödläge

Inom flera sektorer på den svenska arbetsmarknaden används i allt högre grad utländsk arbetskraft som ofta rekryteras med hjälp av utländska bemanningsföretag. Till skillnad från arbetskraft från EU-länder, behöver medborgare i länder utanför EU arbetstillstånd för att ha rätt att arbeta i Sverige. I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökade på den svenska arbetsmarknaden under 2000-talet skedde även en ökning av information till polisen gällande bl.a. arbetskraftsexploatering⁴⁸ i form av dåliga arbetsförhållanden, orimliga arbetsvillkor och låga löner, svårigheter att få ut inarbetad lön, men även rörande människohandel för tvångsarbete.

Enligt artikel 2 i ILO-konvention Nr.29 angående tvångs- eller obligatoriskt arbete definieras tvångsarbete som⁴⁹

- a) varje arbete eller tjänst
- b) som avfordras en person under hot om något slag av straff, och
- c) till vars utförande ifrågavarande person icke inbjudit sig av fri vilja.

Människohandel för tvångsarbete kan vara svårt att påvisa eftersom de personer som utnyttjas inte

alltid ser sig som offer för människohandel – även i de fall då polis och åklagare har misstankar om att de utsatts för dessa brott. Offren är särskilt utsatta då de befinner sig i ett annat land med en främmande kultur där de inte kan språket. Det kan också vara svårt att utreda i vilken utsträckning en person kan ha blivit utnyttjad och huruvida utnyttjandet är tillräckligt allvarligt för att ses som brottsligt under människohandelslagstiftningen. Offren rör sig oftast fritt men är kontrollerade, exempelvis genom hot om våld eller genom att de frantagits sina passhandlingar eller satts i skuld till gärningspersonerna. Arbetstagare från länder utanför EU, som arbetar illegalt i Sverige hos oseriösa svenska arbetsgivare, står dessutom under stor press eftersom den illegala vistelsen kan avslöjas för myndigheterna om arbetstagarna protesterar över dåliga villkor.

Under 2014 inkom information till polismyndigheterna om att utländska arbetstagare som utlovats arbeten i bär-, bygg-, restaurang- och städbranschen och inom ramen för skönhetsvård och anläggningsarbeten, fått besked om att arbetsförhållandena ändrats i samband med resan till eller strax efter ankomsten till Sverige. Arbetstagarna försattes därmed i en situation där de tvingades acceptera avsevärt försämrade arbetsvillkor, tigga alternativt begå brott, eller helt förlora möjligheten till arbete och inkomst eller bli hemsända.

Det handlade dock inte bara om dåliga villkor och låga löner. I en del fall uppgav de utländska arbetarna att de hade fått betala för att arbetsgivaren skulle ge ett erbjudande om att arbeta i Sverige.⁵⁰ Ett sådant arbetserbjudande, som är nödvändigt för att få arbetstillstånd, kan kosta upp till 200 000 kronor. Handel med arbetserbjudanden eller arbetstillstånd är en lukrativ och relativt riskfri verksamhet och betalningen för arbetserbjudandet eller arbetstillståndet kan göras på olika sätt. En del arbetstagare betalar kontant medan vissa arbetsgivare tvingar andra att själva betala sin arbetsgivaravgift och arbetstagaren får på så sätt en väldigt låg lön.

För att komma åt problemet skärpte Migrationsverket sina rutiner för vissa branscher som städ- och

46 Rapport 2014:10, Länsstyrelsen Stockholm, Utsatta EU-medborgare i Sverige.

47 Statistiken är inte könsuppdelad

48 Med begreppet arbetskraftsexploatering förstås en situation som kan innebära hårt arbete, långa arbetsdagar och låga inkomster.

49 International Labour Organisation, <http://ilo.org>.

50 För mer information se Brottsförebyggande rådet (Brå), Rapport 2015:8, Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet - En rapport om välfärdsbrott med felaktiga intyg, sid.39.

restaurangbranschen. Detta ledde till att arbetsgivare bl.a. tvingades styrka att de kunde betala tre månadslöner till arbetstagarna. Information som inkom till polismyndigheterna under 2014 tydde dock på att vissa arbetsgivare fortfarande missbrukade reglerna. Eftersom ett arbetstillstånd i Sverige ger tillträde till hela Schengenområdet, är det viktigt att en specifik myndighet får i uppdrag att följa upp huruvida de arbetstagare som fått arbetstillstånd faktiskt anlänt till Sverige och att de arbetat inom landet.

I de ärenden under 2014 där det fanns misstankar om människohandel för tvångsarbete kom offren från Filippinerna, Mongoliet, Kazakstan och Bulgarien. Fallen var svårutredda eftersom det från början var oklart om det rörde sig om människohandel för tvångsarbete, eller om gärningspersonerna gjort sig skyldiga till bedrägeri eller avtalsbrott. (För mer information om de förundersökningar om människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet som bedrevs under 2014, se bilaga 1 Inrapportering från polismyndigheterna).

3.2.2 Människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet

Tiggeri – att utan någon motprestation be om ekonomiskt understöd – är inte i sig straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Det gäller även då det bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, dvs. enskilda som tigger samordnar sina aktiviteter samt bor, reser och lever tillsammans. Att på detta sätt organisera tiggeri är inte brottsligt så länge det inte sker på ett otillbörligt sätt, dvs. ingen får luras eller tvingas till att utföra tiggeriverksamhet åt någon annan. I sådana fall kan människohandel för tvångsarbete enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken (2010:371) bli aktuellt.

Under 2014 upprättades 23 anmälningar rörande människohandel för tiggeriändamål där både offer och gärningspersoner ursprungligen kom från Rumänien och Bulgarien. I 5 av de 23 fallen var offren under 18 år. Liksom för människohandel för sexuella ändamål och tvångsarbete är det svårt att beräkna omfattningen av människohandel för andra ändamål till, genom och inom Sverige. När det gäller tiggeri saknas det nationell statistik över hur många personer som kan ha utnyttjats för tiggeriändamål under människohandelsliknande eller andra organiserade former. Liksom Europol har myndigheterna i Sverige identi-

fierat offer med romsk bakgrund som en särskilt utsatt grupp för att utnyttjas i tiggeri och för att tvingas begå brottslig verksamhet.⁵¹ Under hösten 2014 beställde polisens nationella ledningsgrupp (Nolg) en lägesbild av Rikskriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänst rörande brott riktade mot och utförda av personer kopplade till utsatta EU-medborgare i Sverige i tiggeri. Lägesbilden ska redovisas under hösten 2015.

Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det främst är personer med fysiska eller intellektuella funktionsnedsättningar samt barn som löper störst risk att falla offer för människohandel för tiggeriändamål.⁵² En orsak till detta, är enligt Europol, att dessa särskilt utsatta grupper av offer genererar mest pengar åt förövarna.

Information som kom till polismyndigheternas kännedom under 2014 om misstänkt människohandel för andra ändamål där personer tvingats till Sverige för att begå brott rörde främst offer från Polen, Bulgarien och Algeriet. (För mer information om de förundersökningar om människohandel för tiggeri och brottslig verksamhet som bedrevs under 2014, se bilaga 1 Inrapportering från polismyndigheterna).

Ett ärende av särskilt intresse

En förundersökning om människohandel för tiggeriändamål inleddes i Halland då två bulgariska män i 45-årsåldern kontaktade polisen och berättade att de lurats till Sverige för att plocka bär. De som rekryterade dem var ett gift par från Bulgarien, en 30-årig man och en 28-årig kvinna. Väl i Sverige fick mannen inget arbete utan paret tvingade dem istället att tigga. De två männen återvände till hemlandet efter bevisupptagning i domstol. Paret åtalades för människohandel men åtalet ogillades av tingsrätten då den till stöd för åtalet åberopade bevisningen inte ansågs vara tillräcklig.⁵³

3.2.3 Utnyttjande av utländska bärplockare i Sverige

I Sverige utförs den säsongsmässiga kommersiella bärplockningen till stor del av tillfällig utländsk arbetskraft under sommar- och de tidiga höstmånaderna. Bären säljs sedan till livsmedels- och läke-

51 Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

52 Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

53 Halmstads tingsrätt 2014-07-09, Mål nr B 1143-14.

medelsindustrin i Sverige och utomlands. Under de senaste åren har samarbetet mellan de olika aktörerna i branschen ökat, och lett till en högre grad av specialisering och utpräglad rollfördelning mellan aktörerna. Vissa aktörer fungerar som inköpare på plats i skogarna och har direktkontakt med bärplockarna, medan andra fungerar som grossister och har ansvar för vidareförsäljning till svenska och utländska kunder. Det finns olika kategorier av bärplockare, dels de som hyrs in av bemanningsföretag och dels de så kallade ”friplockarna”, som inte är anställda, utan säljer direkt till bäruppköpare. Friplockarna är inte garanterade minimilön för sitt arbete eftersom de saknar avtal med bäruppköpare.

Under 2011 inkom uppgifter till polisen om oegentligheter och misstänkt människohandel av bärplockare från Bulgarien. Förhållandena som beskrevs liknade ett fall som anmälts och utretts 2010. De misstänkta tillhörde samma brottsliga gruppering som misstänktes vara inblandad i det tidigare fallet och var dessutom på plats i Sverige och bedrev liknande verksamhet. Åklagarmyndigheten beslutade därför att återuppta det gamla ärendet.

Utredningarna visade att arbetstagarna bl.a. utlovades villkor och förtjänstmöjligheter som inte uppfylldes vid ankomsten till Sverige eller vid kontraktets slut. Arbetstagare berättade om uteblivna löneutbetalningar, och undermålig bostadsstandard, men också om akut brist på mat och vatten. Dessutom utövade eller hotade vissa arbetsgivare med våld när bärplockarna vägrade att överlämna passhandlingar, telefoner och andra ägodelar. Vissa arbetsgivare hotade också bärplockare med att de skulle tvingas att utföra stölder (män) eller utnyttjas i prostitution (kvinnor) eller med ”böter” om de inte plockade tillräckliga mängder bär. Det förekom också att ett stort antal bärplockare kom till Sverige på eget initiativ eller blev lurade av rekryterare i hemlandet. Rekryteraren tog ut ersättning för att hjälpa bärplockarna till Sverige där de sedan lämnades utan ekonomiska tillgångar.

Många bärplockare skuldsatte sig i hemlandet för att kunna betala resan till Sverige. Detta gjorde dem extra sårbara för gärningspersonernas hot och utnyttjande. Offren saknade dessutom kunskaper om svenska förhållanden och i det svenska språket, vilket gjorde att de inte kunde bedöma riskerna med att resa till och arbeta i Sverige. Många bärplockare

tjänade inte tillräckligt för att täcka kostnader för resa och logi, och trots en relativt god tillgång på bär och långa arbetsdagar blev de skuldsatta.

I syfte att motverka att utländsk arbetskraft i framtiden utnyttjas på ett otillbörligt sätt, genom orimliga arbetsvillkor, utebliven lön, under hot och slavliknande förhållanden inledde Rikspolisstyrelsen under våren 2011 ett samarbete med Migrationsverket, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Samarbetet ledde bl.a. till att Migrationsverket tog fram riktlinjer inför bärsäsongen för företag som erbjöd anställning till bärplockare från tredje land. (För mer information, se Rikspolisstyrelsens lägesrapport för 2011⁵⁴ samt en rapport från Länsstyrelsen i Stockholms län om utsatta EU-medborgare i Sverige.)⁵⁵

De skärpta riktlinjerna förbättrade situationen under 2011 för bärplockare från länder utanför EU genom att göra det svårare för oseriösa aktörer att utnyttja dem. Trots de vidtagna åtgärderna visade det sig dock att EU-medborgare som rekryterats för att plocka bär, fortsatt riskerade missförhållanden och att utnyttjas på ett oskäligt sätt. Detta eftersom oseriösa aktörer rekryterade arbetskraft från särskilt sårbara grupperingar såsom vissa etniska minoriteter, personer som varken kan läsa eller skriva, men som inte behöver arbetstillstånd för att plocka bär i Sverige.

Inför bärsäsongen 2012 förtydligades kravet på att bärfföretagen skulle visa att de hade ekonomiska möjligheter att betala ut lön till bärplockarna. Det tidigare kravet på bankgaranti togs bort då detta inte var praktiskt tillämpligt. Krav ställdes istället på att företag som erbjöd anställning för bärplockare skulle kunna visa att de hade reella förutsättningar att kunna organisera arbetet. Dessutom krävdes en redovisning av samtliga kostnader som skulle kunna komma att belasta bärplockarna.

Inför bärsäsongen 2014 mottog Migrationsverket 3 346 ansökningar (en halvering jämfört med 2013) om arbetstillstånd för medborgare från tredje land som önskade komma till Sverige för att plocka bär. Av dessa ansökningar beviljades 2 850 personer, huvudsakligen från Thailand sådana tillstånd.

54 Lägesrapport 13, Människohandel för sexuella och andra ändamål.

55 Länsstyrelsen i Stockholms län, Rapport 2014:10, *Utsatta EU-medborgare i Sverige, Lägesrapport ur ett människohandelsperspektiv*.

I syfte att stävja problem i likhet med föregående år rörande utnyttjandet av bärplockare från andra EU-länder, inledde Samverkansområde Mitt och Rikskriminalpolisen ett samarbete med bulgarisk polis 2014.⁵⁶ Samarbetet ledde fram till att Polismyndigheten i Gävleborgs län fick ansvar för att genomföra en regional insats under en vecka, där en bulgarisk polis och en så kallad minoritets medlare bjöds in till regionen för att bistå svensk polis i arbetet med att bekämpa människohandel. Insatsen kom att bedrivas i Gävleborgs län där problemen bedömdes vara som störst. Med hjälp av tolk samtalande de ansvariga för insatsen med ca 180 bärplockare i olika tältläger för att få en bättre lägesbild kring situationen i regionen avseende människohandel. För mer information, se avsnitt 4.2 *Rikskriminalpolisens arbete mot människohandel under 2014*.

Under bårsäsongen 2014 upprättades en polisanmälan med brottsrubriceringen *människohandel* i Samverkansområde Mitt, relaterat till tvångsarbete i samband med bärplockning. Förundersökningen beskrivs närmare i bilaga 1, under rubriken *Polismyndigheten i Gävleborgs län*. För mer information, se rapport om villkoren för utländska bärplockare säsongen 2014.⁵⁷

3.2.4 Utnyttjande av personer genom krigstjänst

Enligt Säkerhetspolisens årsbok 2014 förekommer det att personer reser eller förmås att resa från Sverige till Afghanistan, Pakistan, Somalia, Irak, Jemen och Syrien för att ansluta sig till våldsfrämjande islamistiska nätverk- och på plats tränas för att delta i olagliga våldshandlingar, eller i väpnade konflikter och krigshandlingar. Det finns indikationer, enligt Polismyndigheten, på att dessa personer ingår i religiösa nätverk i Sverige med en ideologi/filosofi som kan leda till att unga pojkar och män riskerar att falla offer för människohandel för krigstjänst.

I december 2014 kunde Säkerhetspolisen bekräfta att fler än hundra personer rest från Sverige till Syrien eller Irak och anslutit sig till al-Qaidainspirerade grupper. Flera av dessa personer har återvänt till Sverige medan ett flertal har dödats i konflikterna.

⁵⁶ Samverkansområde Mitt omfattas av Västmanlands-, Uppsala- och Gävleborgs län.

⁵⁷ Villkoren för utländska bärplockare säsongen 2014, Arena idé, Mats Wingborg, Stockholm 2014, www.arenaide.se/rapporter.

Antalet personer som reser till Syrien från Sverige för att ansluta sig till al-Qaidainspirerade grupper är exceptionellt omfattande i förhållande till tidigare år. Personer från Sverige har också rest till Afghanistan, Pakistan, Irak, Somalia och Jemen. Från 2006 till i dag handlar det om minst ett 30-tal personer som rest till Somalia, ett tiotal till Afghanistan/Pakistan och ett fåtal till Jemen. Säkerhetspolisen ser inga tecken på att resandet till Syrien och Irak håller på att avta.⁵⁸

3.3 Handel med barn för sexuella och andra ändamål

I de fall barn är offer för människohandel måste särskild hänsyn tas till deras specifika behov, rättigheter och förutsättningar. Såväl flickor och pojkar som unga kvinnor och unga män utnyttjas för människohandel, framförallt för sexuella ändamål. Barn är speciellt sårbara för utnyttjanden av olika slag, bl.a. på grund av sin beroendeställning gentemot vuxna. Barns rätt till skydd mot dessa typer av utnyttjanden regleras i flera olika dokument. Av särskild betydelse är FN:s konvention om barnets rättigheter – barnkonventionen – vars bestämmelser omfattar varje person under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet.⁵⁹ Till konventionen hör ett fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.

Sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002 har alla barn som fallit offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år, eller i enstaka fall under 15 år.⁶⁰ I några fall har det funnits misstankar om att äldre pojkar kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål, men dessa misstankar har inte kunnat bekräftas.

Det förekommer att människohandlare tagit kontakt med föräldrar som lever i fattigdom i EU-länder såsom Rumänien och Bulgarien, för att antingen köpa eller hyra deras flickor och pojkar i syfte att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem i prostitution.⁶¹ Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10–14-årsåldern, har inte fått gå i

⁵⁸ Säkerhetspolisens årsbok 2014 s. 56.

⁵⁹ Enligt artikel 1 i Barnkonventionen.

⁶⁰ Enstaka fall har rört flickor i 12-13 års åldern.

⁶¹ Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

skolan utan har tidigt tränats av människohandlaren att stjäla i butiker eller begå fickstölder. Människohandlarna utnyttjade barnens låga ålder som gjorde att de undgick straff och registrering i brottsregister.

I fall där föräldrar utnyttjar sina barn för tiggeriändamål, kan det vara svårt att nå framgång med åtal om människohandel om hela familjen levit i stort armod och där den för dem självklara försörjningen utgjorts av tiggeri. Under sådana omständigheter har svenska domstolar inte kunnat finna att föräldrarna utnyttjat/exploaterat sina barn vilket krävs för att utdöma ansvar för människohandel.⁶²

Ensamkommande barn

I en nationell kartläggning som gjordes 2012 registrerades totalt 166 barn som misstänkta offer för människohandel eller människohandelsliknande brott under tiden 2009-2011. Av dessa var 31 registrerade som ensamkommande barn varav hälften pojkar och hälften flickor.⁶³

Under 2012 noterade Migrationsverket en ökning av antalet ensamkommande barn från Marocko som sökte asyl i Sverige. Sedan dess har siffran ökat ytterligare och 2014 ansökte 381 barn från Marocko om asyl. Chansen för barnen att få asyl är minimal, och oroväckande många av de barn som sökt asyl rymmer från de boenden där de är placerade. Barnen uppvisar en stark misstro mot myndigheter och vuxenvärlden och signaler från både polis och socialtjänst visar på att barnen inte alltid vill ta emot den vård och omsorg som erbjuds.

Barnen är oftast uppväxta på gatan i Tangier eller Casablanca. Här finns enligt Migrationsverkets uppgifter tusentals gatubarn, som lever utan föräldrar och i hemlöshet. Barnen börjar tidigt med droger och gör vad som krävs för att klara sig på gatan.⁶⁴

De marockanska barnen kommer till Sverige via Spanien och Tyskland och resan kan ta flera år. Barnen måste låna pengar för sin resa och försätts i skuld som ofta återbetalas genom att de tvingas begå brott. Barnen är ofta svårt traumatiserade och under en resa genom Europa kan de ha tvingats

betala sina smugglare på olika sätt. Information tyder på att det även kan förekomma prostitution som betalningsmedel.⁶⁵ Barnen begår, alternativt tvingas av andra att begå brott som stölder, snatterier och personrån. Det finns även indikationer på att barnen har krav eller förväntningar på att skicka pengar till anhöriga i hemlandet. I denna grupp marockanska barn kan det finnas offer för människohandel men dessa farhågor har ännu inte kunnat bekräftas.

Handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp

Regeringen aviserade i budgetpropositionen 2014 en handlingsplan mot exploatering och sexuella övergrepp mot barn.⁶⁶ Den 20 februari 2014 antog regeringen en ny handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp under 2014 och 2015.⁶⁷ I jämförelse med den tidigare handlingsplanen från 2007 har den nya handlingsplanen ett bredare perspektiv avseende målgrupp och omfattar olika former av exploatering, såsom exempelvis människohandel och utnyttjande i tiggeri eller i kriminell verksamhet samt mot sexuella övergrepp i olika sammanhang, inklusive i samband med turism och resande. Avsikten är att de åtgärder som presenteras, vilka syftar till att förbättra skyddet av barn i de sammanhang där barn kan vara särskilt utsatta, ska leda till

- ◆ att öka kunskapen om barns utsatthet för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp
- ◆ att öka effektiviteten i arbetet för att skydda barn
- ◆ att förbättra de svenska myndigheternas bidrag till det internationella samarbetet för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Även om flera av de åtgärder som presenterades i en tidigare handlingsplan genomförts, konstaterade regeringen att barns utsatthet för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp fortfarande behövde uppmärksammas särskilt. Regeringen har

62 Stockholms tingsrätt 2010-11-18, Mål nr B 14880-10.

63 Rapport 2012:27, Länsstyrelsen Stockholm, Barn utsatta för människohandel - en nationell kartläggning.

64 Kjell-Terje Torvik, Migrationsverket

65 Christian Frödén, City Polismästar distrikt.

66 Prop. 2013/14:1.

67 Se skr. 2013/14:91, kapitel 6.

bedömt att angelägna områden för det framtida arbetet är

- ◆ ökat skydd och stöd till utsatta barn
- ◆ ökad kunskap och information om barnets rättigheter riktad till barn, deras vårdnadshavare och allmänheten
- ◆ metodstöd till yrkesverksamma som möter barn i sitt arbete.

Utöver detta vill regeringen ytterligare stärka samordningen mellan myndigheter och relevanta aktörer och öka kvaliteten och effektiviteten i myndigheternas arbete. Vidare anser regeringen att omvärldsbevakningen och det internationella samarbetet behöver förbättras inom berörda myndigheter.

I den nya handlingsplanen lämnas riktlinjer för regeringens arbete i angivna frågor för åren 2014 och 2015. Regeringen konstaterar i handlingsplanen att den har det yttersta ansvaret för att skapa de bästa förutsättningarna för barns utveckling genom att barnets rättigheter tillgodoses för varje enskilt barn i alla situationer och att regeringens målsättning med handlingsplanen är att inget barn ska utsättas för människohandel, exploatering av olika slag eller sexuella övergrepp.

Handlingsplanen innehåller ett flertal förslag till åtgärder. Här kan exempelvis nämnas att regeringen har gett Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att samordna och sprida kunskap och metoder i arbetet mot människohandel med barn och exploatering av barn till kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter. Här ingår även en nationell informationsinsats riktad till allmänheten om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande till andra länder.

Nämnas kan också att regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att bl.a. uppdatera och sprida utbildningsmaterial till yrkesverksamma som arbetar med barn som utsatts för sexuell exploatering och människohandel. Dessutom har regeringen gett Migrationsverket i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtas för att uppmärksamma ärenden i vilka barn är utsatta för eller riskerar att utsättas för människohandel. Medel har även beviljats Stiftelsen Allmänna Barnhuset för att genomföra en riktad informationsinsats om att minska riskerna för sexuella övergrepp mot barn och för att genom-

föra en studie för att samla in kunskap om unga kvinnors och unga mäns sexualitet, erfarenheter av övergrepp, sexuella exploatering och sexuella exponering via digitala medier.

3.3.1 Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år eller annars särskilt utsatta

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2014 upprättade polismyndigheterna 5 anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år, jämfört med 11 anmälningar 2013. De anmälningar som upprättades under 2014 inrapporterades av polismyndigheterna i Blekinge, Stockholm, Västra Götaland och Örebro.⁶⁸ Under 2014 dömdes inte några personer för människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år; inte heller väcktes några åtal i dessa fall.

Det är ändå av intresse att nämna två fall från 2014 som visar på barns särskilda utsatthet för att bli sexuellt utnyttjade på ett hänsynslöst sätt av sexköpande män och hallickar. Dessa presenteras under rubriken Köp av sexuell handling av barn via internet.

3.3.2 Köp av sexuell handling av barn

I samband med att en ny sexualbrottslagstiftning trädde i kraft den 1 april 2005, skärptes och utvidgades förbudet mot köp av sexuell handling av barn under 18 år.⁶⁹ Syftet var att förbudet även skulle omfatta situationer där en person t.ex. utnyttjar ett barns bristande mognad för att mot ersättning locka och utnyttja henne eller honom i sexuellt syfte. Precis som är fallet när det gäller köp av sexuell tjänst, så omfattas också fall där en person utnyttjar ett barn genom en sexuell handling som någon annan betalar eller har betalat för. Straffbestämmelsen omfattar också köp av sexuella handlingar av barn som sker under andra förhållanden än sådana som utgör prostitution. En person som köper en sexuell handling av ett barn under 18 år kan dömas till fängelse i högst två år.

⁶⁸ För mer information, se bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna.

⁶⁹ En ny sexualbrottslagstiftning (prop. 2004/05:45).

År	Köp av sexuell handling av barn – anmälningar	Köp av sexuell handling av barn – lagföringar/ domslut
2009	150	6
2010	231	9
2011	131	7
2012	97	24
2013	150	7
2014	98	3

Statistik-Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2014

Brottet köp av sexuell handling av barn⁷⁰ kan ibland vara både svårt att utreda och att bevisa. Det kan ofta dröja lång tid efter att barnet utsatts för övergreppet till dess att anmälan görs. Detta kan ha flera förklaringar: I många fall hotar förövaren barnet med att avslöja barnets ”agerande” inför föräldrar, skola och kamrater om barnet berättar om de sexuella övergreppen. Barnen känner också ofta en stor rädsla för förövaren och för att fortsatt utsättas för övergrepp. Ibland tar barn dessutom på sig skulden för de övergrepp som hon eller han utsatts för. Många flickor eller pojkar kan också tidigare ha utsatts för sexuella övergrepp och litar inte på att vuxenvärlden ska ta dem på allvar, eller att övergreppen kommer att upphöra.

Många brott som rör köp av sexuell handling av barn under 18 år sker efter det att förövaren tagit kontakt med flickan eller pojken genom webbsidor på internet i syfte att utnyttja barnet sexuellt. Förövaren anstränger sig ofta för att skapa ett (falskt) förtroende med barnet, vilket gör det ännu svårare för henne eller honom att anmäla den vuxne förövaren för övergreppen.

De flesta barn som faller offer för köp av sexuell handling av barn och där brotten avslöjats är i de yngre tonåren. Trots detta undgår i vissa fall förövare fortfarande att dömas för detta brott. I flera fall där förövare åtalats för försök till eller köp av sexuell handling av barn hävdar de att de inte haft någon vetskap om barnets verkliga ålder. I dessa situationer finner domstolarna ofta att den åtalades invändning i fråga om barnets ålder inte kan vederläggas och dömer dem istället för köp av sexuell tjänst, ett brott som ger lindrigare straff.

⁷⁰ 6 kap. 9 § brottsbalken.

Köp av sexuell handling av barn via internet

Under 2014, genom sin satsning mot sexuella övergrepp av flickor och pojkar under 18 år, utredde Stockholmspolisen flera ärenden där män genom annonser på internet, kontaktat och köpt sexuella handlingar av flickor eller utnyttjat dem sexuellt på andra sätt. I samband med denna satsning kontaktade polisen också personer som förekom i annonser om försäljning av sexuella tjänster på internet där misstanke fanns om att de var minderåriga. Under 2014 noterade polisen en förändring gällande internetsidor med annonser för försäljning av sexuella tjänster där det fanns anledning att misstänka att offren var under 18 år. Dessa annonser blev färre och polisen noterade ett förändrat beteende i sättet för vuxna män att kontakta barn, huvudsakligen flickor, i syfte att utnyttja dem sexuellt mot betalning. Istället för att ta kontakt via annonser på öppna sidor sökte förövarna ta kontakt med barnen via chattapplikationer och sociala medier.

Två ärenden av särskilt intresse

Ärende 1: I slutet av 2013 greps en 27-årig man då han hade tagit kontakt med unga flickor mellan 11 och 20 år på webbsidor och i sociala medier i sexuella syften. Mannen utgav sig för att vara en pojke i deras egen ålder. Flickorna han kontaktade bodde i olika delar av landet.

Mannen fick flickorna och de unga kvinnorna att skicka bilder på sig och använda webbkamera. Steg för steg förmådde mannen dem att genomföra och dokumentera fler och fler avancerade sexuella handlingar på sig själva. Om de inte tillmötesgick mannens krav hotade han att sprida de bilder han redan fått till deras vänner.

Mannen dömdes av tingsrätten till sju års fängelse för 64 fall av sexuellt tvång, varav 63 fall bedömdes som grova, 4 fall av försök till sådant brott, 19 fall av grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, 14 fall av försök till sådant brott, 21 fall av utnyttjande av barn för sexuell posering, 25 fall av försök till sådant brott, 1 fall av sexuellt ofredande och 14 fall av barnpornografibrott samt 32 fall av förtal, varav 13 bedöms som grova brott.⁷¹ Han skulle också betala drygt fem miljoner kronor i skadestånd till offren.

⁷¹ Solna tingsrätt 2015-06-04, Mål nr B 8098-13.

Ärendet är det hittills största som rör sexualbrott mot barn på internet.

Ärende 2: Under våren 2014 kom Stockholmspolisens prostitutionsgrupp i kontakt med en 14-årig flicka som utnyttjades sexuellt av vuxna män mot betalning då hon annonserade om sexuella tjänster via internet. Flickan berättade att hon köpts och sexuellt utnyttjats av ett flertal män och polisen lyckades identifiera två av dem. Efter att den ene mannen hade gripits och hans dator undersökts kunde ytterligare två flickor identifieras. Förundersökningen ledde fram till att åklagaren åtalade den ene mannen för köp av sexuell handling av barn, barnpornografibrott, sexuellt övergrepp mot barn i tre fall, samt våldtäkt mot barn i fyra fall. Den andre mannen åtalades för våldtäkt mot barn.⁷²

3.3.3 Människohandel för andra ändamål med barn under 18 år

Sedan tidigare år är det känt att vissa brottsgrupperingar i länder såsom Rumänien och Bulgarien specialiserar sig på handel med barn för att utnyttja dem för stöld- och tiggeriändamål eller för att utnyttja dem sexuellt genom prostitution. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet för 2014 upprättade polismyndigheterna 14 anmälningar som rörde människohandel för andra ändamål med barn under 18 år, jämfört med 10 anmälningar 2013.

De 14 anmälningarna upprättade under 2014 utgjordes av utnyttjande för tvångsarbete (3), övriga ändamål (5) och tiggeri (5). En anmälan avsåg organhandel men visade sig vara felkodad och rörde istället annan brottslighet.

Människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom med erbjudanden om att köpa eller hyra deras barn i syfte att utnyttja dem för stöldändamål. Flickorna och pojkarna, som ofta är i 10–14-årsåldern, får inte gå i skolan utan tränas tidigt av människohandlaren att stjäla i butiker eller begå fickstölder. Ofta förser människohandlarna barnen och sig själva med flera olika identitetshandlingar, vilket gör det svårt för polisen att identifiera och kartlägga denna brottslighet, särskilt eftersom dessa grupper rör sig mellan olika EU-länder.

72 Åklagarmyndigheten, Stämningsansökan, Ärende nr AM-151312-14.

Flickorna och pojkarna förs ofta ut ur sina hemländer i familjeliknande grupperingar bestående av två vuxna och två eller tre barn. För att försvåra upptäckt anskaffar gärningspersonerna handlingar som visar att de fungerar som vårdnadshavare med tillstånd att resa utomlands med barnet/barnen under en bestämd tid. Grupperna färdas i bil mellan länder inom EU, där barnen utnyttjas för tiggeri och för att begå olika egendomsbrott.⁷³

De polisutredningar som genomfördes under tidigare år visade att det kunde förekomma att en vuxen utgav sig för att vara släkt med barnet, eller att vara barnets vårdnadshavare för att kunna hämta honom eller henne efter att barnet omhändertagits av polis eller socialtjänst. Barnen utgör en viktig ekonomisk investering för människohandlarna, som ibland tar till våld för att återta barnen från myndigheterna. Barnen isoleras socialt, fräntas möjlighet till utbildning, och knyts känslomässigt till förövarna. De är därför ytterst rymningsbenägna när de placerats på skyddade boenden. Barnen saknar också ofta tilltro till myndigheter, särskilt till polisen, och ser sig heller inte som offer för ett brott. Detta leder till tidskrävande förundersökningar där förutsättningarna för att åtala förövarna hitintills har varit små.

3.4 Sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser

En brottstyp som återigen fått ökad uppmärksamhet under 2014 rör svenskar som begår allvarliga sexuella övergrepp mot flickor och pojkar i andra länder. Här menas vanligen att en person, med hemvist i Sverige reser till ett annat land för att där sexuellt utnyttja en flicka eller pojke med hemvist i landet, mot någon form av ersättning. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott (dokumentation av deras eller andras sexuella övergrepp på barn).

Rikskriminalpolisens arbete mot handel med barn för sexuella ändamål utanför Sveriges gränser

Under 2014 hade fyra poliser vid Rikskriminalpolisen som huvuduppgift att kartlägga och utreda

73 För mer information, se Bilaga 1, Inrapportering från polismyndigheterna, Polismyndigheten i Stockholms- och Västra Götalands län samt fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

sexuella övergrepp mot barn i utlandet som begåtts av personer från Sverige. Det är svårt att uppskatta hur många svenskar som begår sexuella övergrepp mot barn i andra länder, men det underrättelsearbete som bedrivits genom åren visar på att problemet är omfattande.

Under de år som Rikskriminalpolisen arbetat med problematiken kring sexuella övergrepp och köp av sexuell handling av barn under 18 år utanför Sveriges gränser har antalet fall som lett till fällande domar ökat. Utredningsarbetet visar att sexuella övergrepp mot barn som begås av svenska män utanför Sveriges gränser är intimt förknippade med användande och produktion av barnpornografiskt material. Dessa brott kan därför inte ses som separata brott. Internet fyller en mycket viktig funktion när det gäller hur information sprids om tillgängliga offer, kostnader etc., ger obegränsad tillgång till barnpornografi och är dessutom en arena som är viktig för möten mellan förövare. Det innebär stora utmaningar för polismyndigheterna att identifiera dessa arenor och forum.

Beställda sexuella övergrepp på barn i utlandet via webbkamera är ett sätt som allt fler gärningspersoner använder sig av för att uppleva sexuella övergrepp på barn i realtid, och för att kunna få omedelbar tillgång till filmer av sexuella övergrepp som är anpassade till deras personliga önskemål och smak. Information till polismyndigheterna visar att det finns anledning att tro att fler förundersökningar kommer att inledas under 2015.

Det är viktigt med ett väl fungerande internationellt samarbete för att identifiera nya trender och arenor när det gäller köp av sexuell handling av barn och sexuella övergrepp på barn utanför Sveriges gränser. Få länder har specialgrupper inom polismyndigheterna som på heltid utreder dessa brott. Intresset för det svenska arbetet ökade därför och gruppens utredare anlätades flitigt för att vid möten på Europol och Interpol föreläsa om sitt arbete.

Ärenden under 2014

Ärende 1: Under 2014 inleddes en förundersökning vid Polismyndigheten i Uppsala där Rikskriminalpolisen biträdde utredningen i den internationella delen. Ärendet rörde en 38-årig man från Uppsala som greps i maj 2014 misstänkt för bl.a. anstiftan till grov våldtäkt mot barn, stämpling till våldtäkt mot

barn på Filippinerna. I mannens dator påträffades 16 webcam-filmer som visade små barn som utnyttjades sexuellt efter beställning och direktiv från mannen. Inga av de åtta filippinska barnen, nyfödda och upp till sju år gamla, kunde identifieras. Inte heller kunde förövarna av övergreppen identifieras. Mannen dömdes i Uppsala tingsrätt i februari 2015 till nio års fängelse för grov våldtäkt mot barn, anstiftan av våldtäkt mot barn, stämpling till våldtäkt mot barn, anstiftan av sexuell övergrepp mot barn och grovt barnpornografibrott.⁷⁴ Vissa av sexualbrotten var begångna mot barn i Sverige.

Ärende 2: Under 2013 inleddes en förundersökning gällande grov våldtäkt mot barn mot en svensk man i 70-årsåldern bosatt i Thailand. Mannen hade en flickvän i Thailand som var ensamstående mamma med en dotter. Vid ett tillfälle köpte mannen en 11-årig flicka av en kambodjansk kvinna som försörjde sig genom tiggeri. Mannen tog med sig flickan till ett hotell där han utnyttjade henne sexuellt under fyra dygn. Hon räddades genom att kvinnan som sålde henne och kvinnans döttrar tog sig in till mannen och flickan på hotellrummet. När flickans mamma fick reda på vad som hade hänt anmälde hon mannen till polisen. Förhör hölls i Thailand med flickan, hennes mamma och kvinnan som sålde henne. Mannen reste till Sverige innan han kunde gripas.

Förundersökningen pågår fortfarande i Thailand. Efter att ha sänt en begäran om rättshjälp till thailändska myndigheter fick åklagare och polispersonal från Sverige klartecken att resa till Thailand för att höra inblandade parter.

Ärende 3: Under 2013 inleddes en förundersökning om barnpornografibrott och grovt sexuell utnyttjande av barn för sexuell posering mot en 47-årig man med svenskt och amerikanskt medborgarskap. Mannen agerade distributör samt var länken och den drivande personen bakom produktion och försäljning av material som visade sexuella övergrepp på barn. Dessutom häktades personer i USA och Spanien för barnpornografibrott eftersom de misstänktes för att ha köpt de bilder som förmedlats av 47-åringen. Producenter greps i Tjeckien och i Ryssland.

För att effektivisera arbetet med polis och åkla-

⁷⁴ Uppsala tingsrätt 2015-02-19, Mål nr B 1189-14.

gare i Spanien och Tjeckien bildades en gemensam utredningsgrupp, ett s.k. Joint Investigation Team.⁷⁵ I ärendet finns ett 30-tal målsägande från Tjeckien, Kazakstan och Ryssland. Totalt har en kvinna och tre män som agerat som fotografer, producenter och distributörer av barnpornografiskt material gripits i offrens hemländer.

Övrigt

Länsstyrelsen i Stockholm fick den 20 februari 2014 i uppdrag av regeringen att samordna arbetet mot människohandel och exploatering av barn (S2014/1695/FST). Uppdraget är en del av reger-

ingens handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (Skr.2013/14:91). En del i uppdraget är att informera allmänheten om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och att övergreppen i stor utsträckning utgör brott även utomlands samt att uppmana allmänheten att anmäla kännedom om misstänkta övergrepp. Inom ramen för denna del av uppdraget samverkade länsstyrelsen bl.a. med Rikspolisstyrelsen och Rikskriminalpolisen i enlighet med uppdraget.⁷⁶ Arbetet utmynnade bl.a. i en informationskampanj riktad till allmänheten och kampanjen lanserades i december 2014.⁷⁷

⁷⁵ En gemensam utredningsgrupp, s.k. JIT, är en operativ sammanlutning av poliser och åklagare med ett tidsbegränsat mandat som samordnar gränsöverskridande brottsutredningar. Medlemmar från två eller fler EU-länder ingår i en gemensam utredningsgrupp med hjälp av Europol och Eurojust.

⁷⁶ Regeringsbeslut, 2014-02-20, S2014/1695/FST
⁷⁷ <http://resekurage.se>

4. Rikskriminalpolisens övriga insatser mot människohandel

4.1 Rikskriminalpolisens organisation mot människohandel

Fram till den 1 januari 2015 ledde Rikskriminalpolisen Sveriges bekämpande av grov organiserad brottslighet, nationellt och internationellt. Det övergripande målet för Rikskriminalpolisens uppdrag var att motverka de kriminella nätverkens möjligheter att etablera sig och verka i Sverige. Myndigheten etablerade dessutom internationellt samarbete och deltog i krisberedskap. Rikskriminalpolisen utgjorde också den svenska polisens nationella kontaktpunkt i internationella ärenden och har ett nära samarbete med bland annat Interpol och Europol. I den nya Polismyndigheten genomförs arbetet under en ny nationell avdelning, nationella operativa avdelningen (Noa).

Underrättelsesektionen

Rikskriminalpolisens underrättelsesektion har genom bearbetning och analys av information en god bild av den grova organiserade brottsligheten i Sverige, som sedan redovisas genom strategiska rapporter och operativa underrättelser. Underrättelsearbetet förväntas förebygga och bekämpa organiserad brottslighet eller, i konkreta fall, leda till att förundersökningar inleds om pågående allvarliga brott.

Underrättelsesektionen ansvarar för strategisk och operativ kriminalunderrättelsetjänst på nationell nivå bl.a. med inriktning mot människohandel för olika ändamål. Underrättelsesektionen biträder, samordnar och koordinerar också internationella ärenden och underrättelseärenden som berör flera myndigheter eller länder. Arbetet sker i samarbete med polismyndigheternas kriminalunderrättelsetjänster, övriga brottsbekämpande myndigheter samt genom det internationella polissamarbetet.

Utredningssektionen

Vid Rikskriminalpolisen finns även en utredningssektion som har till uppgift att utreda grova brott, såsom människohandel för olika ändamål, och att vid behov biträda de lokala polismyndigheterna. Sektionen hanterar även fall som rör begäran om rättshjälp från andra länder.

IT-brottssektionen

IT-brottssektionen biträder polismyndigheterna lokalt och regionalt med att inhämta annonser från internet om prostitution riktade mot den svenska marknaden i ärenden rörande människohandel i sexuella syften/grovt koppleri.

4.2 Rikskriminalpolisens arbete mot människohandel under 2014

Under 2014 deltog representanter från Rikskriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänst i det internationella polisarbetet mot människohandel. Arbetet skedde framför allt inom ramen för den europeiska polisorganisationen Europol och EU Policy Cycle - EMPACT⁷⁸. Ett nära samarbete bedrevs också med den nationella samordnaren mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län, polismyndigheterna i Gävleborg och Västra Götaland samt i Bulgarien och Rumänien. Under 2014 rörde samarbetet i första hand utsatta EU-medborgare där det fanns indikationer på människohandel för tiggeri och tvångsarbete, och då framför allt inom bärbranschen. Dessutom lämnade Rikskriminalpolisen stöd till de polismyndigheter som bedrev polisiära utredningar om människohandel.

⁷⁸ <https://www.europol.europa.eu/content/eu-policy-cycle-empact>

EMPACT-människohandel

Under 2014 genomfördes fyra internationella möten om insatser mot människohandel inom ramen för EMPACT-människohandel. Operativa handlingsplaner upprättades och delar av dem har genomförts. Några aktiviteter har skjutits på framtiden p.g.a. avsaknad av medel för genomförande. Rikskriminalpolisen deltog i ytterligare fyra EMPACT-möten med ändamålet att bekämpa människohandel från västra Afrika.

Dessutom genomfördes en aktionsdag inom EU den 11 juni 2014. Aktionsdagen fokuserade i första hand på människohandel för sexuella ändamål organiserad av kriminella grupperingar och nätverk från Nigeria. Aktionen resulterade i att 673 personer inom EU kontrollerades och att utredningar angående människohandel initierades. Några av dessa utredningar berörde flera medlemsländer. Sammanlagt identifierades 111 potentiella människohandelsoffer. I Sverige genomfördes enstaka kontroller där två förmodade människohandelsoffer identifierades. Någon förundersökning inleddes dock inte.⁷⁹

Europol och analysfilen Phoenix

Under 2014 föreläste och deltog personal från Rikskriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänst på en konferens om människohandel i relation till internet och handel med barn. Konferensen anordnades av Europol. Deltagare på konferensen var experter och professionella som i sitt dagliga arbete kom i kontakt med offer för människohandel. Konferensen resulterade bl.a. i att man inom EMPACT uppdaterade sin övergripande handlingsplan till att också omfatta användningen av internet som brottsverktyg i genomförandet av människohandelsbrott.

Samarbete med Polismyndigheten i Bulgarien

Under de senaste åren har det varit vanligt att personer från Bulgarien rekryterats till Sverige för att plocka bär. I samband med detta har uppgifter inkommit till polisen om oegentligheter och misstanke om bl.a. människohandel för tvångsarbete och tiggeri. Ett fåtal förundersökningar har inletts där en förundersökning resulterade i en fällande dom

om människohandel för tvångsarbete. I ett annat fall väcktes åtal men detta ogillades och gärningspersonen dömdes för misshandel. Samtliga inblandade parter kom ursprungligen från Bulgarien.

Med anledning av denna problematik inleddes ett samarbete mellan Rikskriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänst och den nationella samordnaren mot prostitution och människohandel vid Länsstyrelsen i Stockholms län. Arbetet syftade till att bjuda in bulgarisk polis och en bulgarisk representant för minoriteter rörande hälsofrågor till Sverige under bärsäsongen 2014. Tillsammans med lokal polis besökte dessa olika bärplockarlager inom Gävleborgs län. Redan första dagen fick man kontakt med åtta bulgariska bärplockare som uppgav att de tvingats att tigga istället för att plocka bär. En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes men ledde inte till att åtal väcktes. Brottsoffren fick däremot stöd och hjälp för att återvända till sitt hemland.

Samarbete med Polismyndigheten i Rumänien

Under 2014 bjöds även poliser från Rumänien till Sverige för att utbyta kunskaper och erfarenheter med svensk polis. I detta fall gjordes inbjudan efter önskemål från Polismyndigheten i Västra Götaland och Rikskriminalpolisen koordinerade förberedelserna inför besöket. Det rumänska besöket utgjordes av poliser som var nationella experter på området människohandel, och arbetade operativt med dessa frågor i sitt hemland.

Lägesbild över utsatta EU-medborgare i Sverige kopplade till tiggeri

Under hösten 2014 beställde polisens nationella ledningsgrupp (Nolg) en lägesbild från Rikskriminalpolisens kriminalunderrättelsetjänst rörande brott riktade mot och utförda av personer kopplade till utsatta EU-medborgare i Sverige i tiggeri. Lägesbilden kommer att redovisas under hösten 2015.

⁷⁹ <https://www.europol.europa.eu/content/joint-action-tackle-west-african-human-trafficking-networks-0>

5. Rikspolisstyrelsens övriga insatser mot människohandel

I samband med Kvinnofridspropositionen 1997/1998:55 gav regeringen Rikspolisstyrelsen uppdraget att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor:

Frågan om handel med kvinnor i syfte att sexuellt utnyttja dem, så kallad trafficking, har aktualiserats på senare tid i EU. Enligt en gemensam deklaration ska medlemsländerna bland annat utse en nationell rapportör i denna fråga.⁸⁰ Rikspolisstyrelsen har därför fått i uppdrag att vara nationell rapportör för Sverige i frågor som rör handel med kvinnor.

Av regleringsbrevet för budgetåret 2015 framgår att Polismyndigheten har fortsatt uppdrag att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel (prop. 2010/11:77).⁸¹ I den nationella rapportörens uppgifter ingår bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige, analysera situationen, ge rekommendationer om hur handeln kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa dessa resultat till regeringen.⁸²

Rikspolisstyrelsens roll som nationell rapportör innebär också att informera om hur Sverige arbetar för att förebygga och bekämpa människohandel för alla ändamål och prostitution. Den lag som förbjuder köp av sexuell tjänst, har sedan den trädde i kraft 1999 rönt ett stort internationellt intresse,

särskilt när det gäller att förebygga och motverka människohandel. Under de senaste sexton åren har ett stort antal delegationer bestående av ministrar, parlamentariker, representanter från rättsväsendet och frivilligorganisationer samt journalister från hela världen besökt den nationella rapportören och andra nyckelaktörer för att få information om hur lagen fungerar i praktiken och vilka effekter den, och arbetet för att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål har haft på kort och lång sikt.

Arbetet som nationell rapportör innebär också att delta i det informella nätverk av nationella rapportörer och liknande mekanismer som etablerats inom EU av Europakommissionen. De nationella rapportörernas uppdrag finns också beskrivna i EU-direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd och stöd till brottsoffer.⁸³

Samverkan med civila samhället

I maj 2013 lanserade EU-kommissionen en EU-plattform för det civila samhället mot människohandel. Plattformen är ett forum för ett hundratal frivilligorganisationer på europeisk, nationell och lokal nivå när det gäller mänskliga rättigheter, barns rättigheter, kvinnors rättigheter och jämställdhet, migranternas rättigheter samt skyddsboende. Rikspolisstyrelsen samarbetar med *Plattformen för civila Sverige mot människohandel* (Plattformen) i enlighet med ovan nämnda EU-direktiv. Under 2014 genomförde den nationella rapportören en kartläggning tillsammans med Plattformen för att få information om vad civil-

80 The Ministerial Declaration on European Guidelines for Effective Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation (Hague, 24-26 april 1997).

81 Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Polismyndigheten (Regeringsbeslut 2014-12-22)

82 Regeringens proposition 2010/11:77, Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

83 Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, artikel 19.

samhället visste om förekomsten av människohandel i Sverige under 2010-2014.

Kartläggningen gjordes genom att ett frågeformulär utarbetades av Plattformen i samverkan med den nationella rapportören. Formuläret distribuerades och samlades in av Plattformen och arbetet utmynnade i en rapport som underställdes bl.a. Europakommissionen.⁸⁴ Rapporten visade att civilsamhällets bild och polisens bild av hur människohandeln ser ut i Sverige stämde ganska väl överens men skilde sig åt på en punkt. Det gällde kvinnor som tvingats till Sverige för att gifta sig men där det främsta ändamålet med giftermålet var att kvinnan skulle utnyttjas av maken i prostitution. Dessa kvinnor är särskilt utsatta när övergreppen kan kopplas till hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa kvinnor gör ofta bedömningen att det för egen och eventuella barns personliga säkerhet är bättre att utvärda övergreppen än att göra en polisanmälan, och vänder sig i vissa fall till frivilligorganisationer för att få stöd och hjälp.

En separat inhämtning av information från Plattformen under 2014 visade på att civilsamhället samlat in information om 17 personer som utsatta för människohandel för sexuella ändamål, och som man i de flesta fall kunnat ge långtgående stöd och hjälp.⁸⁵ Av dessa 17 var 7 stycken även utsatta för annan exploatering som tvångsarbete (hushåll), tvingade att begå brott eller att tigger. Samtliga 17 var kvinnor eller flickor där fem var under 18 år och en var under 15 år. Rumänien var det vanligaste ursprungslandet (7), åtföljt av Sverige (3), Bulgarien (2), Eritrea (2), Västafrika/Guinea (1), Polen (1) och Ryssland (1).

De tre svenska kvinnorna som civilsamhället kom i kontakt med under 2014 levde under otrygga förhållanden och en stod i beroendeställning till sina förövare. De hade från tidig ålder varit placerade i fosterhem och hade fått flytta mellan sådana hem flera gånger under uppväxten. Indikationer fanns på att en av dem utnyttjades i prostitution av sin man.

I nio av de 17 fallen var civilsamhället första hjälpinstans medan åtta förmedlades av polis. Av de övriga nio kunde civilsamhället motivera två att göra en

polisanmälan men inte de övriga sju. Det kan finnas många orsaker till varför man inte vill anmäla saken till polisen, och den vanligaste orsaken är rädsla för förövaren för sin egen eller närståendes del.

Liksom den nationella rapportören påpekar civilsamhället att ett heltäckande brottsofferstöd och skydd bör införas avseende personer som misstänks vara offer för människohandel oavsett ändamål, även i fall där en förundersökning inte har inletts. För mer information, se kapitel 6. Civilsamhället har hjälpt betydligt fler än dessa 17 men det är inte alla organisationer som lämnar in information och statistik. Arbetet med att samla in information om vad civilsamhället vet om förekomsten av människohandel i Sverige kommer att pågå kontinuerligt.

Samverkan med Länsstyrelsen i Stockholm län
Länsstyrelsen i Stockholm fick den 20 februari 2014 i uppdrag av regeringen att samordna arbetet mot människohandel och exploatering av barn (S2014/1695/FST). Uppdraget är en del av regeringens handlingsplan för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp (Skr.2013/14:91). En del i uppdraget är att informera allmänheten om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och att övergreppen i stor utsträckning utgör brott även utomlands samt att uppmana allmänheten att anmäla kännedom om misstänkta övergrepp. Inom ramen för denna del av uppdraget samverkade länsstyrelsen bl.a. med Rikspolisstyrelsen och Rikskriminalpolisen i enlighet med uppdraget.⁸⁶ Arbetet utmynnade bl.a. i en webbaserad informationskampanj riktad till allmänheten som lanserades i december 2014.⁸⁷

Under 2014 samverkade den nationella rapportören vid Rikspolisstyrelsen med Länsstyrelsen i Stockholm i ytterligare ett regeringsuppdrag.⁸⁸ Uppdraget var ställt till länsstyrelsen och innefattade att i samråd med Rikspolisstyrelsen och andra myndigheter kartlägga och samla kunskap om prostitutionens utveckling och omfattning i Sverige. I uppdraget ingick också att analysera prostitutionens utbredning, omfattning och former, bl.a. nya trender, kontaktvägar och vilka

84 Statistikinsamling från civilsamhället 2014. www.manniskohandel.se.

85 Preliminär statistik över civilsamhällets hjälpinsatser till utsatta för människohandel år 2014.

86 Regeringsbeslut, 2014-02-20, S2014/1695/FST

87 <http://resekurage.se>

88 Regeringsbeslut, 2013-11-21, U2013/6848/JÄM.

som köper respektive säljer sexuella tjänster, samt att beskriva den internationella utvecklingen på området. Arbetet utmynnade i en rapport som presenterades för regeringen den 15 mars 2015.⁸⁹

Under 2013 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att utvärdera det arbete mot prostitution och människohandel som Länsstyrelsen i Stockholms län bedrivit. Utvärderingen skulle även innehålla en bedömning av effektiviteten i verksamheten och dess organisering. Den nationella rapportören var en av flera aktörer som deltog i utvärderingen. Uppdraget redovisades i april 2014.

Övrigt

Den nationella rapportören är också ansvarig för att tillhandahålla information till de olika kommittéer och organ som övervakar hur Sverige sköter sina internationella åtaganden rörande människohandel, prostitution och tvångsarbete.⁹⁰ Slutligen deltar den nationella rapportören även i den kommitté som regeringen tillsatt rörande Ett starkt straffrättsligt skydd vid människohandel och köp av sexuell handling av barn.⁹¹ Utredningen ska undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. Vid behov av förändringar ska förslag till sådana lämnas. Utredaren ska i detta syfte bland annat

- ◆ Utvärdera om tillämpningen av bestämmelsen om människohandelsbrott och undersöka om syftet med lagändringen 2010 har uppnåtts,
- ◆ granska hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder och i övrigt arbetar med ärenden om människohandel,
- ◆ utvärdera vilket genomslag 2011 års skärpning av straffet för köp av sexuell tjänst har fått,
- ◆ se över straffskalan för köp av sexuell handling av barn, och

89 Prostitutionen i Sverige 2014, En omfattningskartläggning (Stockholm: Länsstyrelsen, 2014).

90 Såsom Europarådets expertgrupp för bekämpande av människohandel (The Group of Experts on action Against Trafficking in Human Beings, "GRETA") som har till uppgift att övervaka parternas tillämpning av Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor.

91 Kommittédirektiv, Dir. 2014:128.

- ◆ utvärdera tillämpningen av oaktsamhetskravet i 6 kap. 13 § brottsbalken som innebär att en gärningsman kan dömas för vissa sexualbrott mot barn även om han eller hon inte insåg men hade skälig anledning att anta att barnet inte hade uppnått en viss ålder.

Polisens generella brottsofferarbete

Det är viktigt att de som utsätts för brott får det stöd och den hjälp som de har rätt till. En brottsutsatt person ska känna sig trygg och kunna tillvarata sina rättigheter under olika faser i rättsprocessen. Bemötande, information, stöd och skydd är centrala delar i polisens brottsofferarbete. Polisen arbetar kontinuerligt med att förbättra bemötandet av brottsoffer. Bland annat ingår brottsofferfrågor som en röd tråd i polisens grundutbildning och även i en rad vidareutbildningar.

Rikspolisstyrelsen har förbättrat den skriftliga information som skickas till målsägande och tagit fram stödmaterial till polisanställda som möter brottsoffer. Vid arbetet med att förbättra bemötande av, och information till brottsoffer, har brottsoffer med särskilda behov speciellt uppmärksammas.

Samarbetet med Åklagarmyndigheten har utvecklats med särskilt fokus på att förbättra målsägandens möjlighet att få sina skadeståndskrav tillgodosedda.

Inom personsäkerhetsarbetet har särskilt fokus legat på att säkerställa rutiner och arbetsmetoder så att brottsutsatta ska känna sig trygga. Polisen har sedan femton år tillbaka arbetat med att genomföra systematiserade riskanalyser för att uppmärksamma hot om våld mot brottsoffer. Syftet med sådana riskanalyser är att bedöma behovet av brottsförebyggande åtgärder och därigenom minimera risker för upprepad utsatthet hos offren. Bedömningen utgör ett underlag för beslut om adekvata stöd- och skyddsåtgärder gällande brottsoffer. Sedan 2010 finns det nationella riktlinjer på området och Malmö Högskola har på uppdrag av Rikspolisstyrelsen utvärderat hur arbetet med riskanalyser fungerar i polisverksamheten. Utvärderingen påbörjades 2012 och avslutades 2014, och har resulterat i att fyra delrapporter och en slutrapport har publicerats. Resultaten från utvärderingen kommer att omhändertas för att förbättra polismyndighetens arbete med att göra

riskanalyser för att uppmärksamma hot om våld mot brottsoffer.

Utveckling av arbetsmetoder

Inför bildandet av den nya Polismyndigheten 2015 påbörjade utvecklingsavdelningen vid Rikspolisstyrelsen ett arbete med att ta fram enhetliga arbetsmetoder för att beivra köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn och unga via internet.

6. Analys och rekommendationer

Inledning

Av regleringsbrevet för budgetåret 2015 framgår att Polismyndigheten fortsatt har uppdraget att vara nationell rapportör i frågor som rör människohandel (prop. 2010/11:77).⁹² I den nationella rapportörens uppgifter ligger bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av människohandel till, i och genom Sverige, analysera situationen, ge rekommendationer om hur handeln kan förebyggas och bekämpas samt att årligen redovisa dessa resultat till regeringen.⁹³

Insamlingen av uppgifter sker bl.a. genom att Polismyndigheten årligen skickar ut ett frågeformulär till samtliga polisregioner och till den nationella operativa avdelningen (Noa).⁹⁴ Frågeställningarna rör exempelvis antalet förundersökningar, domar och vad man vet om hur människohandeln går till samt vad man vet om gärningspersoner och offer. Frågorna kring gärningspersoner och offer är uppdelade på kön, ålder, medborgarskap/ursprung, etnicitet där det kan ha varit av betydelse för utredningen samt ekonomisk eller annan bakgrund. Erfarenheter från Sverige och andra länder visar att det oftast finns en korrelation mellan gärningspersonens etniska och kulturella bakgrund och vilka offer gärningspersonen väljer och har tillgång till.

Informationen från polisregionerna är nödvändig för att Polismyndigheten ska kunna utarbeta relevanta förslag på åtgärder om hur människohandeln bäst ska kunna förebyggas och bekämpas. Sådana

åtgärder rör bl.a. arbetsmetoder, utbildningsinsatser, inventering av behov av tolkar, identifiering av samarbetspartners, brottsförebyggande åtgärder, identifiering av gärningspersoner, bemötande av samt skydd och stöd till offren, och planering av offrets återvändande till hemlandet.

6.1 Allmänt om bakgrunden i målen av 4 kap. 1 a § BrB efter 2010 års revidering, t.o.m. december 2014

En del av den nationella rapportörens uppgifter är att utvärdera hur bestämmelsen om människohandel tillämpas. För att belysa detta har domar från tingsrätter och hovrätter där domstolarna prövat frågor om människohandel studerats sedan 2002. Högsta domstolen har ännu inte prövat några fall av människohandel.

Samtliga nedan refererade domar avser tillämpningen av bestämmelsen om människohandel i dess lydelse från den 1 juli 2010 och där åklagaren yrkat ansvar för människohandel. Från den 1 juli 2010 t.o.m. den 31 december 2014 hade nio domar meddelats som vunnit laga kraft. I den övervägande delen av domarna har domstolarna prövat gärningspåståenden om människohandel som rubricerats som människohandel alternativt koppleri eller grovt koppleri.

Av de domar som gått igenom avser sex avgöranden människohandel för sexuella ändamål (varav ett fall avsåg ett tvångsäktenskapsliknande förhållande) och tre avgöranden människohandel för andra ändamål. Samtliga dessa fall avsåg tvångsarbete (varav ett fall gällde bärplockning, ett fall tiggeri och ett fall stöld).

Antalet avgöranden under perioden där domstolarna tog ställning till de olika rekvisiten i 4 kap. 1 a §

⁹² Regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Polismyndigheten (Regeringsbeslut 2014-12-22)

⁹³ Regeringens proposition 2010/11:77, Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

⁹⁴ Fram till och med 2014 var det Rikspolisstyrelsen som inhämtade information från Rikskriminalpolisen och polismyndigheterna.

BrB är därmed inte särskilt omfattande. Analyserna av bestämmelsens tillämpning utifrån det redovisade materialet har också skett med beaktande av denna begränsning. Trots detta utgör de händelseförlopp som beskrivs i domarna exempel på hur människohandeln går till och hur problematiken hanteras av domstolarna. Händelseförloppen uppvisar dessutom vissa övergripande likheter och ger därför en god bild av de fall av människohandel som går till domstol i Sverige.

Målsäganden och gärningspersoner

I de nio fallen förekommer totalt 40 målsägande. Av dessa målsäganden var 17 aktuella som målsägande i de delar som rörde människohandel för sexuella ändamål och 7 i de fall som rörde människohandel för andra ändamål. Av målsäganden i målen rörande människohandel hade 2 inte fyllt 18 år när gärningarna begicks. Samtliga målsägande kom ursprungligen från andra europeiska länder än Sverige och hade också rekryterats i ett annat europeiskt land.

Av domarna framgår att målsägandena hade sin hemvist i Bulgarien, Rumänien, Litauen, Serbien och Ungern.

Flera av målsägandena tillhörde grupper som kan sägas vara särskilt utsatta såväl ekonomiskt som socialt i sina ursprungsländer. Deras utsatthet har i många fall bestått i att de tillhör minoritetsgrupper som inte har haft någon möjlighet att få anställning i hemlandet eller i att de kom från en hemmiljö där det förekommit missförhållanden.

Den övervägande delen av målsägandena hade, såvitt framgår, aldrig tidigare varit i Sverige innan de transporterades hit. När de vistades här saknade de därmed erfarenheter av hur det svenska samhället fungerar. Ingen av dem behärskade svenska. Av vad som framgår av domarna behärskade bara ett fåtal av dem engelska.

Utnyttjande av målsäganden

En del av domarna avser ett stort antal tilltalade som i större eller mindre grad utnyttjat målsägandena. Sammantaget förekom 47 tilltalade, varav 17 åtalades för människohandel för sexuella ändamål och 5 för människohandel för andra ändamål. Vad gäller de övriga tilltalade åtalades de för att ha hanterat målsägandena på ett sätt som inneburit att de gjort

sig skyldiga till koppleri, grovt koppleri eller köp av sexuell tjänst.

Av domarna framgår också att de tilltalade i de delar som avsett människohandel, såväl för sexuella som för andra ändamål, hade en stark anknytning till målsägandens hemländer. Detta innebär att de tilltalade hade goda kunskaper om målsägandenas levnadsförhållanden och de ekonomiska och sociala förutsättningarna i ursprungslandet. De flesta tilltalade vistades eller hade sin hemvist i Sverige när brotten genomfördes, och hade därmed också kunskaper om förhållandena här samt behärskade svenska eller engelska.

Vid en genomgång av domarna kan konstateras att det också förekom annan brottslighet som begåtts med anledning av eller i anslutning till människohandeln.

Organiserad människohandel

I flera fall är människohandeln organiserad, dvs. den verksamhet som beskrivs är av större omfattning och har bedrivits under längre tid enligt fasta rutiner. Så var fallet i ett avgörande från Hovrätten för Västra Sverige⁹⁵ där det var 11 kvinnor som utnyttjats i prostitution i ett flertal olika lägenheter i Göteborgsområdet. I ett avgörande från Svea hovrätt⁹⁶ uppdagades ett nätverk av män, alla litauiska medborgare bosatta i samma stad i Litauen, som organiserade prostitutionsverksamheter i Stockholmsområdet. I målet fanns uppgift om att sammanlagt 16 kvinnor, samtliga från Litauen, varit i Sverige och utnyttjats av nätverket, även om endast 9 var målsägande i målet. Det finns emellertid också exempel på människohandel som inte visar tecken på samma grad av organisering och i en del avgöranden framkommer uppgifter om att det förekommit prostitutionsverksamhet i större omfattning än vad som omfattats av åtalena.

Människohandel och andra brott

I de flesta domarna som rör människohandel för sexuella ändamål förekom brott som straffbelagts i 6 kap. brottsbalken, såsom våldtäkt, sexuellt tvång, koppleri, grovt koppleri och köp av sexuell tjänst.

⁹⁵ Hovrätten för Västra Sveriges dom den 21 september 2012 i mål B 2827-12 (Göteborgs tingsrätts dom den 14 maj 2012 i mål B 8184-11).

⁹⁶ Svea hovrätts dom den 10 oktober 2012 i mål B 5309-12 (Stockholms tingsrätts dom den 12 juni 2012 i mål B 6114-11).

I så gott som samtliga domar där de tilltalade åtalats för människohandel, för sexuella ändamål, har koppleri eller grovt koppleri presenterats som ett åtalsalternativ. Av de 21 personer som åtalats för människohandel under perioden har endast 4 dömts för människohandel medan gärningen i de andra fallen har rubricerats som koppleri eller grovt koppleri eller, som i två av fallen, där åtalet ogillats.

I det ena av dessa fall ogillades även andrahandsyrkandena om ansvar för misshandel och ocker. I det tredje fallet rubricerades gärningarna som misshandel respektive försök till misshandel samt egenmäktigt förfarande och ofredande. Det förekommer även flera domar där domstolarna bara haft att ta ställning till frågor om koppleri eller grovt koppleri, trots att de händelseförlopp som beskrivs skulle kunna bedömas som människohandel.

Målsägandens medverkan i rättegång

Av domarna framgår att 17 av 23 målsägande, såvitt avser människohandel, medverkat vid förhandlingar i domstol i Sverige. I de flesta fall där målsägandena har lämnat en berättelse har deras uppgifter, tillsammans med viss stödbevisning, såsom utskrift av telefonavlyssning m.m., legat till grund för domstolarnas bedömning i skuld- och skadestandsfrågorna. I några fall har målsägandena inte hörts i rätten. I något fall har målsäganden inte heller hörts under förundersökningen, även om andra målsägande berättat om dennes situation.

6.1.1 Förslag till åtgärder – Alla former av människohandel

Få fällande domar om människohandel

Att det finns få fall av fällande domar om människohandel i Sverige kan bero på flera saker. För det första är människohandelslagstiftningen en komplicerad och ofta svårtillämpad lagstiftning. För att straffansvar för människohandel ska kunna utkrävas måste gärningspersonen exempelvis ha ett direkt uppsåt i förhållande till utnyttjandet, dvs. han eller hon måste ha avsett att utnyttja offret. Detta krav kan medföra stora svårigheter i tillämpningen av lagstiftningen, särskilt i fall då rekrytering, transport och utnyttjande skett utanför Sverige. En annan svårighet kan vara att leda i bevis att gärningsmannen använt sig

av något otillbörligt medel vid handelsåtgärden med offret.

För det andra uppstår det problem i domstolen när offret inte står fast vid den berättelse som han eller hon lämnat till polisen vid tidigare förhör, ofta pga. repressalier. Detta kan leda till att offrets trovärdighet minskar och att åtalet ogillas, om inte annan bevisning finns.

För det tredje är det ofta svårt för domstolarna att förstå de psykologiska mekanismer som styr offer för människohandel, och att det för offren inte funnits något annat verkligt eller godtagbart alternativ än att underkasta sig gärningspersonens vilja. De sätt som gärningspersoner använder för att bemästra offrens fria och verkliga vilja består ofta av subtila hot och påtryckningar. Detta är omständigheter som offren oftast berättar om, men som inte alltid kan stödjas av annan bevisning i form av exempelvis skriftliga hot eller genom dokumenterad telefonavlyssning eller annan spaning.

En fjärde orsak kan vara att vissa gärningspersoner ändrade tillvägagångssätt de senaste åren. Istället för att som tidigare bruka våld och hot mot offren erbjuder de i dag istället bättre villkor i form av mer frihet och en större andel av inkomsterna. Detta leder ofta till att offren blir mer lojala mot gärningspersonerna och mindre benägna att vittna emot dem.

Slutligen kan ett offer befinna sig i ett socialt och känslomässigt beroende till gärningspersonen, och det kan ibland vara svårt att förmedla den speciella relation som ofta finns mellan förövare och offer i människohandelsärenden.

Någon eller några av dessa faktorer har ibland bidragit till att åtal om människohandel aldrig väckts, att de har ogillats eller att domstolen valt en påföljd i den lägre delen av straffskalan eller en mildare brottsrubricering: koppleri i fall av misstänkt människohandel för sexuella ändamål och ocker i fall av misstänkt människohandel för tvångsarbete.

Eftersom utsikten att nå framgång i dessa utredningar är relativt begränsade i jämförelse med annan allvarlig brottslighet och straffvärdena låga, kan straffvärdena och inte straffsatserna komma att påverka polisens framtida prioriteringar. En sådan utveckling vore olycklig då denna typ av brottslighet orsakar stort mänskligt lidande för offren.

Den av regeringen nya föreslagna människohan-

delsbestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 2010. En rapport från internationella åklagarkammaren i Göteborg indikerar att förändringen av lagtexten i människohandelsparagrafen som gjordes 1 juli 2010 inte har fått avsedd effekt.⁹⁷ Polismyndigheten har också noggrant följt utvecklingen och kan konstatera att den nya bestämmelsen om människohandel inte fungerat som det var tänkt, och uppmärksammat regeringen på detta i tidigare lägesrapporter. Som ett gensvar tillsatte regeringen den 4 september 2014 en särskild utredare som bl.a. ska utvärdera tillämpningen av bestämmelsen om människohandelsbrott och granska hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder och i övrigt arbetar med ärenden om människohandel.⁹⁸

Förslag till åtgärd: För att människohandel för olika ändamål ska kunna utredas och lagföras på bästa sätt bör metod- och kompetensutvecklande åtgärder regelbundet genomföras inom samtliga rättsvårdande myndigheter, inklusive domare och nämndemän, som kommer i kontakt med frågor som rör människohandel. Metod- och kompetensutvecklande åtgärder är särskilt viktiga för att öka kunskapen om mekanismerna bakom människohandeln, och särskilt rörande offrens agerande och reaktioner. De kompetenshöjande insatserna måste därför inriktas på de faktorer som möjliggör människohandel för olika ändamål, utformningen av kriminaliseringen, identifiering av offren och deras faktiska situation med målet att ge ett heltäckande skydd och stöd, samt en analys av rättstillämpningen i syfte att verka för en större enhetlighet. Detta gäller alla former av människohandel men särskilt människohandel för andra ändamål än sexuella, där bristen på kunskap är stor och erfarenheterna ringa.

Ökat skydd och stöd till alla offer för människohandel och stärkt samverkan

Målen med regeringens särskilda satsning mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål var

⁹⁷ Internationella åklagarkammaren i Göteborg, Rapport, ÅM- A 2013/1731, (oktober 2013), Delredovisning av ett projekt- Domar 2009-2012.

⁹⁸ Kommittédirektiv, Dir. 2014:128, Ett starkt straffrättsligt skydd vid människohandel och köp av sexuell handling av barn.

att öka kunskapen om frågorna men också att öka samverkan för att stärka offrens rättigheter.

Trots olika riktade kompetenshöjande insatser inom rättsväsendet uppmärksammas inte offrens sårbarhet och faktiska situation tillräckligt med följd att offren inte får det stöd och skydd som de har behov av och rätt till. Människohandelsoffer granskas och deras motiv och situation ifrågasätts; ofta på ett mycket långtgående sätt. Detta tyder på en avsaknad av kunskap om de sociala, ekonomiska, politiska och juridiska omständigheter i offrens hemländer, som fått till följd att de blivit offer för människohandel, och om konsekvenserna för dem t.ex. när de återvänder hem eller när personlig information hanteras på ett olämpligt sätt.

Det är inte enbart rättsvårdande och sociala myndigheter som är involverade i arbetet för att ge ett heltäckande skydd och stöd till offer för människohandel för olika ändamål. Kvinnojourer, barnrätts- och brottsofferorganisationer, fackförbund och andra aktörer i samhället kommer också i kontakt med offer för människohandel i sitt dagliga arbete. Dessa kan och bör bidra med kunskap om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Förslag till åtgärd: En utökad samverkan mellan rättsväsendet och frivilligorganisationerna för att få en ökad kunskap om offrens situation, bakgrund och behov av åtgärder samt skydd och stöd för att stärka rättsväsendets handläggning av människohandelsfall.

Förslag till åtgärd: Enligt det senaste EU-direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel ska medlemsländerna prioritera och vidta särskilda åtgärder för att stödja offer med särskilda behov.⁹⁹ Exempel på sådana behov kan vara offer som är gravida, har intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar eller offer som utsatts för allvarliga former av sexualiserat våld. Erfarenheter från Sverige och

⁹⁹ Directive 2011/36/EU of the European Parliament and of the Council of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims, article 11. p.7.

andra länder visar att personer med intellektuella funktionsnedsättningar är en särskilt utsatt grupp som riskerar att bli offer för människohandel eller på annat sätt utsättas för sexuell exploatering.¹⁰⁰ Polismyndigheten föreslår därför att stödet till dessa offer stärks i enlighet med EU-direktivet.

Förslag till åtgärd: Inhämtning av data och statistik när det gäller offer för människohandel bör vara könsuppdelad bl.a. för att myndigheter och frivilligorganisationer på bästa sätt ska kunna tillvarata de olika behov av stöd och hjälp som offer för människohandel har oavsett ändamål. Med hjälp av fakta i form av statistik kan vi också få en ökad kunskap om bl.a. de jämställdhetsproblem som finns i samhället, och finna lämpliga lösningar. Könsuppdelad statistik är ett nödvändigt medel för en jämställdhetsanalys av handel med människor för sexuella och andra ändamål och bör därför införas av alla berörda myndigheter.

En utveckling av en mer nyanserad bedömning av påföljderna inom den nuvarande straffskalan för straffbestämmelsen Köp av sexuell tjänst

Lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster trädde i kraft i den 1 januari 1999. Lagstiftningen genomfördes, enligt Kvinnofridspropositionen, för att förebygga och bekämpa ett allvarligt samhällsproblem som ”medför allvarliga skador både för de enskilda och för samhället” samt för att markera Sveriges inställning till prostitution gentemot andra länder.

Ändamålet med lagstiftningen var bl.a. att underlätta för polisen att ingripa mot existerande prostitutionsverksamheter och förhindra etableringen av utländska brottnätverk i Sverige, och att avskräcka personer från att köpa sexuella tjänster, och därmed medföra en minskning av antalet personer i prostitution.¹⁰¹

Efter tio år utvärderades sexköpslagstiftningens effekter och resultaten presenterades i en rapport till regeringen i juli 2010.¹⁰² Regeringen lade därefter

fram en proposition där ett antal av utredningens förslag följdes upp, bl.a. höjdes straffmaximum för köp av sexuell tjänst från 6 månader till ett års fängelse.¹⁰³

Sedan dess har flera förslag lagts fram om att brottet köp av sexuell tjänst bör indelas i svårighetsgrad och att ett grovt brott införas. Utvärderingen av effekterna av förbudet mot köp av en sexuell tjänst konstaterade i sin analys av denna fråga att en indelning av brottet i flera svårighetsgrader skulle kunna medföra flera nackdelar för bekämpningen av detta och relaterade brott. Polisregionerna delar utredningens farhåga om att en gradindelning skulle kunna medföra att resurser enbart satsas på brott som anses mera straffvärda och att utredningar av brottet köp av sexuell tjänst därför inte skulle prioriteras. Utredningen konstaterade också att lagstiftningens allmänpreventiva och attitydpåverkande mål skulle motverkas av en uppdelning av brottet köp av sexuell tjänst i ett allmänt och ett grovt brott. I regeringens proposition framhölls också nackdelarna med gradindelning av förbudet mot köp av sexuell tjänst, och ett sådant förslag såsom olämpligt.¹⁰⁴

Förslag till åtgärd: Polismyndigheten föreslår därför att istället för att gradindela brottet köp av sexuell tjänst, så bör rättsväsendets myndigheter utveckla en mer nyanserad bedömning av påföljderna inom den nuvarande straffskalan, och särskilt beakta de försvårande omständigheter som omger dessa brott t.ex. när en förövare utnyttjar en person som befinner sig i en särskilt skyddslös eller utsatt situation.

Förslag till åtgärd: Ett framgångsrikt arbete mot människohandel för sexuella ändamål förutsätter att hela kedjan av kriminella aktörer angrips dvs. sexköpare, hallickar och människohandlare. Istället för att utreda köp av sexuell tjänst som ett mängdbrott så bör samma personal som utreder brotten människohandel för sexuella ändamål och koppleri även utreda de köp av sexuell tjänst som omfattas av ärendet. Förutom de förebyggande effekter som detta skulle kunna ha, skulle detta underlätta domstolens beaktande av försvårande omständigheter kring

¹⁰⁰ Se fotnot 31, Europol, Knowledge Product.

¹⁰¹ Regeringens proposition 1997/98:55 Kvinnofrid.

¹⁰² Förbud mot köp av sexuell tjänst - En utvärdering 1999-2008: Betänkande av Utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst (SOU 2010:49).

¹⁰³ Regeringens proposition 2010/2011: 17 Skärpt straff för köp av sexuell tjänst.

¹⁰⁴ Se ovan, s. 10.

sexköpet och leda till att en mer nyanserad bedömning av påföljderna inom den nuvarande straffskalan utvecklas som det ursprungligen var tänkt.

Adekvat stöd utan krav på att en förundersökning inleds samt uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner

Enligt nuvarande reglering omfattas människohandelsoffer, och andra bevispersoner, av ett heltäckande skydd bl.a. i de fall där det behövs för att förundersökning i brottmål ska kunna genomföras.¹⁰⁵ Offret ges då möjlighet att få betänketid för att ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, och kan sedan erhålla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som utfärdas av Migrationsverket. Med tillståndet följer rätt till skydd samt ekonomisk, social och medicinsk hjälp för offret i större utsträckning än för exempelvis asylsökande. Med det tidsbegränsade uppehållstillståndet följer också en möjlighet för kommunerna att få ersättning från staten för den uppkomna kostnaden för offret, vilket regleras i en förordning.¹⁰⁶ Den starka kopplingen till den rättsliga processen gör att offer för människohandel som identifieras utanför denna, i en situation då offret behöver betänketid innan en anmälan görs till polisen, inte kan få det stöd och den hjälp som de har rätt till enligt de internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till.¹⁰⁷

Om ett offer för människohandel identifieras utanför den rättsliga processen, dvs. när socialtjänsten eller t.ex. en frivilligorganisation misstänker att en person är offer för människohandel men förövarna inte kan identifieras, kan endast hans eller hennes grundläggande behov tillgodoses, t.ex. genom utbetalning av akut ekonomisk ersättning från socialtjänsten, s.k. nödbistånd. Så kan vara fallet om en person identifieras som ett offer för människohandel, av exempelvis socialtjänsten, och behöver betänketid för att ta ställning till om han eller hon ska våga eller

orka delta i den rättsliga processen.

Kommunerna får inte någon ersättning från staten för detta ekonomiska bistånd, vilket innebär att offret skyndsamt måste bestämma sig för om han eller hon ska delta i den rättsliga processen eller inte. Detta gör att offret hamnar i en pressad situation och kanske alltför snabbt måste fatta beslut om ett eventuellt deltagande. Om offret väljer att inte delta minskar naturligtvis rättsväsendets möjligheter att kunna utreda brottet.

Fler förundersökningar skulle i förlängningen kunna inledas om personer som misstänks vara offer för människohandel erbjuds adekvat hjälp och skydd utan krav på att en förundersökning har inletts. Detta skulle även kunna göras om uppehållstillstånd för medföljande barn till bevispersoner kunde utfärdas.

Förslag till åtgärd: För att ytterligare stärka möjligheterna för de rättsvårdande myndigheterna att förebygga och bekämpa människohandel bör ett heltäckande brottsofferstöd och skydd införas avseende personer som misstänks vara offer för människohandel oavsett ändamål även i fall där en förundersökning inte har inletts.

En möjlighet att utfärda uppehållstillstånd till medföljande barn till bevispersoner bör också övervägas för att underlätta deltagandet i den rättsliga processen.

Begränsad tillgång till kvalificerade tolkar

Som tidigare understrukits i Polismyndighetens årliga människohandelsrapporter så har Sverige en skyldighet under de internationella överenskommelser som Sverige undertecknat att tillse att offer för människohandel har tillgång till översättning av allt material som berör dem, samt också tillgång till tolkning på ett språk som de kan förstå.¹⁰⁸ Enligt EU-direktivet om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden ska dessutom tolkning vara tillgänglig utan dröjsmål och hålla tillräckligt hög kvalitet för att garantera att misstänkta eller

105 Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan också beviljas en utlänningsomvårdnad här om det behövs för att huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras

106 Ersättning från staten till kommunerna regleras i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

107 Se t.ex. Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (2005), artikel 12.

108 Se t.ex. Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor (2005), artikel 10 samt Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem, artikel 5.2, 5.3 och 7.

tilltalade förstår vad de anklagas för och kan utöva sin rätt till försvar. Samma rättigheter gäller för målsägande.¹⁰⁹ Liknande skyldigheter för Polismyndigheten och andra myndigheter återfinns i förvaltningslagen (1986:223).

Trots dessa åtaganden finner polisregionerna det allt svårare att få tillgång till kvalificerade tolkar och översättare, särskilt på vissa språk. Dessa brister har allvarligt påverkat utredningarna och resultaten i vissa fall.

Rättssäkerheten kan bli lidande när målsägande och/eller misstänkta talar ett språk för vilket enbart ett fåtal tolkar finns att tillgå. I vissa fall tillhör dessutom målsägande eller vittnen och tolkar samma sociala nätverk i Sverige eller i ursprungslandet. Det finns därmed ibland en oro hos offren, för att känsliga uppgifter om dem ska komma att spridas till personer de känner eller till de misstänkta gärningspersonerna.

Förslag till åtgärd: För att förbättra tillgången på kvalificerade tolkar och översättare i människohandelsfall, bör skyndsamt genomföras en nationell inventering som innefattar en analys av rättsväsendets framtida behov av rättstolkare. Dessutom bör alla tolkar som arbetar med frågor som rör prostitution och människohandel genomgå särskild kompetenshöjande utbildning om orsaker och konsekvenser av dessa brott för att på ett mera effektivt och medkännande sätt arbeta med dessa offer.

6.1.2 Förslag till åtgärder – Människohandel för sexuella ändamål

De senaste åren har det skett en stadig ökning av människohandel för sexuella ändamål inom EU. Denna ökning kan ha flera orsaker. Utvidgningen av EU och slopande av viseringskrav för medborgare i de nya kandidatländerna har medfört att det blivit lättare för människohandlare att rekrytera och transportera särskilt utsatta unga kvinnor och flickor för att utnyttjas för sexuella ändamål i EU:s medlemsländer. Ökningen kan också bero på att vissa länder

inom EU öppnat upp legala prostitutionsmarknader som ger möjligheter för organiserade brottsnätverk att etablera sig inom EU.

Det fortsatt svåra ekonomiska läget i vissa EU-länder såsom Spanien, Italien, Bulgarien, Cypern och Grekland har lett till att vinstmöjligheterna från prostitutionsmarknaderna i dessa länder försämrats, samtidigt som antalet kvinnor och flickor i riskzonen för människohandel och lokal prostitution ökat. Människohandlare och hallickar utnyttjar situationen och söker sig istället till nya och mer ekonomiskt lönsamma marknader i Nederländerna och Tyskland, men också till Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Förslag till åtgärd: Arbetet med att bekämpa människohandel, oavsett för vilket ändamål, måste koncentreras på alla led i den brottsliga verksamheten. När det gäller människohandel för sexuella ändamål bör polisregionernas arbete fokuseras både på de män som köper sexuella tjänster eller sexuella handlingar av barn under 18 år i Sverige och i transitländer, och på människohandelsorganisatorerna inom och utom Sverige. Detta arbete är särskilt viktigt för att förhindra etablering av grovt kriminella organisationer i Sverige och för att på kort och lång sikt minska efterfrågan på sexuella tjänster. För att lyckas i det här arbetet måste inte bara Polismyndigheten, utan också Åklagarmyndigheten och domstolarna regelbundet öka sin kompetens genom kompetenshöjande åtgärder och utbyte av erfarenheter samt prioritera arbetet för att bekämpa dessa brott.

Förslag till åtgärd: Öppnare gränser i kombination med de möjligheter som teknikutvecklingen erbjuder för transaktioner och betalningslösningar via internet underlättar för kriminella aktörer. Internet används av gärningspersoner för att förbereda brott, inhämta information om lämpliga potentiella marknader, kartlägga och rekrytera offer, annonsera offrens tjänster och för att publicera hot och undanröja bevis. Den nationella operativa avdelningen (Noa) och samtliga polisregioner bör systematiskt och kontinuerligt inhämta information från internet för att skapa lägesbilder av prostitutionens utveckling och för att kunna ingripa mot människohandlare, hallickar och sexköpare. Särskilt viktigt är det att sådan

¹⁰⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU av den 20 oktober 2010 om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden.

information systematiseras för att öka möjligheterna till samarbete i utredningar där prostitutionsverksamheten är organiserad.

Behov av översyn av viseringsrutiner på vissa svenska ambassader

Det förekommer att kvinnor och flickor bjuds till Sverige av personer som ställer upp som referenter och garanter för deras vistelse, men där den egentliga avsikten med inbjudan är att utnyttja den inbjudna för prostitutionsändamål.

Förslag till åtgärd: Polisens utredningsarbete av dessa brott skulle underlättas av att Migrationsverket ges möjlighet att informera polismyndigheterna i fall där samma referensperson/garant förekommer i ett stort antal viseringsärenden. En sådan åtgärd skulle också förhindra att kvinnor och flickor i dessa ursprungsländer utsätts för dessa allvarliga brott.

Förslag till åtgärd: Det bör övervägas om inbjudare, så kallade ”referenspersoner” ska hållas ekonomiskt ansvariga avseende exempelvis logi och hemresa för de personer som man bjuder till Sverige. Detta skulle kunna göras genom att inbjudaren (referenten) får erlægga en deposition för detta ändamål, ett system som exempelvis tillämpas i Danmark.

6.1.3 Förslag till åtgärder - Människohandel för andra ändamål

I takt med att inslaget av utländsk arbetskraft ökade på den svenska arbetsmarknaden, ökade under de senaste åren också informationen till polisen om bl.a. människohandel för tvångsarbete där arbetstagare från EU-länder och tredje land utnyttjades av oseriösa arbetsgivare och kriminella nätverk. För att en person ska kunna erhålla arbetstillstånd i Sverige måste arbetsgivaren sända ett anställningserbjudande till Migrationsverket. Erbjudandet ska visa att löner och arbetsvillkor överensstämmer med rådande kollektivavtal. Detta erbjudande är inte juridiskt bindande.

Offren rekryteras för att utnyttjas i arbete exempelvis inom bärindustrin, och bygg- eller restaurangbranschen. Det är svårt att ange omfattningen av människohandel för andra ändamål än sexuella till och inom Sverige. Ett av skälen är att det är ett brott

som sällan anmäls och kan vara svårt att upptäcka. Att det inte anmäls kan bero på allmänhetens bristande kunskaper om offrens situation, offrens rädsla för represalier och att offren ibland känner tacksamhet gentemot gärningspersonerna eftersom de får det marginellt bättre i Sverige än i hemlandet, trots deras svåra situation.

Förslag till åtgärd: Det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel för tvångsarbete skulle gynnas av att regeringen snarast antar en handlingsplan om människohandel för andra ändamål än sexuella. För att bredda anslaget i arbetet bör handlingsplanen även omfatta relaterade brott som t.ex. ocker, bedrägeri och brott mot utlänningslagen. En handlingsplan skulle sätta ett större fokus på frågan och skulle också kunna innefatta ett större antal aktörer där särskilda medel också kan vara kopplade till identifierade insatsområden.

Förslag till åtgärd: För att förhindra en ökning av dessa brott och för att ge stöd till brottsoffren, bör samverkan intensifieras och utökas mellan Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, socialtjänsten, Migrationsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetsmiljöverket, Skatteverket, fackförbund och arbetsgivarorganisationer m.fl. samt deras motsvarigheter i offrens ursprungsländer. Dessutom bör regelverket som rör dessa frågor genomgå en fortsatt översyn för att försvåra etableringen av oseriösa arbetsgivare och brottnätverk i Sverige.

Förslag till åtgärd: För att vidare kunna bekämpa människohandel för tvångsarbete är det viktigt att polisen utreder de brott som begås när privatpersoner köper tjänster av personer utsatta för tvångsarbete. Polismyndigheten föreslår att en nationell informationskampanj om denna form av människohandel genomförs. Kampanjen bör fokusera på efterfrågan på dessa tjänster och privatpersoners straffansvar.

Förslag till åtgärd: Under 2014 upprättades ett stort antal polisanmälningar om människohandel för andra ändamål än sexuella. I de fall som avsåg människohandel ledde endast en förundersökning om människohandel för tiggeriändamål fram till

att åtal väcktes. Denna utveckling är oroväckande. Polismyndigheten bör därför göra en genomlysning av alla dessa ärenden för att få svar på om samtliga nödvändiga åtgärder vidtagits för att utreda brotten. En sådan genomlysning skulle kunna ge svar på eventuella brister i kompetens och arbetsmetoder inom polisen, och ligga till grund för att ta fram en handlingsplan och en metodhandbok i syfte att förbättra och effektivisera arbetet mot människohandel och därtill relaterade brott.

6.1.4 Förslag till åtgärder – Handel med barn för olika ändamål

Precis som vid handel med vuxna människor är det organiserade brottsnätverk som till stor del står bakom handeln med barn. Detta är särskilt tydligt i länder som saknar ett effektivt regelverk för skydd av flickor och pojkar.¹¹⁰

Utmaningar för rättsväsendet

Människohandlare förstår, och känner väl till, de svårigheter som rättsväsendet står inför när det gäller flickor och pojkar under 18 år som offer för människohandel samt gärningspersonerna bakom handeln. Det har visat sig att vuxna, och de barn som de fört med sig för stöld- och tiggeriändamål, kan ha anträffats i flera länder under olika identiteter. Det försvårar för polisen att kartlägga och ingripa mot den organiserade brottsligheten, eftersom dessa enskilda brottsanmälningar inte automatiskt sätts i samband med människohandel. Flera länder i Europa, liksom Sverige, registrerar inte minderåriga i centrala register när de begått brott.

Även kunskapsnivån inom polisregionerna varierar när det gäller handel med barn i syfte att de ska begå brott. Det beror troligtvis på att företeelsen är relativt ny i Sverige. Förhör med barnen ger vid handen att förövare fostrat dem till att få en kriminell identitet, vilket gör att gängse förhörsmetoder måste anpassas. Då barnen är tränade från tidig ålder att begå brott har de också fått lära sig att inte samarbeta med myndigheter och att inte ge någon information som kan fälla gärningspersonerna. Sammantaget resulterar detta i utdragna förundersökningar där möjligheterna till lagföring är relativt begränsade.

Förslag till åtgärd: Enligt de internationella åtaganden som Sverige har under de konventioner som rör människohandel bör det beaktas att de brott som flickorna och pojkarna begår när de kontrolleras av människohandlarna inte automatiskt ska leda till straff.¹¹¹ Under FN:s barnkonvention är Sverige dessutom skyldig att genomföra omfattande och övergripande åtgärder för att motverka sexuell exploatering och handel med barn.¹¹² De tidigare föreslagna kompetenshöjande insatserna bör även inbegripa ökad kunskap om att det i det svenska regelverket finns olika möjligheter att underlåta att utdöma påföljd för offer som tvingats att begå brottsliga gärningar.¹¹³

Förslag till åtgärd: Samhället har ett stort och övergripande ansvar när det gäller att skydda dessa barn mot fortsatta övergrepp. Det behövs studier som genomgripande analyserar vilka kunskaper som bör och kan inhämtas av rättsväsendet om barn och unga som i Sverige varit utsatta för människohandel för andra ändamål, för att få fram vilka metoder som kan ge information av hög kvalitet.

110 UNICEF, 2006.

111 Europarådets konvention om bekämpande av handel med människor, artikel 26.

112 Se artikel 34 och 35.

113 23 kap. 5 § och 29 kap. 6 § brottsbalken. För mer information se ”Bestämmelser om påföljdseftergift”, SOU 2008:41 Människohandel och barnåktenskap s. 282-283.

Bilaga 1. Inrapportering från polismyndigheterna

Följande redovisning bygger på den information som polismyndigheterna inrapporterade till Rikspolisstyrelsen för 2014. Här nämns endast de polismyndigheter som har redovisat ärenden rörande människohandel för olika ändamål, relaterade ärenden och ärenden av särskilt intresse.

Samverkansområde Stockholm
(Stockholms län, Gotlands län)

Situationen i Stockholms län

I samverkansområde Stockholm har sektionen mot människohandel i City polismästardistrikt ett utredningsansvar avseende människohandel för sexuella ändamål och grovt koppleri. Mindre komplicerade fall av människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst handläggs vid länets övriga polismästardistrikt.

Sedan länge har Polismyndigheten i Stockholms län bedrivit riktade insatser mot den öppna gatuprostitutionen samt mot köp av sexuella tjänster på hotell och i andra lokaler i Stockholms innerstad och förorter. Insatserna mot gatuprostitutionen resulterar oftast i ingripanden mot köp av sexuell tjänst, eller sexuell handling av barn, misshandel, rattfylleri, narkotikabrott, och brott mot utlänningslagen. Polismyndigheten utövar också lagstadgad tillsyn och kontroller av kända verksamheter av så kallade videoklubbar.¹¹⁴ Polisinsatserna sker alltid i samverkan med socialtjänstens prostitutionsgrupp som har möjlighet att erbjuda stöd och hjälp till de utsatta personer, mestadels flickor och kvinnor, som anträffas.

¹¹⁴ Med en videoklubb menas i det här sammanhanget en videobutik som också erbjuder bås för den som önskar titta på erotisk film och samtidigt tillfredsställa sig själv sexuellt.

Citypolisens Prostitutionsgrupp består av sex poliser som arbetar mot köp av sexuella tjänster och köp av sexuell handling av barn på allmän plats, inomhus och via internet. Gruppen utreder även fall av koppleri av normalgraden. Efter kompetenshöjande insatser organiserade av Prostitutionsgruppen involverades andra arbetsgrupper t.ex. Polismyndigheten i Uppsala, Halmstad och Norrbotten också i arbetet under 2014. Gruppen besöker regelbundet hotell i och utanför Stockholm och informerar om sitt arbete. Hotellpersonal har utbildats och kan kontakta Prostitutionsgruppens ”hotline” om de misstänker att brott som människohandel, koppleri och köp av sexuella tjänster eller köp av sexuell handling av barn förekommer inom hotellen. För att möta efterfrågan på utbildning av hotellpersonal har prostitutionsgruppen tagit fram ett filmmaterial som hotellen själva kan använda i utbildningssyfte. Polisens samarbete med hotellen haft effekt. Polisen ser nu en tendens till att hallickar och människohandlare överger hotellen och istället föredrar att bedriva sin verksamhet i lägenheter eller andra lokaler inomhus.

Under 2014 arbetade Prostitutionsgruppen fortsatt förebyggande för att förhindra sexuella övergrepp på unga flickor och pojkar som såldes för att utnyttjas sexuellt via sociala nätverk eller webbsidor på internet. Den yngsta flickan var endast 14 år gammal och utnyttjades sexuellt av ett flertal män. Totalt upprättades 30 anmälningar i Stockholms län under 2014 rörande köp av sexuell handling av barn. Prostitutionsgruppen kontrollerade också internetsidor med annonser för försäljning av sexuella tjänster där det fanns anledning att misstänka att offren var under 18 år.

Situationen i Stockholms län under 2014

Människohandel för sexuella ändamål och koppleri

Under 2014 inkom framförallt information om flickor och kvinnor från Rumänien, Nigeria och Polen som utnyttjats för sexuella ändamål i Stockholmsområdet. De misstänkta gärningspersonerna härörde antingen från samma länder eller från Sverige. De utländska kvinnor som erbjöds för försäljning på webbsidor i Sverige, utnyttjades av sexköpande män i sexköparnas hem, i lägenheter och på hotell i Stockholm.

Under 2014 förekom gatuprostitution i begränsad omfattning, främst i de centrala delarna av Stockholm och då företrädesvis på Malmskillnadsgatan och Mäster Samuelsgatan. Under året vistades kvinnor av både svenskt och utländskt ursprung, främst från Rumänien och Nigeria, på dessa gator varje kväll. Antalet kvinnor i gatuprostitution i Stockholms City uppskattades till 10–15 kvinnor på vardagarna och 15–20 på helgerna.

Under 2014 befann sig enligt socialtjänsten prostitutionsgrupp ungefär 120 unika individer i gatuprostitution. Av dessa 120 var det en grupp på ca 30–40 personer som befann sig på gatan regelbundet, medan de övriga befann sig där då och då. Förutom de som hade sitt ursprung/permanent uppehållstillstånd i Sverige finns det två tydliga grupper; kvinnor från Rumänien och kvinnor från Nigeria. På en kväll var fördelningen generellt så att ungefär 20 % hade sitt ursprung i Sverige och de övriga hade sitt ursprung i andra länder.

Uppskattningsvis sju av tio sexköpare i Stockholm som Prostitutionsgruppen rapporterade under 2014 erkände försök till eller köp av sexuell tjänst omgående när de anträffades och erhöll då ett strafföreläggande.¹¹⁵

Under 2014 uppdagades flera rumänska brottsgrupperingar som handlade med rumänska unga kvinnor i 18–20-årsåldern för sexuella ändamål i Sverige. Verksamheten annonserades företrädesvis ut på internetwebbsidor, och kvinnorna placerades i lägenheter eller transporterades till de sexköpande männens hem eller hotellrum.¹¹⁶

115 Straffet för försök till köp av sexuella tjänster är fortfarande ca 30 dagsböter, medan straffet för fullbordat brott uppgår till 50–60 dagsböter.

116 Såsom: Sexstockholmcityescorts.com, Real Escort.se, Cityoflove.com, Sex-tjejer.com och Eskorterplats.com.

Statistik

Under 2014 upprättades 16 anmälningar rörande människohandel för sexuella ändamål samt 46 anmälningar om grovt koppleri och/eller koppleri i Stockholms län. Dessutom upprättades 216 anmälningar om försök till eller fullbordat köp av sexuell tjänst och 30 anmälningar om köp av sexuell handling av barn. Samtliga granskade anmälningar ledde till att förundersökning inleddes.

Under 2014 avvisades enstaka kvinnor som befunnit sig i prostitutionsmiljön i Stockholm till de länder där de hade sin hemvist. Detta rörde i första hand kvinnor från Nigeria som hade uppehållstillstånd och hemvist i Spanien eller i Italien. Innan avvisning skedde utredde polisen om kvinnorna utnyttjades i prostitutionsverksamhet i Sverige inom ramen för brottslig verksamhet såsom människohandel för sexuella ändamål eller koppleri, och de erbjöds stöd och skydd genom Socialförvaltningens prostitutionsgrupp.

Nedan följer ett antal ärenden som utreddes eller där domslut föll under 2014. Redovisade ärenden utreddes vid sektionen mot människohandel för sexuella ändamål, prostitutionsgruppen och gränspoliserna i Stockholm.

Förundersökning: Ärende Luvan

I samband med att en 50-årig svensk man greps för köp av sexuell tjänst i centrala Stockholm i april 2012 fick polisen misstankar om att mannen var aktiv i annan brottslighet. Inre och yttre spaning ledde till att nedlagda anmälningar om bl.a. våldtäkt återupptogs och nya anmälningar om våldtäkt och koppleri upprättades. Mannen anhölls också i sin frånvaro.

Sammanlagt identifierades och kontaktades 16 brottsoffer, alla i åldrarna 19–40 år. Av dessa medverkade 14 i utredningen och 12 hördes under rättegången. Kvinnorna var samtliga svenska medborgare och boende både i de större storstäderna och i mindre samhällen. Vid brottstillfället var en av kvinnorna minderårig. De flesta kvinnorna var arbetslösa eller arbetade inom lågavlönade yrken medan vissa studerade på gymnasium.

Gärningspersonen rekryterade kvinnorna på modellsajter med falska löften om möjligheter att tjäna mycket pengar. Mannen som utgav sig för att vara hobbyfotograf med många kontakter inom foto-

branschen, manipulerade kvinnorna på ett förslaget sätt, och producerade sedan avancerade pornografiska bilder.

I förhör beskrev kvinnorna dessa fotograferings-tillfällen som förnedrande, kränkande och skrämmande, där spelreglerna var oklara. När de väl befann sig i situationen vågade de inte göra motstånd, säga nej eller lämna lokalen. Övergreppen filmades och fotograferades. Några av kvinnorna försattes dessutom i ett hjälplöst tillstånd med hjälp av droger och blev därefter våldtagna.

Kvinnorna berättade att gärningsmannen även förmedlade så kallade ”referentstjejer” till dem, som gick i god för gärningsmannens upplägg. Utredningen visade att det i själva verket var gärningsmannen som agerade som ”referentstjej” och 14 kvinnliga alias kunde kopplas till mannen. Gärningsmannen använde sig dessutom av 34 manliga alias för att lura kvinnorna att dessa var olika kunder, och övertygade dem om att de var tvungna att träffa dessa män för att kunna knyta de rätta kontakterna inom modellbranschen.

Gärningsmannen publicerade prostitutionsannonser på internet och kontaktade män i sitt eget nätverk. Kvinnorna träffade enskilda sexköpande män på hotellrum, på offentliga toaletter, i skogsdungar, i sitt egna hem, eller i lokaler som gärningsmannen hade tillgång till. Några av kvinnorna utnyttjades sexuellt av flera män samtidigt i så kallade ”gangbangs”. Dessa sexuella övergrepp ägde rum på olika platser och även på biografen Blue Vision i Stockholm.¹¹⁷

Huvudmannen dömdes av tingsrätten till åtta års fängelse för våldtäkt i två fall, grovt koppleri samt koppleri.¹¹⁸ Påföljden fastställdes av hovrätten, som gjorde vissa justeringar avseende frågorna om ansvar, skadestånd och kvarstad.¹¹⁹

Förundersökning: Ärende Daniela

I detta ärende dömdes en 28-årig kvinna från Rumänien av tingsrätten till fängelse i fyra år för människohandel för sexuella ändamål och grovt koppleri.¹²⁰ I ärendet dömdes samtidigt en 31-årig man från

Rumänien till fängelse i fyra år för medhjälp till människohandel, grovt koppleri samt övergrepp i rätts-sak. Tingsrätten beslutade även att utvisa dem båda ur riket med förbud att återvända inom en period av tio år. Slutligen dömdes också tre män, bosatta i Sverige, till dagsböter för köp av sexuell tjänst. I det aktuella fallet hade redan flera av de hundratals inblandade sexköparna redan dömts till dagsböter.

Paret lockade ett tiotal unga utsatta kvinnor från Rumänien till Sverige med löften om välbetalda arbeten men istället tvingades kvinnorna under allvarliga hot, till prostitution. Flera av kvinnorna förekom även i en utredning som bedrevs parallellt av nordirländsk polis och hade transporterats mellan Stockholm och Belfast. De sexköpande männen i Stockholm tog kontakt med kvinnorna på internetsidor och kopplades sedan till ett s.k. callcenter i Bukarest. Via Google Earth skickade callcentret ut exakta koordinater till platserna där sexköparna befann sig. I Stockholm väntade hallickar som körde kvinnorna till de sexköpande männen dygnet runt. Polisen kunde spåra att de mycket höga inkomsterna överfördes till hallickarnas konton i Rumänien via t.ex. Western Union.

Domen överklagades och hovrätten dömdes mannen för människohandel istället för medhjälp därtill.¹²¹

Förundersökning: Ärende Omena

I detta ärende dömdes en 25-årig rumänsk man av tingsrätten till fängelse i fyra månader för koppleri.¹²² Totalt förklarades 6 790 kronor förverkade såsom utbyte av brott.

Gärningspersonen rekryterade två kvinnor, 30 respektive 37 år, från Rumänien, och i Sverige utnyttjades kvinnorna för prostitutionsändamål. Han agerade som hallick genom att ordna resan till Sverige med flyg, boka hotellrum och ombesörja att kvinnornas tjänster annonserades på internetwebbsidor. Huvudmannen samlade dessutom in de pengar som genererats av den brottsliga verksamheten. En av kvinnorna berättade i förhör med polisen att de fick betala 40 procent av inkomsterna till huvudmannen och att de bara hunnit ta emot åtta till tio män under den korta tiden i Sverige.

117 Blue Vision är en biograf i Stockholm som visar pornografiska filmer.

118 Stockholms tingsrätt 2014-02-14, Mål nr B 18228-12.

119 Svea hovrätt 2014-07-18, Mål nr B 2168-14 och B 4213-14.

120 Stockholms tingsrätt 2013-12-03, Mål nr B 6107-13.

121 Svea hovrätt 2014-05-14, Mål nr 11747-13.

122 Stockholms tingsrätt 2014-01-07, Mål nr B 17355-13.

Förundersökning: Ärende Pipers

I detta ärende dömdes en 28-årig litauisk man och en 24-årig litauisk kvinna av tingsrätten till fängelse i två år vardera samt fem års utvisning för grovt koppleri.¹²³ Domen överklagades inte. En tillgångsutredning genomförd av Åklagarmyndigheten visade att paret tjänat ca 720 000 kronor på sin koppleriverksamhet i Sverige.

Mannen rekryterade fyra kvinnor från Litauen och en kvinna från Polen i åldrarna 21–24 år. I Sverige utnyttjades kvinnorna för prostitutionsändamål. Han agerade som hallick genom att ordna resan till Sverige och ombesörja att kvinnornas tjänster annonserades på internetwebbsidor. Kvinnan var den som hyrde lägenheter, svarade i telefonen när sexköparna ringde och hämtade upp pengarna som kvinnorna tjänade åt paret. Kvinnorna fick behålla hälften av de intjänade pengarna. Pengarna som paret tjänade på den kriminella verksamheten förde de huvudsakligen ut ur landet i form av kontanter. I samband med rättegången stod sex män åtalade för köp av sexuell tjänst varav tre dömdes till dagsböter och tre friades helt.

Förundersökning: Ärende EE

I detta ärende ogillade tingsrätten åtal om koppleri mot en 60-årig svensk man.¹²⁴ Åklagaren menade att tingsrätten skulle döma mannen för koppleri då han främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att två 23-åriga lettiska kvinnor haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Åklagaren menade att mannen främjat kvinnornas prostitution genom att han hade tillhandahållit lägenheter där kvinnorna utfört sexuella tjänster och försett kvinnorna med mobiltelefoner så de kunde komma i kontakt med sexköpande män. Ärendet överklagades av åklagaren och i hovrätten dömdes mannen till fängelse i sex månader för koppleri.¹²⁵

Förundersökning: Ärende Comfort

I detta ärende dömdes en 29-årig rumänsk man av tingsrätten till fängelse i 6 månader för koppleri.¹²⁶

Åklagaren menade att mannen främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att två rumänska kvinnor, 20 respektive 28 år, haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Främjandet bestod enligt åklagaren av att mannen bokade sexköpare åt kvinnorna samt skjutsade dem till möten med sexköpande män. Han hade också tagit del av ersättningen som kvinnorna fick för de utförda sexuella tjänsterna. I ärendet dömdes även tre män till dagsböter för köp av sexuell tjänst. Hovrätten fastställde tingsrättens dom.¹²⁷

Förundersökning: Ärende Kungsholms S

I detta ärende dömdes en 25-årig rumänsk man av tingsrätten till fängelse i 6 månader samt fem års utvisning för koppleri.¹²⁸ Åklagaren menade att mannen främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att två 24-åriga rumänska kvinnor haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Främjandet bestod enligt åklagaren av att mannen övervakade kvinnorna när de utnyttjades av sexköpare och ombesörjde att kvinnornas tjänster annonserades på internetwebbsidor. I ärendet dömdes även fem svenska män och en estnisk man till dagsböter för köp av sexuell tjänst. Domen överklagades men hovrätten avskrev målet eftersom parterna återkallade sina överklaganden.¹²⁹

Förundersökning: Grevgatan

I detta ärende dömdes en 36-årig rumänsk man och en 28-årig rumänsk kvinna av tingsrätten till fängelse i fem respektive tre månader för koppleri.¹³⁰ Domen överklagades inte. Åklagaren menade att paret främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att två rumänska kvinnor i tjugoårsåldern haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Bland annat hade de misstänkta ombesörjt annonseringen av kvinnornas sexuella tjänster på internet samt hyrt en lägenhet där de skulle utföra sexuella tjänster. De höll även vakt när kvinnorna utnyttjades av sexköpare och omhändertog de pengar som intjänades genom försäljning av sexuella tjänster.

123 Stockholms tingsrätt 2014-09-26, Mål nr B 5652-14.

124 Stockholms tingsrätt avd. 2, 2013-11-14, Mål nr B 16758-14.

125 Svea hovrätt 2014-11-17, Mål nr B 11372-13.

126 Stockholms tingsrätt avd. 4, 2014-09-15, Mål nr B 11370-14.

127 Svea hovrätt avd.3, 2014-11-11, Mål nr B 8936-14.

128 Stockholms tingsrätt avd. 4, 2014-10-29, Mål nr B 12430-14.

129 Svea hovrätt 2014-11-12, Protokoll, Mål nr B 9895-14.

130 Stockholms tingsrätt avd. 4, 2014-07-08, Mål nr B 7955-14.

Förundersökning: Mondeo

I detta ärende dömdes en 29-årig rumänsk man, den s.k. huvudmannen, av tingsrätten till fängelse i två år och sex månader för grovt koppleri.¹³¹ Mannen dömdes också till tio års utvisning och samtidigt förklarades 375 000 kronor förverkade såsom utbyte av brott. Mannen var sedan tidigare (2012) dömd till 10 månaders fängelse i Sverige för koppleri. Han misstänktes även för misshandel av ett av offren men brottet gick inte att styrka. Ytterligare två landsmän, 24 och 35 år, dömdes av tingsrätten till fängelse i ett år och tre månader samt fem års utvisning respektive sex månaders fängelse och tre års utvisning för koppleri. Den sistnämnde mannen dömdes även för narkotikabrott. Slutligen dömdes fyra svenska män i åldrarna 31–63 år till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Åklagaren menade att de tre kopplarna främjat och på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att fyra rumänska kvinnor i åldrarna 23–28 år haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. En av kvinnorna var huvudmannens flickvän sedan flera år tillbaka och en annan var huvudmannens älskarinna. En tredje kvinna var flickvän till huvudmannens bror som fungerade som chaufför. Gärningsmännen främjade kvinnornas prostitution genom att publicera annonser om kvinnornas sexuella tjänster på internet. På så sätt fick man kontakt med sexköpare som sedan utnyttjade kvinnorna sexuellt på hotell och i lägenheter som hyrdes av huvudmannen. Det var även han som arrangerade kvinnornas resor till och från Sverige, Norge och Storbritannien. Av vad som framkom under utredningen bedömde polisen att huvudmannen tog ungefär hälften av kvinnornas förtjänster.

När polisen ingrep befann sig endast en av kvinnorna i Sverige. Migrationsverket beviljade henne ett tidsbegränsat uppehållstillstånd så att hon kunde stanna kvar i Sverige och biträda i utredningen. En annan av kvinnorna vittnade via videolänk från utlandet. I ärendet samarbetade svensk polis med polismyndigheter i andra länder såsom Storbritannien och Norge, där både offer och gärningsmän var kända av polisen. Ärendet överklagades och hovrätten skärpte straffet för huvudmannen till tre års fängelse för grovt koppleri. Hovrätten motiverade

straffskärpningen med att huvudmannen återfallit i likartad brottslighet vilket tingsrätten inte beaktat vid valet av påföljd.

Människohandel för andra ändamål

Sedan den 1 oktober 2010 är gränspolisavdelningen i Stockholms län ansvarig för att utreda människohandelsbrott för andra ändamål än sexuella. Gränspolisavdelningen erhåller regelbundet information om att människor från EU-länder eller andra länder förts till Sverige för att utnyttjas för tvångsarbete, tiggeri och stöld under organiserade former.

Under 2014 inledde gränspolisavdelningen 19 förundersökningar som rubricerades som människohandel för andra ändamål än sexuella. Av dess var fyra felkodade och fem hade ett brottsforum utanför Stockholm. Antalet anmälningar om människohandel för tiggeriändamål minskade från 2013 (7) till 2014 (5). Likaså gjorde antalet anmälningar om människohandel för tvångsarbete från 2013 (10) till 2014 (4). Inget av ärendena om människohandel som handlades av gränspolisavdelningen i Stockholms län under 2014 ledde till att åtal väcktes:

Ärende 1: Ärendet gällde människohandel för tvångsarbete, olaga frihetsberövande samt skattebrott då misstanke uppkom om att sju filippinska män (mellan 30 och 39 år) utnyttjades för att arbeta med att lägga fiberkabel i Stockholm. Information till polisen gjorde gällande att männen hölls inlåsta i en källarlokal i Stockholms City nattetid för att hämtas upp på morgonen och transporteras tillbaka på kvällen. Männen hade arbetstillstånd i Sverige men kände sig lurade och att menade att de hade lockats till Sverige under falska förespeglingar.

Utredningen kunde inte finna någon stödande bevisning för att någon gjort sig skyldig till människohandel eller olaga frihetsberövande varpå förundersökningen lades ned i den delen. Förundersökningen gällande skattebrott överlämnades till Ekobrottsmyndigheten då det framkom uppgifter av intresse angående ett svenskt företag med kopplingar till utlandet.

Ärende 2: En förundersökning om människohandel inleddes i samband med att en 36-årig polsk man greps för snatteri. I förhör uppgav mannen att han,

131 Stockholms tingsrätt avd.4, 2014-06-25, Mål nr B 16858-13.

när han var i Tyskland, träffade två polska män som hade lurat honom till Sverige genom att löfte om arbete. När han kom till Sverige tvingade männen honom istället att begå stölder varvid han flydde från dem efter två dagar. Mannen hade ingen information om de båda misstänkta gärningsmännen mer än deras förnamn. Han avvek efter en natt på ett anpassat boende där han var placerad genom socialtjänstens försorg. Förundersökningen lades ner av polisen då målsäganden inte gick att nå och för att det saknades spaningsuppslag.

Ärende 3: En förundersökning om människohandel inleddes då en algerisk pojke född 1998 misstänktes ha blivit tvingad till att begå brott. Pojken vågade eller önskade inte medverka i förundersökningen. Pojken berättade att han inte hade utnyttjats i Sverige utan i ett tidigare skede när han som 9-åring rekryterades av ett brottnätverk till Libyen och Italien. Detta nätverk rymde han senare ifrån. Förundersökningen lades ner av polisen.

Ärende 4: En förundersökning om människohandel inleddes då polisen misstänkte att en rumänsk man kunde vara ett offer för människohandel. Vid förhör hävdade mannen att detta inte var fallet utan att han och hans familj hjälptes åt att tjäna pengar genom att tigga. Mannen, som förlorat sina armar vid 7 års ålder, stod i beroendeställning till familjen men var samtidigt den som tjänade mest pengar på att tigga. De inblandade delade på de intjänade pengarna och mannen uppgav att han fick den hjälp som han behövde. Inledande spaningsinsatser kunde inte heller styrka något brott. Förundersökningen lades ner av polisen.

Ärende 5: En förundersökning om människohandel inleddes då socialtjänsten uppmärksammade en tiggande bulgarisk man med en svår infektion i ena foten, och där det kunde befaras att mannen kunde vara ett offer för människohandel. Två bulgariska medborgare, en man och en kvinna, hämtades till förhör och delgavs misstanke om brott. Uppgifter i förhör med paret hos polisen gjorde gällande att mannen ville följa med till Sverige för att tigga ihop pengar för att kunna behandla sin fot i hemlandet. Mannen berättade att han först tvingades tigga åt

paret men att han sedan kunde fortsätta att tigga för egen räkning. Mannen fick vård i Sverige och sedan hjälp att återvända till hemlandet. Förundersökningen lades sedermera ner av polisen då något brott inte kunde styrkas.

Ärende 6-7: Förundersökningen rörde ett par från Mongoliet, som rekryterades till Sverige av en kvinna från sitt hemland, för att arbeta på skönhetssalong och restaurang. Paret utnyttjades sedan på olika sätt vilket resulterade i en anmälan om våldtäkt och en motanmälan om människohandel, misshandel, falsk tillvitelse m.m. Anmälan om våldtäkt och människohandel nedlagd av polisen. (Människohandelsbrottet dubbelanmält, därav ärende 6–7).

Misstanken gällande människohandel lades ner av åklagare men förundersökning om misshandel, falsk tillvitelse, olovligt förfogande samt brott mot utlänningslagen 20:5§ pågick vid årets slut.

Ärende 8: Brottsforum Dalarna i ett ärende där sju rumänska män rekryterades av en landsman för att resa till Sverige och plocka bär. Rekryteraren försvann efter tre dagar och männen reste då till Stockholm för att söka hjälp med hemresa hos den rumänska ambassaden. Förundersökningen överfördes från Polismyndigheten i Stockholm till Polismyndigheten i Dalarna.

Ärende 9: En förundersökning om människohandel för tvångsarbete inleddes då en 54-årig man och hans 17-åriga dotter från Bulgarien rekryterats av en landsman till Sverige (okänd ort) för att tjäna pengar på att plocka bär. I Sverige plockade de bär och utnyttjades i tiggeri men landsmannen tog alla pengar de tjänade. Förundersökningen lades ner av polisen då mannen och hans dotter lämnade Sverige innan några utförligare förhör hann hållas med dem.

Ärende 10: Brottsforum Norrbotten i ett fall där två bulgariska män rekryterades av en landsman för att bl.a. begå brottslig verksamhet. Förundersökningen överfördes från Gränspolisen i Stockholm till Norrbotten.

Ärende 11: Ett oklart ärende där en rumänsk man saknade sin farbror och misstänkte att farbrodern

var bortförd. Förundersökningen lades ner av polisen då det inte fanns någon anledning att anta att något brott hade förövats.

Ärende 12: Brottsforum Norrbotten i ett fall där ett bulgariskt par tvingades av några landsmän att plocka bär, tigga och begå stöldbrott. Förundersökningen överfördes till Polismyndigheten i Norrbotten.

Ärende 13: Brottsforum Gävleborg i ett fall där ett bulgariskt par tvingades av några landsmän att plocka bär, tigga och begå stöldbrott. Förundersökningen överfördes till Polismyndigheten i Gävleborg.

Ärende 14: Brottsforum Västra Götaland där en bulgarisk man rekryterades i Tjeckien av en landsman för att resa till Sverige för att plocka bär. Förundersökningen överfördes till Polismyndigheten Västra Götaland.

Ärende 15: Förundersökningen rörde människohandel för tvångsarbete då en 30-årig man från Ryssland misstänktes för att ha rekryterat en kvinna från Kazakstan till Sverige för att arbeta inom städbranschen. Kvinnan hade även sin minderåriga dotter med sig. Mannen anhölls av åklagare men släpptes i brist på bevis. Förundersökningen lades ner av åklagare. Mannen var tidigare dömd för narkotikabrott i Sverige och bedriver rekrytering av arbetskraft till Sverige genom annonsering på internet.

Samverkansområde Väst
(Västra Götalands län, Hallands län)

Västra Götalands och Hallands län

I Västra Götaland finns sedan 2005 en plan för skydd och omhändertagandet av brottsoffer som utsatts för människohandel för sexuella ändamål, och man har ett väl fungerande samarbete med socialtjänsten. Planen innehåller olika åtgärder som rör själva omhändertagandet av människohandelsoffer i Sverige, och ett åtagande från berörda myndigheter att så långt möjligt förbereda brottsoffrens säkra återvändande och att ta kontakt med berörda myndigheter och organisationer i offrets hemland för att underlätta offrets återintegrering.

Människohandelsgruppen vid f.d. länskriminalpolisen ansvarade liksom föregående år för regionens arbete mot människohandel för sexuella ändamål. Gruppens resurser togs dock i stor utsträckning i anspråk för annat arbete p.g.a. den allmänna våldsutvecklingen i Göteborg. Arbetet mot gatuprostitutionen i Göteborg bedrevs under 2014 av ett arbetslag inom f.d. Polisenhet City, gränspolisen samt av Brottsspaningsenheten (BSE). I Halland samverkade polisen med hotellen för att göra hotellpersonal uppmärksam på hur prostitution och sexköp kan upptäckas, och erhöll också användbart förundersökningsmaterial.

Länsordningspolisens gränsenhet startade en grupp under 2013 vars huvudsakliga uppgift är inre gränskontroll och gränsöverskridande brottslighet. Gruppen arbetar även mot människohandel, bland annat för tiggeriändamål.

Under 2014 upprättades 103 anmälningar om köp av sexuell tjänst i Västra Götaland och 31 i Halland. De kvinnor och män som utnyttjades av sexköpare kom i första hand från Rumänien, Sverige, Nigeria och Bulgarien. Totalt inleddes 113 förundersökningar om köp av sexuell tjänst och av dessa hantlade Åklagarområde Väst 78 stycken. Detta ledde till att 58 personer fick motta strafföreläggande och resterande 20 ärenden ledde till åtal. Totalt avkunnades 16 domar om köp av sexuell tjänst i domstol i regionen under 2014. Resterande fall var vid årets slut pågående eller avskrivna. Majoriteten av sexköparna var svenska män, med undantag från två män från Norge.

Under 2014 befann sig, enligt polisens bedömning, ett 10–15-tal kvinnor i gatuprostitution i Rosenlundsområdet i centrala Göteborg med viss regelbundenhet. Viss gatuprostitution ägde även rum i Nordstan. Majoriteten av kvinnorna i gatuprostitution kom från andra länder och då företrädesvis Rumänien, Nigeria och Bulgarien. De utländska kvinnorna byttes ut efterhand vilket tyder på att prostitutionen i viss mån är organiserad. Socialtjänsten i Göteborg identifierade ca 50 unika individer i gatuprostitution i Göteborg under 2014, varav 31 hade sitt ursprung i ett annat land. Av dessa individer kom majoriteten från Rumänien och enstaka individer kom från Nederländerna, Polen och Nigeria.

Den största delen av utbudet av kvinnor för prosti-

tutionsändamål bedrevs genom annonsering på olika webbsidor. Själva försäljningen av de sexuella tjänsterna ägde företrädesvis rum på hotell och i lägenheter både i centrala Göteborg samt dess förorter. De lägenheter som användes var ofta hyrda i andra hand och under en kortare period. De gärningspersoner som låg bakom sexhandeln tillhörde ofta organiserade brottsliga nätverk från offrens hemländer som ibland även ägnar sig åt annan brottslig verksamhet t.ex. metall- och fickstölder, bedrägerier, tiggeri men även utpressning och rån av sexköpare. I vissa fall rörde det sig om familjenätverk men det förekom även fall där enskilda unga män sålde sina flickvänner för prostitutionsändamål. De kvinnor som företrädesvis såldes för prostitutionsändamål via internet kom från Rumänien, Sverige, Nigeria och Bulgarien.

Under 2014 upprättades 25 anmälningar om köp av sexuell handling av barn och i 21 av dessa fall inleddes en förundersökning. Sex personer åtalades inom ramen för tre ärenden. Fallen rörde flickor i åldrarna 12–17 år. Flickorna utnyttjades sexuellt av män i åldrarna 25–60 år mot betalning. Ett av fallen rörde en 14-årig flicka som var omhändertagen enligt LVU och placerad på ett hem.¹³² Sju olika män i åldrarna 22–65 år fick kontakt med flickan via internet och utnyttjade henne sexuellt hemma i sina egna bostäder. De flesta av männen hade en anställning och en årsinkomst på 230 000–480 000 kronor. Förundersökningen pågick vid årets slut.

Situationen i Västra Götalands och Hallands län under 2014

Människohandel för sexuella ändamål

Under 2014 inleddes en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år och fem förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre i Västra Götaland. Endast i två av fallen fanns det uppgifter som kunde föra utredningen vidare:

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 25-årig kvinna från Albanien som anmälde till polisen att hon genom hot och misshandel tvingats till prostitution i Göteborg av en albansk man i 30-årsåldern. Man-

nen skulle även ha haft två medhjälpare men ingen gärningsperson gick att identifiera i Sverige. Kvinnan uppgav att hon var utbildad advokat men hon saknade anställning. Hon erhöll initialt ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som bevisperson i form av 30 dagars betänketid, men fick sedermera ett permanent uppehållstillstånd av Migrationsverket.¹³³

Ärende 2: Förundersökningen rörde en 18-årig kvinna från Somalia, med svenskt medborgarskap, som försvann från Göteborg under oklara omständigheter. Uppgifter som framkom i ärendet gjorde gällande att hon kunde ha påverkats att resa till Syrien av oklar anledning. Det kunde bekräftas att hon reste in i Turkiet i juni 2014 men därefter finns inga spår efter henne.

Under 2014 inleddes tre förundersökningar i Västra Götaland om koppleri/grovt koppleri som kunde härledas till människohandel för sexuella ändamål:

Ärende 1: Förundersökningen rörde två rumänska kvinnor, 23 respektive 25 år, som utnyttjades för prostitutionsändamål i en lägenhet i Göteborg. Kvinnorna hade genomgått grundskola men saknade anställning i hemlandet. Kvinnorna uppgav att de hade en rumänsk man som hallick och denne tog ca hälften av deras förtjänster. Någon gärningsperson kunde aldrig identifieras. Kvinnorna ville resa hem till Rumänien så fort som möjligt och deras hemresa organiserades av socialtjänsten. Kontakt togs med en frivilligorganisation i hemlandet så kvinnorna fick hjälp och stöd vid ankomsten.

Ärende 2: Förundersökning om koppleri inleddes då en 31-årig rumänsk kvinna anmälde till polisen att hon, genom hot och misshandel tvingats till gatuprostitution i Göteborg av en hallick. Någon gärningsperson kunde aldrig identifieras. På ansökan av förundersökningsledaren erhöll kvinnan ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som bevisperson av Migrationsverket.

Ärende 3: Förundersökning om koppleri inleddes efter misstanke om att en 25-årig rumänsk man

¹³² Lagen om särskilda bestämmelser för vård av unga.

¹³³ 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716).

utnyttjade sin 20-åriga rumänska hustru i gatuprositution i Göteborg. Paret hade två minderåriga barn hemma i Rumänien. Förundersökningen lades ner i brist på bevis.

Dessutom inleddes 16 förundersökningar om koppleri som inte kunde härledas till människohandel där tre av förundersökningarna är av intresse för denna rapport:

Ärende 1: Förundersökning inledd om grov våldtäkt mot barn och koppleri rörande en 14-årig flicka som fått kontakt med en 18-årig pojke på ett chatforum på internet. Pojken utnyttjade flickan sexuellt vid några senare tillfällen och betalade för detta i form av pengar, sprit och cigaretter. Han lät även sina manliga kamrater utnyttja flickan sexuellt mot betalning. Mannen dömdes av tingsrätten till skyddstillsyn för köp av sexuell handling av barn och koppleri.¹³⁴ Han skulle dessutom ersätta flickan med 20 000 kr för kränkning.

Ärende 2: I ärendet upprättades fem anmälningar om koppleri vid olika tillfällen där en svensk 40-årig kvinna uppgav att en svensk 40-årig man förmått henne att sälja sexuella tjänster på gatan. Mannen och kvinnan hade haft en relation i två år. Förundersökningarna lades ner då något brott inte gick att bevisa.

Ärende 3: Förundersökning om koppleri och våldtäkt inleddes mot en 44-årig svensk man som var ordförande i RFSL, Halland. Mannen upplät mat och husrum åt unga homosexuella män där några i vissa fall förskjutits av sin omgivning och familj pga. sin homosexualitet. Pojkarna drogades och utnyttjades sexuellt av mannen och han tvingade även några unga män att sälja sexuella tjänster till andra sexköpande män. Mannen lade ut de unga männen till försäljning genom annonsering på olika webbsidor och totalt kunde ett 20-tal ärenden om köp av sexuell tjänst kopplas till ärendet. Mannen dömdes av tingsrätten till fem års fängelse för grov våldtäkt, våldtäkt, olaga frihetsberövande, koppleri, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, olaga

hot samt trolöshet mot huvudman.¹³⁵ Ytterligare en 58-årig man dömdes samtidigt till 10 månaders fängelse för försök till våldtäkt samt köp av sexuell tjänst vid fyra tillfällen. Hovrätten skärpte straffet för huvudmannen till fängelse i fem år och sex månader och sänkte straffet för den 58-årige mannen till villkorlig dom jämte 40 dagsböter å 400 kr för endast köp av sexuell tjänst vid fyra tillfällen.¹³⁶ I ärendet förekom fem män i åldrarna 20–22 år som målsägande, varav tre erhöll skadestånd.

Människohandel för andra ändamål

Under 2014 inleddes nio förundersökningar om människohandel för andra ändamål i Västra Götaland och Halland, varav fem för tiggeri och fyra för övriga ändamål. Ett av fallen ledde till åtal men åtalet ogillades av tingsrätten.

Ärende 1: Förundersökning om människohandel för tiggeriändamål inleddes då en 18-årig bulgarisk kvinna anmält att hon vilseletts och utnyttjats i tiggeri i Göteborg av okända gärningspersoner. Förundersökningen lades ner i brist på bevis.

Ärende 2: Förundersökning om människohandel för tiggeriändamål inleddes då tre personer från Bulgarien anmält att de vilseletts och utnyttjats i tiggeri i Göteborg av okända gärningspersoner. Målsägande var två män, 26 respektive 45 år, samt en 45-årig kvinna. Förundersökningen lades ner i brist på bevis.

Ärende 3: Förundersökning inleddes om människohandel för övriga ändamål då en 16-årig pojke från Bulgarien utnyttjats av en okänd person för att tigga och begå brottslig verksamhet. Förundersökningen lades ner då målsäganden lämnade landet.

Ärende 4: Förundersökning om människohandel inleddes då en 22-årig kvinna från Makedonien inhystes under tvångsmässiga former i en lägenhet av okända gärningspersoner och därefter blev bestulen på sina pengar. Förundersökningen lades ner i brist på bevis.

¹³⁴ Borås tingsrätt 2015-03-04, Mål nr B 3446-14.

¹³⁵ Halmstads tingsrätt 2014-10-24, Mål nr B 914-14.

¹³⁶ Hovrätten för Västra Sverige 2015-02-27, Mål nr B 4867-14.

Ärende 5: Förundersökning om människohandel inleddes då misstanke uppstod om att en 22-årig kvinna från Bosnien köpts och förts till Sverige av en 19-årig bosnisk man, i syfte att hon skulle föda ett barn åt mannen och sedan föras tillbaka till Bosnien. Förundersökningen lades ner då något brott inte kunde styrkas.

Ärende 6: Förundersökning om människohandel för tiggeriändamål inleddes när två män från Bulgarien kontaktade polisen och berättade att de lurats till Sverige i syfte att plocka bär. De som lurat hit dem var ett gift par från Bulgarien, en 30-årig man och en 28-årig kvinna. Väl i Sverige fick de inget arbete utan paret tvingade dem att tigga. Paret åtalades för människohandel men åtalet ogillades av tingsrätten.¹³⁷ De två männen återvände till hemlandet efter bevisupptagning i domstol.

Ärende 7: Förundersökning om människohandel om tiggeri inleddes då en 34-årig man berättade för polisen att han transporterats till Sverige från Tjeckien av en okänd man i syfte att arbeta som bärplockare. Mannen släpptes av i Karlsborg men då det inte fanns några bär att plocka blev han tvingad att försörja sig genom tiggeri. Mannen fick hjälp med hemresan av den bulgariska ambassaden i Stockholm.

Ärende 8: Förundersökning om människohandel för tiggeri inleddes då misstanke uppstått om att tre barn från Syrien i åldrarna 10, 14 och 16 år, tvingats till Sverige av en okänd person från Tyskland för att tigga.

Samverkansområde Syd
(Skåne län, Kalmar län, Kronobergs län, Blekinge län)

Gränspolisenheter vid polismyndigheterna inom samverkansområde Syd påbörjade en regionalisering 2013. Inom det arbetet fick Gränspolisen i Skåne ett processansvar för bl. a. utredningar rörande människohandel, och biträdde polismyndigheterna i Kalmars och Kronobergs län med råd, stöd samt utredningsresurser i människohandelsfall.

¹³⁷ Halmstads tingsrätt 2014-07-09, Mål nr B 1143-14.

Skåne län

Sedan 2011 har gränspolis enheten i Skåne ett utredningsansvar när det gäller människohandel för sexuella och andra ändamål. Det är ett ansvar som ligger utöver ordinarie verksamhet inklusive yttre gränskontroll, verkställigheter av avvisningar och utvisningar, brottsutredning (främst brott mot utlänningslagen), och brottsspaning.

Brottsspaningsgruppen består av en underrättelsehandläggare med fokus på människohandel, en analytiker med fokus på människosmuggling, tre brottsspanare samt tre brottsutredare. Gruppen besöker hotellverksamheter och informerar om sitt arbete och om hur personalen kan komma i kontakt med gränspolis enheten om de misstänker brott som människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst.

Under 2014 samarbetade gränspolis enheten med länskriminalavdelningens internetspaningsgrupp samt med Skånes fem polisområden. Dessutom samarbetade gränspolis enheten med Malmö Stads prostitutionsgrupp som har en upprättad plan för omhändertagande av brottsoffer som utsatts för människohandel. Där finns även en återvändandeplan för att ta kontakt med berörda myndigheter i hemlandet så att offrets återintegrering underlättas. Gränspolis enheten i Skåne samarbetar också med Migrationsverket, Malmö stad, länsstyrelsen och Internationella åklagarkammaren i Malmö.

Under 2014 upprättades 1 anmälan om människohandel för sexuella ändamål och 6 anmälningar om människohandel för andra ändamål än sexuella. Dessutom upprättades 18 anmälningar om koppleri och 78 anmälningar om köp av sexuell tjänst. Försäljningen av sexuella tjänster via internet var fortsatt hög medan antalet kvinnor i gatuprostitution var fortsatt lågt. Majoriteten av de kvinnor i prostitution som polisen kom i kontakt med under 2014 var av utländsk härkomst och befann sig tillfälligt i Sverige.

Gränspolis enheten

Det ärende om människohandel för sexuella ändamål som handlades vid gränspolis enheten under 2014 rörde en man och en kvinna (ett syskonpar) som uppgav att de hade blivit kidnappade av två slovakier i sin hemstad i Slovakien. De transporterades sedan till Malmö där kvinnan låstes in och utnyttjades i prostitution. Trots upprepade förhör och andra

vidtagna utredningsåtgärder framkom inga uppgifter som förde utredningen vidare. Syskonparet fick hjälp och stöd av socialtjänsten för att återvända till hemlandet.

I Kronobergs län inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål under 2014. Däremot inleddes två förundersökningar rörande människohandel för tiggeri:

Fall 1: Förundersökningen rörde en 65-årig man från Bulgarien som utnyttjades för tiggeriändamål av två landsmän. Mannen utlovades arbete som spelman på restauranger och följde frivilligt med till Sverige samt betalade resan själv. Väl i Sverige användes han som gatumusikant istället. Pengarna han tjänade samlades in under dagen av en av de misstänkta som i förhör uppgav att han förvarade pengarna för mannens räkning. Mannen förfogade hela tiden över sin id-handling. Han fick lite mat och en sovplats i en bil, liksom övriga i sällskapet som tiggde tillsammans med honom. Han berättade själv om sin utsatta situation för en förbipasserande person som anmälde saken till polisen. Polisen bedrev spaning i ärendet men då spaningen inte gav några resultat lades förundersökningen ner av åklagare. I samband med att förundersökningen lades ner ombesörjde socialtjänsten mannens hemresa.

Fall 2: Förundersökningen rörde ett fall med en 15-årig bulgarisk flicka som av en landsman utnyttjades för tiggeriändamål. Polis observerade henne och kontaktade socialtjänsten som medverkade i förhör och ombesörjde att hon kunde återvända till sitt hemland.

Flickan kom till Sverige tillsammans med sin pappa och den misstänkte, vilken också var en god vän till pappan. Flickan uppgav i förhör hos polisen att hon frivilligt reste med till Sverige, och att avsikten med resan var att tjäna pengar på att plocka bär. Väl i Sverige visade det sig att det inte var möjligt att plocka några bär utan hon fick bidra till försörjningen genom att tigga. Flickan ville hjälpa till med att samla in pengar och gjorde klart att hon tiggde frivilligt och hade möjlighet att avbryta när hon ville. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde bevisas.

Malmö

Under 2014 befann sig, enligt polisen, ca 20 kvinnor i gatuprostitution i Malmö, varav 5 från Rumänien och resterande delen bosatta i Sverige. Socialtjänsten i Malmö identifierade totalt 22 unika individer i gatuprostitution under 2014 varav 6 med utländskt ursprung (Rumänien och Bulgarien).

Vid Malmö polisområde inleddes fem förundersökningar om koppleri under 2014:

Fall 1: Förundersökningen rörde en svensk 21-årig kvinna som anmälde att hennes pojkvän tvingade henne att sälja sexuella tjänster. Förundersökningen lades ner på grund av bristande bevisning.

Fall 2: Förundersökningen rörde en svensk 14-årig flicka vars syster ville att hon skulle sälja sexuella tjänster till två män. Förundersökningen lades ner på grund av bristande bevisning.

Fall 3: Förundersökningen rörde en man som försökte förmå en svensk 61-årig kvinna att prostituera sig. Förundersökningen lades ner på grund av bristande bevisning.

Fall 4: Förundersökningen rörde en svensk 29-årig kvinna som av sin f.d. sambo tvingades att sälja sexuella tjänster. Förundersökningen pågick vid årets slut.

Fall 5: Förundersökningen rörde en svensk 22-årig kvinna som av sin f.d. pojkvän tvingades att sälja sexuella tjänster. Förundersökningen lades ner på grund av bristande bevisning.

Vid Malmö polisområde inleddes under 2014 även 60 förundersökningar om köp av sexuell tjänst.

Lund

I polisområde mellersta Skåne inleddes två förundersökningar om koppleri/grovt koppleri under 2014 men de kunde inte härledas till människohandel. Det första fallet rörde en 17-årig svensk flicka vars kamrat och mamma misstänkte att hon blev sexuellt utnyttjad av en manlig bekant. Mannen skulle ha förmått den 17-åriga flickan att sälja sexuella tjänster till andra män. Flickan förnekade all kännedom om

de påstådda förhållandena och ville inte medverka i utredningen varför den sedermera lades ner.

Den andra förundersökningen gällde en 38-årig svensk man som misstänktes för koppleri genom att tillverka hemsidor åt både verkliga och fiktiva kvinnor i prostitution. En ekonomisk undersökning genomfördes men inget tydde på att mannen haft någon ekonomisk vinning av brotten. Förundersökningen pågick vid årets slut.

Dessutom inleddes en förundersökning om försök till köp av sexuell tjänst. Fallet rörde en 19-årig kvinna som erbjöds betalning för att se på när en man onanerade. Mannen försvann från platsen då kvinnan krävde att få pengarna i förskott.

Kristianstad

I Kristianstads polisområde inleddes under 2014 en förundersökning om koppleri som kunde härledas till människohandel. Ärendet rörde två kvinnor som tog in på ett hotell i Kristianstad och där hotellpersonalen fann indikationer på att kvinnorna kunde vara utnyttjade i prostitution. Förundersökningen lades ner.

Polisen inledde dessutom två förundersökningar om köp av sexuell handling av barn. Det första fallet rörde en 16-årig svensk flicka och den misstänkte var en svensk 49-årig man. De kom i kontakt med varandra genom sms. Mannen dömdes sedermera till skyddstillsyn för köp av sexuell handling av barn och var sedan tidigare dömd för olaga hot och misshandel. Det andra fallet rörde också en svensk flicka som var 17 år och som kom i kontakt med en 64-årig svensk man via sms. I det senare fallet inkom en anmälan via Barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Mannen var även misstänkt för barnpornografibrott, koppleri samt grovt bidragsbrott. Förundersökningen pågick vid årets slut.

Slutligen inleddes tre förundersökningar om köp av sexuell tjänst vilka inte kunde härledas till människohandel.

Kalmar län

Vid Polismyndigheten i Kalmar län inleddes en förundersökning om människohandel för tvångsarbete alternativt ocker under 2014. Fallet rörde en 51-årig man, numera svensk medborgare, som ägde en pizzeria. Mannen misstänktes för att ha utnyttjat

en 28-årig man från Irak som arbetade i restaurangen mot ringa ersättning.

Under 2014 inleddes också 9 förundersökningar rörande köp av sexuell handling av barn och 15 förundersökningar om köp av sexuell tjänst. Av dessa ärenden involverade 2 svenska flickor, 16 respektive 23 år gamla, som kom i kontakt med sexköpare via internet. Sexköparna var företrädesvis svenska män i åldrarna 22–48 år, och betalningen till kvinnorna utgjordes av pengar och cigaretter.

Ett fall av sexköp involverade en 30-årig kvinna från Rumänien som tvingades försörja sig genom prostitution och tiggeri.

Samverkansområde Bergslagen

(Dalarnas län, Värmlands län, Örebro län)

Dalarnas län

Under 2014 inledde Polismyndigheten i Dalarna en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål och tiggeri. Förundersökningen rörde två kvinnor från Bulgarien i åldrarna 46 och 55 år som berättade att de lurats till Sverige för att tjäna pengar genom att plocka bär. Vid framkomsten till Sverige tvingades de istället att tigga och en av kvinnorna utnyttjades även i prostitution i olika lägenheter. De misstänkta människohandlarna kom även de från Bulgarien och det rörde sig om två män, 27 respektive 46 år, samt en 23-årig kvinna. De tre gärningspersonerna transporterade de två kvinnorna med bil till Sverige.

Vid Polismyndigheten i Dalarna upprättades även en anmälan om koppleri. Ett förhör hölls i ärendet men det överlämnades sedan till Polismyndigheten i Stockholms län då brottet skulle ha ägt rum där. Slutligen inleddes fyra förundersökningar om köp av sexuell tjänst och två förundersökningar om köp av sexuell handling av barn. Ingen av dessa förundersökningar kunde härledas till människohandel.

Länsstyrelsen i Stockholm genomförde under 2014 en spetskompetensutbildning rörande människohandel i Dalarna, vilken har lett till ökad samverkan mellan myndigheterna i regionen. En samverkansgrupp bildades där länsstyrelsen är sammankallande, och beslut har tagits om att en samverkansplan ska vara upprättad och färdigställd under 2015.

Informationsblad om människohandel och prostitution presenterades och distribuerades till hotell-

och taxibranschen i Dalarna. En kortare utbildning/föreläsning genomfördes för en större hotellkedja i länet. Ett åtgärdskort i fickformat, som tidigare funnits vid Polismyndigheten i Dalarna, uppdaterades och delades ut till samtliga poliser i yttre tjänst och till utredare i polisområdet.

Frågeställningar kring prostitution och människohandel uppmärksammades även i media, där allmänheten och andra uppmanats att lämna information till polisen om misstänkt människohandel.

Värmlands län

Vid Polismyndigheten i Värmlands län inleddes inga förundersökningar om människohandel eller koppleri av människohandelsliknande karaktär under 2014. Däremot inleddes två förundersökningar om koppleri.

Ärende 1: Förundersökning om koppleri där ett svenskt par, en 30-årig man och en 35-årig kvinna, behövde extra inkomster. De lade tillsammans ut en annons på internet och kvinnan utnyttjades sedan i prostitution i mannens lägenhet vid flera tillfällen. Mannens roll var att hålla kontakten med sexköpare och vakta kvinnan i rummet bredvid när sexköparna besökte henne. Kvinnan fick behålla pengarna.

Ärende 2: Förundersökning om koppleri där en svensk man, 42 år, sålde sin kvinnliga sambo för prostitutionsändamål. Mannen förmådde även en annan svensk kvinna (ensamstående mamma samt väninna till sambon) att sälja sexuella tjänster, och erhöll ekonomisk vinning från båda kvinnorna. Mannen ägde dessutom de lägenheter som användes för prostitutionskontakterna. Mannen låste in sambons förtjänster från prostitutionen i ett kassaskåp och den andra kvinnan fick behålla hälften av sina pengar. I vissa fall fick sexköparna ersätta mannen genom att genomföra olika tjänster åt honom istället för att lämna pengar som vederlag.

Under 2014 rapporterades 7 män för försök eller köp av sexuell tjänst, vid 21 olika brottstillfällen. Två av förundersökningarna kan härledas till ett av de två kopplerifallen. I 6 av fallen har de misstänkta erkänt köp av sexuell tjänst och i ett fall har ärendet gått till domstol. Männerna var svenska medborgare

i åldrarna 30-65 år och hade olika sysselsättningar. Av de yrkesverksamma var en restaurangägare, en annan var mäklare och ytterligare en var socialchef. Av de övriga var en man arbetssökande, en annan man missbrukade narkotika och en tredje försörjde sig bl.a. genom koppleriverksamhet. Alla utom en var sambo eller gifta.

En av männen hade köpt sexuella tjänster vid 15 tillfällen och misstänktes även för våldtäkt vid två tillfällen. Mannen och den kvinna som anmälde honom var båda medlemmar på en webbsida som benämns ”Darkside” (för mörka böjelser). Förundersökningarna om våldtäkt lades ner då brott inte kunde styrkas. Samtliga sexköpare utom den som köpt vid 15 tillfällen önskade någon form av samtalsstöd för att få hjälp att sluta köpa sexuella tjänster.

Polisen samarbetar med hotell i regionen och det finns information om att kvinnor från Rumänien, Bosnien och Nigeria utnyttjats i prostitution på vissa hotell. Kvinnorna reste runt till olika hotell och verkade sköta annonseringen på internet själva. Information tyder på att kvinnorna i större utsträckning åkte från hotellet till sexköparen istället för att denne kom till hotellet. Detta gjordes troligtvis för att inte verksamheten skulle tilldra sig så mycket uppmärksamhet. Det har inte kunnat utrönas om någon hallick eller människohandlare kunde kopplas till kvinnorna.

Under 2014 stärktes samarbetet inom region Bergslagen och gemensamma operativa insatser genomfördes. Polisen spanade på internet och sexannonser för att utröna var sexköpen skedde, och rapporterade sexköpare. Köparna hänvisades till hjälp och stödorganisationer i hopp om att efterfrågan ska minska.

Kompetenshöjande insatser genomfördes för polispersonal i Värmland och Örebro i samverkan med åklagare i regionen. Utbildningsinsatser gjordes också på hotell i Värmland och Örebro. Ytterligare utbildningsinsatser ska genomföras tillsammans med gode män som ansvarar för ensamkommande barn. Länsstyrelsen i Värmland genomförde även en informationskampanj, ”Somliga tror”, mot sexköp.¹³⁸

Örebro län

Kriminalunderrättelsetjänsten i länet rapporterade

138 Se: <http://www.somligatror.nu>

2014 att det förekom indikationer på att människohandel för sexuella ändamål organiseras av rumänska och nigerianska kriminella nätverk i regionen. Tillsammans med polisen i Värmland bedömdes problematiken vara större i Örebro län än i Värmland. Situationen gör att det är angeläget för polisen att samla kunskap och resurser för att motverka en etablering av dessa kriminella aktörer.

Ett sätt att förebygga människohandel för sexuella ändamål är att minska efterfrågan genom att rapportera och lagföra sexköpare. Under 2014 rapporterades 33 män för köp av sexuell tjänst jämfört med 8 under 2013.

Samverkansområde Mitt (Gävleborgs län, Uppsala län, Västmanlands län)

Gävleborgs län

En återkommande problematik i Gävleborgs län är att personer från utlandet rekryteras under falska förespeglingar till länet för att plocka blåbär och lingon. Vissa bärplockare hyrs in av bemanningsföretag och andra är ”fria plockare”, dvs. de är inte anställda utan säljer bär direkt till lokala bäruppköpare.

Antalet bärplockare varierar år från år och har ökat stadigt de senaste åren, men det antas röra sig om 300-400 personer enbart i Gävleborgs län varje säsong. Ofta infrias inte rekryterarnas löften om ersättning, mat och husrum. I vissa fall rekryterades bärplockarna till Sverige innan bären hade mognat. Detta innebar att bärplockarna tvingades söka andra sätt att försörja sig på, exempelvis genom att samla pantflaskor eller leta mat i containrar utanför matbutiker.

Under 2014 rörde ett ärende människohandel för tvångsarbete. Bulgariska medborgare hade rekryterats i hemlandet av landsmän för att plocka bär. De som rekryteras befinner sig ofta i ett utsatt läge i hemlandet på grund av stor arbetslöshet och bristande utbildningsmöjligheter. Under bärsäsongen 2014 samverkade Polismyndigheten i Gävleborg och Rikskriminalpolisen med bulgarisk polis som besökte olika tältläger och samtalade med de bulgariska bärplockarna. Under dessa besök följde även en minoritets medlare med för att underlätta i samtalen.

Under 2014 inleddes sex förundersökningar om människohandel för andra ändamål:

Ärende 1: Förundersökningen rörde ett fall där en 23-årig man från Bulgarien blev fråntagen sin passhandling för att sätta press på honom att betala av en skuld. Förundersökning om människohandel alternativt ocker pågick vid årets slut.

Ärende 2: Förundersökningen rörde ett fall där två män, okänd ålder, från Bulgarien lurats till Sverige i okänt syfte. Männerna fråntogs sina passhandlingar och tvingades begå brott för att betala av en skuld.

Ärende 3: Förundersökning inleddes i ett fall då åtta män från Bulgarien, i åldrarna 19–60 år, tvingats till Sverige genom våld för att utnyttjas i tiggeri. Under tiden i Sverige fick de bo i undermåliga läger tillsammans med andra landsmän som var i Sverige för att plocka bär. Förundersökningen om människohandel för tvångsarbete ledde aldrig fram till att åtal väcktes. Brottoffren fick däremot stöd och hjälp för att kunna återvända till sitt hemland.

Ärende 4: Förundersökningen rörde två män och en kvinna från Bulgarien i åldrarna 29–40 som tvingats till Sverige för att plocka bär. Kvinnan tvingades även att begå stölder och att tigga.

Ärende 5: Förundersökningen rörde en 40-årig kvinna som smugglats tillbaka till Sverige efter det att hon blivit utvisad. Hon tvingades arbeta på en pizzeria utan betalning och möjlighet att lämna arbetsplatsen.

Ärende 6: Förundersökning inleddes då en 21-årig man från Eritrea anmälde till polisen att han kidnappades på gränsen mellan Etiopien och Sudan och därefter såldes till människohandlare/organhandlare i Libyen. Mannen kontaktade polisen i Sverige då han vid ett tillfälle kände igen en av gärningsmännen under ett besök på en ort i regionen.

Under 2014 inledde Polismyndigheten i Gävleborgs län inga förundersökningar rörande människohandel för sexuella ändamål eller koppleri. Däremot inleddes 13 förundersökningar om köp av sexuell tjänst. Männerna som köpte sexuella tjänster var svenska medborgare i åldrarna 22–52 år. Kvinnorna som utnyttjades i prostitution, oftast på hotell, kom vid några tillfällen från utlandet såsom Nigeria (två kvin-

nor i åldrarna 24 respektive 31 år), Litauen (en 28-årig kvinna) och Rumänien (två kvinnor i åldrarna 22 och 32 år). Totalt har tre strafförelägganden om köp av sexuell tjänst utfärdats.

Uppsala län

Under 2014 inleddes två förundersökningar rörande koppleri varav en kan vara av intresse för denna rapport. Ärendet rörde ett fall där fyra nigerianska kvinnor bodde på ett hotell i Uppsala. Spaning och utredning ledde inte till några konkreta misstankar om brott så förundersökningen lades ner.

Vidare inleddes sju förundersökningar om köp av sexuell tjänst men dessa hade inga kopplingar till människohandel eller koppleri. Männerna som köpte sexuella tjänster var svenska medborgare i åldrarna 25–58 år. Den yngste mannen försörjde sig genom bidrag, 4 000 kronor per månad, och den äldste mannen var läkare med en årlig inkomst på 800 000 kronor. De flesta av sexköparna kom i kontakt med kvinnorna via deras annonser på internet. Kvinnorna som utnyttjades i prostitution kom i några fall från utlandet, såsom Rumänien och Afrika (troligtvis Nigeria). De utländska kvinnorna var i åldrarna 22–27 år.

Västmanlands län

I Västmanland finns vid kriminalunderrättelsetjänsten sedan hösten 2014 en handläggare som ansvarar för brottsområdet människohandel. Det finns även särskilda utredare och spanare som har utbildning och erfarenhet av att använda de metoder som behövs för nå framgång i människohandelsutredningar. Dessa utredare och spanare är även engagerade i andra stora utredningar som rör grova brott. Polisen har en bra dialog med hotellen i regionen och hotellpersonalen informerar polisen vid misstankar om prostitutionsverksamhet i deras lokaler. Vid sådana tillfällen inleder polisen spanings- och utredningsinsatser. I övrigt samarbetar polisen i Västmanland med andra polismyndigheter nationellt och internationellt (Rumänien och Bulgarien bl.a.).

Under 2014 inledde Polismyndigheten i Västmanland en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål alternativt koppleri. I ärendet misstänktes en 34-årig nigeriansk kvinna för koppleri genom att främja att en 30-årig nigeriansk kvinna

hade tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Genom spaning på internet kunde polisen lokalisera offret till ett hotell i regionen och även ingripa mot den misstänkta kvinnan. Offret berättade att hon kom till Sverige via Spanien och att den misstänkta kvinnan bjudit henne till Sverige och ordnat ett arbete till henne. Hon berättade att hon hade haft sexuellt umgänge med män mot betalning på hotellet men att ingen hade tvingat henne till detta. Den misstänkta kvinnan berättade att hon kom till Sverige 2013 och att hon bodde på ett asylboende i Migrationsverkets regi. Hon berättade att också hon, på eget initiativ, hade haft sexuellt umgänge med män mot betalning på hotellet. Kvinnorna uppgav att de var barndoms-kamrater. Den 30-åriga kvinnan reste troligtvis tillbaka till Spanien. Förundersökningen lades ner med motiveringen att brott inte kunde styrkas.

Under 2014 inleddes också fyra förundersökningar om människohandel för tiggeri:

Ärende 1: Förundersökning inleddes då tre rumänska kvinnor i åldrarna 23, 18 respektive 17 anmälde till polisen att en 41-årig landsman tvingat dem till Sverige för att tigga. Mannen var folkbokförd i Örebro och pekades ut vid en fotokonfrontation.

Brottsoffer- och personsäkerhetsgruppen beställde en fördjupad analys i ärendet för att bedöma kvinnornas skyddsbehov. Inledningsvis bedömdes skyddsbehovet för de tre brottsoffren som omfattande och hotbilden bedömdes utifrån de inledande förhör som hållits ligga på en hög nivå. Samtliga placerades på boenden lämpade för offer för människohandel. På ansökan av åklagaren i ärendet beviljades kvinnorna tidsbegränsade uppehållstillstånd i sex månader av Migrationsverket.¹³⁹

Efter flera förhör med kvinnorna erkände de, med oklar motivering, att de inte talat sanning och att de inte blivit tvingade på något vis. Efter vad som är känt för polisen återvände kvinnorna till hemlandet på egen hand. Förundersökningen är nedlagd.

Ärende 2: Anmälan om misstanke om människohandel för tiggeri med barn under 18 år inkom via socialtjänsten i en kommun i regionen. Av anmälan framgick att en pojke (okänd ålder och nationalitet)

¹³⁹ 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716).

uppgett att han sommaren 2013 blev insmugglad till Norge och att han skulle arbeta av skulden för resan genom att tigga. Det framkom också att pojken saknade identitetshandlingar. Pojken berättade också att smugglarna hotade honom till livet, att han kontaktade polis i Norge som inte tog emot någon anmälan och att han sedan sökt asyl i Norge i augusti 2013. Det framgick inte av anmälan varför han reste till Sverige. Inga gärningspersoner finns heller omnämnda med namn. Inga förhör har hållits i ärendet och förundersökningen är nedlagd.

Ärende 3: Förundersökning rörande människohandel för tiggeri med barn under 18 år. Förundersökningen är nedlagd då det är en dubbelanmälan till ovan nämnda ärende. I det aktuella ärendet framkom att pojken kom från Albanien och att han flytt till Sverige för att söka asyl då han fått avslag på sin asylansökan i Norge.

Ärende 4: Förundersökning om människohandel för tiggeri inleddes då en 55-årig bulgarisk man anmälde att han tvingades tigga pengar utanför Ica Maxi i Västerås.

Mannen berättade i förhör att han lurades till Sverige med löften om att han skulle få arbete med vägbyggen. Han kom till Sverige tillsammans med 4–5 andra landsmän. Vid anmälningstillfället hade han varit i Sverige i 20 dagar och hade under hot suttit och tiggat pengar utanför Ica Maxi i Västerås. En man lämnade och hämtade 55-åringen vid Ica Maxi samt tog pengarna han tjänat ihop genom att tigga. I början av förhöret sa 55-åringen att han ville ha hjälp med att återvända till Bulgarien men i slutet av förhöret ändrade han sig och ville återvända till ICA-butiken. Han avsåg sig all hjälp och ville istället tigga ihop pengar till en biljett hem till Bulgarien. Förundersökningen är nedlagd då brott inte kunde styrkas.

Under 2014 inleddes en förundersökning om misstanke om köp av sexuell handling av barn. Misstankarna riktade sig mot en 51-årig svensk man och att han skulle ha köpt sexuella handlingar av flickor i åldrarna 12–15 år under en semesterresa till Thailand. Förundersökningen lades ner då brott inte kunde styrkas.

Slutligen inleddes sju förundersökningar mot sju män i Västmanland under 2014 om köp av sexuell tjänst. Två av sexköpen kunde härledas till människohandel för sexuella ändamål. Av de sju inledda förundersökningarna har strafföreläggande utfärdats i tre fall. Polisen har hänvisat fyra av de sju männen till Kriscentrum för män i Västmanland. Kvinnorna som männen utnyttjat i prostitution kom ursprungligen från bl.a. i Nigeria och Rumänien.

Samverkansområde Öst
(Södermanlands län, Jönköpings län, Östergötlands län)

Södermanlands län

Under 2014 inleddes inga förundersökningar om människohandel för sexuella eller andra ändamål vid Polismyndigheten i Södermanlands län. Två förundersökningar om koppleri inleddes under 2014 men ingen av dem kunde härledas till människohandel för sexuella ändamål:

Fall 1: Förundersökningen rör koppleri där en svensk 52-årig man misstänks för att erbjuda andra män att få köpa sexuella tjänster av kvinnor via honom. Förundersökningen pågår.

Fall 2: Förundersökning om koppleri där en 62-årig svensk man misstänks för att ha tvingat sin 29-åriga hustru att sälja sexuella tjänster. Förundersökningen pågår.

Slutligen inleddes tre förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst som alla kan härledas till koppleri. I ett av de tre ärendena har kontakt med sexköpare skett genom annonsering via internet.

Jönköpings län

Under 2014 inledde Polismyndigheten i Jönköpings län en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål.

Ärende 1: Förundersökningen rörde människohandel för sexuella ändamål där en okänd gärningsman misstänktes för att ha utnyttjat en 28-årig nigeriansk kvinna för prostitutionsändamål på hotell i Sverige.

Dessutom inleddes två förundersökningar om koppleri som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål:

Ärende 1: Förundersökningen rörde koppleri där en 49-årig kvinna från Thailand misstänktes för att ha främjat eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att kvinnor på hennes thaimassagesalonger hade haft tillfälliga sexuella förbindelser med manliga kunder mot ersättning. Kvinnorna på salongen kom ursprungligen från Thailand och var 20–46 år. Genom bekanta i Sverige kom den 49-åriga kvinnan i kontakt med de kvinnor hon anställde. Kvinnan dömdes av Jönköpings tingsrätt till fängelse i 4 månader för koppleri.¹⁴⁰

Ärende 2: Förundersökningen rörde koppleri och brott mot ordningslagen där en 43-årig svensk medborgare (ursprungligen från Bosnien-Hercegovina), misstänktes för att på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjat att anställda kvinnor på hans strippklubb hade haft tillfälliga sexuella förbindelser med män mot ersättning. En av kvinnorna berättade att hon var utlovad att behålla 60 % av det hon tjänade på ”privata danser” men hon visste inte vem som tog resten av pengarna. Kvinnorna kom ursprungligen från Sverige och de baltiska länderna.

Under 2014 inleddes också tre förundersökningar om koppleri som inte var av människohandelsliknande karaktär:

Ärende 1: Förundersökningen rörde försök till koppleri samt olaga hot där en 20-årig man misstänktes för att, via en chatt på internet, ha försökt förmå en svensk 14-årig flicka att ha tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Han har sedan tidigare varit misstänkt för ett flertal sexuella ofredanden, olaga hot och kopplerier.

Ärende 2: Förundersökningen rörde koppleri, misshandel och olaga hot där en svensk 44-årig man från Värnamo misstänktes för att ha tvingat sin 26-åriga svenska flickvän att ha sexuella förbindelser mot ersättning med 5–6 olika män i deras gemensamma

lägenhet. Mannen kom i kontakt med sexköpare via annonsering på internet. Han är sedan tidigare dömd för misshandel, skadegörelse och trafikbrott.

Ärende 3: Förundersökningen rörde koppleri där en 23-årig man från Stockholmsområdet misstänktes för att ha främjat att en 15-årig svensk flicka haft tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. Mannen lade ut flickans telefonnummer genom att annonsera på internet och sexköparna fick ringa till henne direkt. Uppgifter i förundersökningen tydde på att flickan utnyttjats på en toalett i ett köpcentrum.

Under 2014 inleddes 26 förundersökningar om köp av sexuell tjänst där alla utom en kunde härledas till koppleri/människohandel för sexuella ändamål. Av de 26 förundersökningarna har fyra lett till att åklagare utfärdat strafföreläggande. Därtill inleddes en förundersökning om köp av sexuell handling av barn. Den sistnämnda rörde en okänd kvinna som misstänktes för att ha köpt en sexuell handling av en 17-årig asylsökande pojke med okänt ursprung. Nedan följer några exempel på förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst:

Fall 1: Sexköparen var en 42-årig svensk man med två barn boende på annan adress och en årsinkomst på 554 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott. Mannen kom i kontakt med kvinnan han köpte en sexuell tjänst av via en annons på internet och brottet ägde rum på ett hotellrum. Kvinnan var 31 år och kom ursprungligen från Nigeria. Hennes pass var utfärdat i Italien.

Fall 2: Sexköparen var en 47-årig man med ursprung från Jugoslavien med sex barn boende på annan adress och med en årsinkomst på 344 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott och smuggling. Den sexuella tjänsten köptes av en thailändsk kvinna på en thaimassagesalong.

Fall 3: Sexköparen en 62-årig svensk man med maka och ett barn samt en årsinkomst på 328 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott. Den sexuella tjänsten köptes av en thailändsk kvinna på en thaimassagesalong.

¹⁴⁰ Jönköpings tingsrätt, 2014-10-15, Mål nr 1095-14.

Fall 4: Sexköparen var en 45-årig svensk man, ensamstående, med en årsinkomst på 337 000 kr. Han var tidigare dömd för brott. Mannen kom i kontakt med kvinnan han köpte en sexuell tjänst av via en annons på internet och brottet ägde rum på ett hotellrum. Kvinnan var 23 år och kom ursprungligen från Rumänien.

Fall 5: Sexköparen var en 21-årig svensk man, ensamstående, med en årsinkomst på 41 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott. Den sexuella tjänsten köptes på en strippklubb av en 26-årig svensk kvinna som var ensamstående.

Fall 6: Sexköparen var en 55-årig svensk man med ett barn boende på annan adress samt en årsinkomst på 0 kr. Han var tidigare dömd för bedrägeri och förskingring. Den sexuella tjänsten köptes av en thailändsk kvinna på en thaimassagesalong.

Fall 7: Sexköparen var en 58-årig svensk man med maka och fyra barn samt en årsinkomst på 364 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott. Mannen kom i kontakt med kvinnan han köpte en sexuell tjänst av via en annons på internet och brottet ägde rum på ett hotellrum. Kvinnan var 34 år och kom ursprungligen från Nigeria.

Fall 8: Sexköparen var en 44-årig svensk man, ensamstående, med en årsinkomst på 427 000 kr. Han var tidigare dömd för trafikbrott. Mannen kom i kontakt med kvinnorna han köpte sexuella tjänster av via en annons på internet och brotten ägde rum på ett hotellrum. Kvinnorna var 24 respektive 26 år och kom ursprungligen från Nigeria.

Fall 9: Sexköparen var en 24-årig svensk man, ensamstående, med en årsinkomst på 97 000 kr. Brottet ägde rum i kvinnans bostad. Mannen misstänktes även för sexuellt ofredande av kvinnan och var tidigare dömd för stöld, olaga hot, hot mot tjänsteman och snatteri. Kvinnan var svensk, 25 år gammal och ensamstående.

Under 2014 inleddes tre förundersökningar om människohandel för andra ändamål (tiggeri):

Ärende 1: Förundersökningen rörde människohandel för tvångsarbete/tiggeri där en 23-årig man från Rumänien misstänktes för att ha tvingat en 24-årig rumänsk kvinna (som han tidigare varit gift med) från Rumänien till Sverige för att tigga. Under våld och hot tvingade mannen kvinnan att resa till Sverige, samt tvingade henne att tigga och ge honom pengarna.

Ärende 2: Förundersökningen rörde människohandel för tiggeri där en 46-årig man från Bulgarien misstänktes för att ha vilselett ett 36-årigt par från Bulgarien att resa till Sverige för att arbeta som bärplockare. Mannen tvingade sedan paret att tigga och begärde att de skulle betala honom de första 15 000 kronorna de skulle tjäna genom att tigga. Därefter skulle de dela 50/50.

Ärende 3: Förundersökningen rörde människohandel för tiggeri där en 41-årig man från Bulgarien misstänktes för att ha rekryterat och transporterat en ca 12 år gammal pojke från Bulgarien till Sverige i syfte att utnyttja honom för tiggeriändamål. Under utredningstiden placerades pojken i ett jourhem genom socialjourens försorg. I ärendet framkom uppgifter om att den misstänkte tog de första 14 000 kronorna som pojken tjänade på att tigga och därefter tog han hälften av pojkens inkomster. Mannen var sedan tidigare dömd för snatteri. Utredningen visade att pojken led av en sjukdom och att han egentligen var 32 år gammal.

Övrigt

Lokalt arbetar polisområde Jönköping med att bearbeta och analysera underrättelseinformation inom området. Underrättelsetjänsten i polisområdet har regelbunden kontakt med hotellen för att kunna identifiera potentiella brottsoffer samt gripa eventuella gärningsmän. En bredare kartläggning kring människohandel för sexuella ändamål, koppleri och köpa av sexuell tjänst påbörjades under 2014 och pågår fortfarande.

Östergötlands län

Under 2014 inleddes Polismyndigheten i Östergötlands län en förundersökning om människohandel för sexuella ändamål och en förundersökning om människohandel för tiggeriändamål.

Den första förundersökningen rörde en 30-årig kvinna från Uganda. Kvinnan berättade för personal på Migrationsverket att hon tvingats till prostitution i Sverige. Kvinnan berättade att hon fått hjälp av en annan kvinna att fly till Sverige från Uganda för att komma undan en man. Förundersökningen lades ner då kvinnan inte kunde lämna några uppgifter om vare sig gärningspersoner eller brottsplats som kunde föra ärendet framåt.

Den andra förundersökningen rörde misstankar om att några personer från Bulgarien tvingades till tiggeri, men var för rädda för att lämna uppgifter om detta till polisen. Förundersökningen kommer troligtvis att läggas ner då det inte finns några uppgifter som gör att några gärningspersoner kan identifieras.

Under 2014 inleddes sex förundersökningar rörande köp av sexuell tjänst. Fallen rörde sexköpande svenska män i åldrarna 27–51 år och kvinnorna de utnyttjade i prostitution var huvudsakligen svenska kvinnor i åldrarna 18–35 år. En av kvinnorna var 25 år och kom ursprungligen från Thailand. Kvinnan var i Sverige och hade uppehållstillstånd en längre tid i landet för att besöka sin mor. Slutligen inleddes tre förundersökningar om köp av sexuell handling av barn:

Ärende 1: Förundersökningen rörde en 36-årig svensk man som tog kontakt med minderåriga flickor på webbförumet KIK. Mannen var yrkesverksam och levde i ett samboförhållande med barn. En av kontakterna på internet ledde till att mannen träffade en 14-årig svensk flicka som han sedan våldtog och köpte sexuella handlingar av. Betalningen till flickan utgjordes av cigaretter. Mannen dömdes av Linköpings tingsrätt till fängelse i två år och två månader för våldtäkt mot barn och köp av sexuell handling av barn till.¹⁴¹

Ärende 2: Förundersökningen rörde en 23-årig svensk man som tog kontakt med minderåriga svenska flickor på webbförumet KIK. Mannen var yrkesverksam och levde ensamstående. Kontakterna ledde till att mannen träffade ett antal svenska 16-åriga flickor som han köpte sexuella handlingar (samlag) av. Betalningen till flickorna utgjordes av kontanter och alkohol. Ärendet är redovisat till åklagare.

Ärende 3: Förundersökningen rörde att fall där en 15-årig flicka fick ett telefonsamtal där en okänd man, från okänt telefonnummer, ringde och sa att han ville köpa sexuella tjänster. Förundersökningen är nedlagd.

Övrigt

Polismyndigheten i Östergötlands län beslutade under 2013 att informera olika aktörer i samhället om problematiken och vad man tillsammans kan göra i dessa ärenden. Beslutet fattades efter Rikspolisstyrelsens inspektion under år 2012, gällande polismyndigheternas förmåga att utreda ärenden om människohandel för sexuella ändamål och köp av sexuell tjänst.

Polismyndigheten utsåg tre personer, en på varje huvudort i Norrköping, Linköping och Motala som ansvariga för projektet. Detta utmynnade bl.a. i ett informationsmöte dit ansvariga inom hotellbranschen bjöds in. Den nationella samordnaren vid Länsstyrelsen i Stockholm bjöds in till mötet och höll i informationen till hotellen. Hotellpersonalen fick lära sig hur de kan upptäcka människohandel och koppleriverksamhet samt vad de kan göra för att hjälpa polisen i arbetet med att stävja denna brottslighet.

Samverkansområde Nord

(Norrbottnens län, Västerbottnens län, Västernorrlands län, Jämtlands län)

Människohandel för sexuella ändamål m.m.

Under 2014 har inga förundersökningar om människohandel för sexuella ändamål inletts. Däremot har man inlett en förundersökning om koppleri som kan härledas till människohandel för sexuella ändamål, och tre förundersökningar om koppleri som inte varit av gränsöverskridande karaktär.

Dessutom har 32 förundersökningar inletts som rör köp av sexuell tjänst där samtliga sexköp begåtts av män bosatta i Sverige. I sex av fallen har kvinnorna som utnyttjats haft sitt ursprung i andra länder (Rumänien, Estland och Sydafrika) och varit i Sverige tillfälligt. Av de 32 förundersökningarna har strafföreläggande utfärdats i 7 fall och i 2 fall har åtal väckts. Slutligen har 8 förundersökningar inletts om köp av sexuell handling av barn men inga av dessa

141 Linköpings tingsrätt, Mål B 1349/14.

kan härledas till människohandel för sexuella ändamål.

Informationsutbyte sker kontinuerligt inom regionen och då främst mellan de fem personer som är ansvariga för den regionala inriktningen sexualbrott och den nationella inriktningen människohandel. Informationsutbyte sker dessutom vid behov med andra polisregioner och grooming-/barnpornografgruppen på Noa.¹⁴² Utbytet rör främst information om köp av sexuell handling av barn, köp av sexuell tjänst då det handlar om kvinnor i prostitution som förs mellan länen samt barnpornografibrott. En ny trend i regionen är att kvinnor från Rumänien utnyttjas i prostitution, något som tidigare varit relativt ovanligt. Nedan följer några fall av intresse från 2014:

Koppleri, köp av sexuell tjänst m.m.

Ärende 1: Förundersökning rörande koppleri där en 30-årig man från Rumänien misstänktes utnyttja en 29-årig kvinna från Rumänien för prostitutionsändamål. Rekryteringen av sexköpare gjordes genom annonsering på olika webbsidor, t.ex. www.sex-tjejer.com.

Spaning bedrevs mot ett vandrarhem där den misstänkte och kvinnan hyrde ett rum. Ett flertal män besökte det aktuella rummet vid olika tillfällen och under besöken lämnade den misstänkte hallickan rummet.

När den misstänkte mannen greps uppgav han att han var i Sverige för att söka arbete och han hade 61 500 kronor på sig i femhundrakronorssedlar.

Under förhör med kvinnan uppgav hon att försörjer sig genom prostitution i hemlandet där hon bor hemma hos sin mormor. Hon uppgav vidare att hon rest till Sverige för att besöka en väninna. Kvinnan fick sedan hjälp av socialtjänsten med boende och medel för sitt uppehälle. Hon erbjöds även en biljett för att ta sig till rumänska ambassaden i Stockholm men den ville hon inte ta emot. Förundersökning pågår.

I ärendet rapporterades tre män för köp av sexuell tjänst. Den förste var en 57-årig man från Norge som erkände brott och mottog ett strafföreläggande. Den andre var en 47-årig man från Sollefteå. Han

förnekade brott och i ett senare skede lades förundersökningen ner då ”det saknas anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats”. Den tredje var en 31-årig man från Sundsvall som dömdes till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Ärende 2: Förundersökning om koppleri (inhemskt) inledd då en man tagit telefonen från sin 30-åriga flickvän då han misstänkte att en tredje person främjade flickvännens prostitution. Misstankar uppstod om att den som främjade kvinnans prostitution var en 50-årig kvinna som också tog del av förtjänsten, men den 30-åriga kvinnan ville inte lämna några detaljerade uppgifter. Den 30-åriga kvinnan berättade att hon sålde sex för att få ihop pengar till hyran och att hon hade en relativt stadig kundkrets av sexköpande män i åldrarna 20–70 år, som hon kom i kontakt med via internet.

I ärendet inleddes 16 förundersökningar om köp av sexuell tjänst där i nuläget fyra personer erkänt brottet och två har mottagit strafföreläggande. Övriga har förnekat brott. Männerna var i åldrarna 32–74 år och kom från olika orter i Västerbotten. Sex av männen var gifta, åtta av dem hade barn och sex av dem saknade någon sådan relation. En av männen saknade inkomst och de övriga uppgav en taxerad inkomst på mellan 62 000 och 1 400 000 kronor per år.

Ärende 3: Förundersökning om försök till koppleri (inhemskt) inledd mot en 46-årig man som erbjudit sig att ordna sexköpare åt en 25-årig kvinna. Enligt mannen skulle de sedan dela på förtjänsten. När kvinnan avvisade mannens förslag hotade han med att lägga ut kränkande information om henne på internet tillsammans med hennes telefonnummer. Mannen är sedan tidigare anmäld för ett tjugotal sexualbrott mot andra kvinnor som han haft förhållanden med, och tidigare dömd för ofredande och sexuellt ofredande.

Ärende 4: Förundersökning om köp av sexuell tjänst inledd i ett fall där en butikskontrollant i en matvaruaffär såg en man ge pengar till en kvinna som tiggde utanför butiken. Mannen gick sedan till en bankomat och tog ut mer pengar. Därefter gick han och kvinnan tillsammans in på en kundtoalett och lämnade

¹⁴² Nationella operativa avdelningen f.d. Rikskriminalpolisen.

sedan toaletten vid separata tillfällen. Förundersökningen lades ner då det inte gick att identifiera någon misstänkt gärningsperson.

Ärende 5: Förundersökning om köp av sexuell tjänst inledd efter anmälan från personal på ett hotell i regionen. Den misstänkte var en 42-årig man som tidigare dömts till rättspsykiatrisk vård för misshandel och våldtäkt (vid tre tillfällen). Mannen uppgav att han inte betalat för en sexuell tjänst men däremot betalat för kvinnans hotellrum. Han erkände att han hade haft sexuell umgänge med kvinnan och godtog ett ev. strafföreläggande. Kvinnan var 26 år och kom ursprungligen från Sydafrika. Hon berättade att hon var på tillfälligt besök i Sverige och att hon bodde hos en kusin på okänd adress. Hon uppgav att hon hade en profil på en datingsida och kom i kontakt med den misstänkte mannen genom den. De träffades på hotellet för att ha sexuell umgänge, men inte mot betalning.

Ärende 6: Förundersökning inledd om köp av sexuell tjänst efter tips till polisen om att det förekommer prostitution på ett hotell i Västerbotten. En 50-årig man från Eskilstuna rapporterades då han gick in på ett hotellrum som hyrts av en kvinna som kunde kopplas till en annons på en känd eskortsida på internet. Mannen var känd för polisen då han kontaktat minderåriga på Heta linjen och bestämt träff med dem. Därefter har han bjudit dem på alkohol och tvingat dem till sexuell umgänge med honom. Han erkände att han hade haft sexuell umgänge med kvinnan, men inte mot betalning. Polisen hade dock sett honom stå och räkna pengar innan han gick in i rummet och han dömdes sedermera till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Kvinnan var 26 år och kom från Rumänien. Hon berättade att hon rest till Sverige tillsammans med en annan kvinna från Rumänien för att sälja sexuella tjänster i egen regi.

Ärende 7: Förundersökning inledd om köp av sexuell tjänst efter tips till polisen om att det förekommer prostitution på ett hotell i Västerbotten. En 30-årig man från Irak, bosatt i Västerbotten, rapporterades då han gick in på ett hotellrum som hyrts av en kvinna som kunde kopplas till en annons på en känd

eskortsida på internet. Mannen förnekade brott och står åtalad för köp av sexuell tjänst.

Kvinnan var 29 år och kom från Estland. Hon berättade att hon sålde sexuella tjänster och kom i kontakt med sexköpare genom att annonsera via internet. Mannen som polisen rapporterade hade betalat 2 000 kronor för en sexuell tjänst.

Ärende 8: Förundersökning inledd om köp av sexuell tjänst efter tips till polisen om att det förekommer prostitution på ett hotellrum i Norrbotten. När polisen gjorde husrannsakan i rummet pågick en sexuell handling mellan en 47-årig man från regionen och en 19-årig kvinna från Rumänien. Mannen dömdes till dagsböter för köp av sexuell tjänst.

Kvinnan berättade att hon utnyttjats i prostitution hemma i Rumänien sedan hon var 14 år gammal. Hon började resa till Sverige för att sälja sexuella tjänster under 2014. Hon besöker olika platser i regionen och stannar i Sverige i perioder om två månader i taget. Hon uppgav att hon bedriver verksamheten i egen regi och tar 2 000 kronor per timme.

Ärende 9: Förundersökning inledd mot en 20-årig man i regionen för utnyttjande av barn för sexuell posering, sexuell ofredande av barn och försök till köp av sexuell handling av barn. Mannen var sedan tidigare dömd för försök till våldtäkt samt div. förmögenhetsbrott och trafikbrott. Målsäganden var en 15-årig flicka, och mannen hade uppmanat henne att skicka kränkande bilder på sig själv till honom. Han skulle även ha erbjudit flickan pengar för att ha sexuell umgänge med honom. Förundersökning pågår.

Ärende 10: Förundersökningen rör ett ärende där en 15-årig flicka fått kontakt med tre män i åldrarna 19–45 år via internet. Männerna har förmått flickan att skicka nakenbilder på sig själv och en av männen har satt in pengar på flickans konto vid två tillfällen som ersättning för bilderna. Misstankar finns mot männen om brott som utnyttjande av barn för sexuell posering, barnpornografi, försök till köp av sexuell handling av barn samt kontakt med barn under 15 år i sexuell syfte.

Samtliga förundersökningar har lagts ner, förutom i ett fall som rör barnpornografi.

Ärende 11: Förundersökningen rörde en 15-årig flicka som anmälde sin 52-årig styvfar för försök till köp av sexuell handling av barn. Han erbjöd flickan 1 500 kr för att få ha sexuell umgänge med henne. Flickan berättade om händelsen för sin mamma. Förundersökningen är nedlagd.

Ärende 12: Förundersökningen rörde ett fall där en mamma upptäckte att hennes dotter chattade med en person som ville att dottern skulle skicka nakenbilder på sig själv till. Förundersökningen ledde fram till en 44-årig man som kunde misstänkas för försök till sexuell utnyttjande av barn under 15 år, sexuell ofredande av barn under 15 år och försök till köp av sexuell handling av barn. Förundersökningen lades ner. Mannen var tidigare dömd för div. våldsbrott, förmögenhetsbrott, trafikbrott och narkotikabrott.

Ärende 13: Förundersökning om barnpornografibrott och köp av sexuell tjänst inledd mot en 63-årig man då han innehade flertalet bilder på barn som utsattes för hänsynslösa sexuella övergrepp. Bland materialet fanns även filmer som visade när mannen köpte sexuella tjänster av kvinnor i en lägenhet. Mannen dömdes av tingsrätten till villkorlig dom och dagsböter för barnpornografibrott. Mannen var gift och hade barn samt en årsinkomst på ca 500 000 kronor.

Människohandel för andra ändamål

Nedan följer några fall av intresse om människohandel för andra ändamål än sexuella från 2014:

Ärende 14: Anmälan om människohandel upprättad med anledning av att fem kvinnor från Makedonien, i åldrarna 15–18 år, vid olika tillfällen under en halvårsperiod inkommit höggravida till ett sjukhus i regionen för att föda barn. I vissa fall har kvinnorna inte kunnat uppge sin identitet och inte haft något tillstånd att vistas i Sverige.

Ärende 15: En 27-årig kvinna rumänsk kvinna anmälde till polisen att en 47-årig landsman lurat henne till Sverige för att tigga. Kvinnan var varken läs- eller skrivkunnig och saknade arbete i hemlandet. Hon var gift och hade tre barn kvar i hemlandet där hela familjen levde på bidrag. Kvinnan skulle

betala 1 500 kronor till mannen för resa med mannen i hans bil samt 400 kronor för färjebiljetten. Dessa pengar skulle hon betala tillbaka till mannen genom att tigga. Kvinnan fick inte behålla några pengar efter att skulden var betald och när hon då inte ville tigga mer blev hon misshandlad av mannen och dennes fru och son. De angrep henne fysiskt med både sten och skruvmejsel samt drog henne i håret och klöste henne i ansiktet. Förundersökningen nedlagd då det efter utredning inte fanns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal hade förövats.

Ärende 16: En 32-årig rumänsk man kom in på en polisstation och anmälde att han av några okända landsmän lurats till Sverige för att arbeta. Han reste till Sverige i en minibuss tillsammans med några landsmän och resan gick via Ungen, Tyskland och Danmark. Mannen utlovades goda förtjänster genom att sälja tidningar men tvingades istället att tigga och begå stölder. Kvinnorna i gruppen tvingades till tiggeri och prostitution. De förbjöds även att prata med andra människor och fick bara göra sådant som de blev tillsagda. De blev också fråntagna sina passhandlingar och fick sova i skåpbilar och minibussar. Vid ett tillfälle fick han tag i sitt id-kort och passade då på att smita och ta sig till polisen. Förundersökningen lades ner då det inte fanns någon som kunde misstänkas för brottet.

Ärende 17: Anmälan om människohandel för tvångsarbete upprättad då två 24-åriga bulgariska bröder inkom till polisen och uppgav att de lurats till Sverige av en 47-årig landsman för att arbeta i byggbranschen. Bröderna, som hade vuxit upp på barnhem, utlovades en lön på 10 000 kronor i månaden samt mat och logi. De fick bo i en husvagn utan el och vatten och istället för att arbeta på en byggarbetsplats tvingades de till Norrbotten för att plocka bär kl. 06.00–20.00 varje dag. Den 47-åriga mannen tog även deras pass och id-handlingar och gav dem inte någon mat. Istället fick de plocka kasserad mat bakom en livsmedelbutik. Vid ett tillfälle lyckades de fly och ta sig till polisen för att söka hjälp. Förundersökningen lades ner då det inte gick att bevisa, på det bevismaterial som förelåg, att den eller de som varit misstänkta gjort sig skyldiga till brott.

Ärende 18: Förundersökning om människohandel för tvångsarbete inledd då en bulgarisk kvinna (okänt födelseår) inkom till polisen och gjorde en anmälan. Kvinnan berättade att hon och hennes två vuxna söner lurats till Sverige i tron att de skulle tjäna mycket pengar genom att arbeta i Sverige. De reste till Sverige i en minibuss tillsammans med ett annat sällskap. De stannade i Tyskland där de tvingades stjäla mat och vid ett tillfälle greps en av sönerna

av polisen och lämnades kvar där. I trakterna kring Luleå tvingades kvinnan och hennes son att plocka bär men då det var ont om bär fick de tigga istället. Vid ett tillfälle då den misstänkte mannen samlade in bärplockarna gömde hon sig i skogen och reste till Stockholm. Sonen blev kvar i Luleå. Förundersökningen lades ner då vidtagna åtgärder inte lett till att någon kunde misstänkas för brottet.

Bilaga 2. Lagstiftning på området

Människohandel

Den 18 mars 2010 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ett förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel.¹⁴³ I propositionen föreslogs en ny utformning av människohandelsbrottet som innebar en tydligare och mer ändamålsenlig brottsbeskrivning.

Syftet var att effektivisera straffbestämmelsen och förstärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel. Ändringarna innebar bl.a. att kravet på att gärningsmannen genom en handelsåtgärd tar kontroll över offret – det s.k. kontrollrekvisitet – togs bort. Vidare avskaffades kravet på dubbel straffbarhet för att svensk domstol ska kunna döma över människohandel som begåtts utomlands.

Den av regeringen nya föreslagna människohandelsbestämmelsen, som trädde i kraft den 1 juli 2010, lyder:

4 kap. 1 a § brottsbalken (2010:371)

Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång, vilseledande, utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, överför, inhyser eller tar emot en person i syfte att han eller hon ska exploateras för sexuella ändamål, avlägsnandet av organ, krigstjänst, tvångsarbete eller annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte, döms för människohandel till fängelse i lägst två och högst tio år.

Den som begår en gärning som avses i första stycket mot en person som inte har fyllt 18 år döms för människohandel även om inte något sådant otillbörligt medel som anges där har använts.

Är brottet som avses i första eller andra stycket mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Koppleri/ grovt koppleri

6 kap. 12 § brottsbalken (2004:406)

Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att en person har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för koppleri till fängelse i högst fyra år.

Om en person som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet får veta att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och inte gör vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han eller hon, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grovt koppleri till fängelse i lägst två och högst åtta år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av annan.

Koppleriansvaret träffar den som främjar eller utnyttjar att annan har mer än en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning. Koppleriet kan bedömas som grovt om brottet avsett en verksamhet som bedrivits i större omfattning, medfört betydande vinning eller inneburit ett hänsynslöst utnyttjande. Ett koppleribrott kan också vara att bedöma som grovt om det har människohandelsliknande inslag och där flickor och kvinnor förs till Sverige i prostitutionssyfte från andra länder.

Straffmaximum för grovt koppleri har höjts från sex till åtta år. Detta bl.a. för att kunna straffa de som planerat och organiserat koppleriverksamhet av människohandelsliknande karaktär men där kravet på otillbörlig påverkan inte kunnat bevisas.

¹⁴³ Regeringens proposition 2009/10:152

Köp av sexuell tjänst

6 kap 11 § brottsbalken (2011:517)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Köp av sexuell handling av barn

6 kap. 9 § brottsbalken (2004:406)

Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, förmår ett barn som inte fyllt 18 år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling, döms för köp av sexuell handling av barn till böter eller fängelse i högst två år.

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

Utlänningslagen

För att underlätta lagföring av gärningspersoner infördes 2005 en bestämmelse i utlänningslagen¹⁴⁴ om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för utländska vittnen och målsägande när det anses befogat för genomförande av förundersökning och huvudförhandling i brottmål. Under 2014 har 64 beslut fattats av Migrationsverket om att bevilja tidsbegränsade uppehållstillstånd för sådana bevispersoner.¹⁴⁵ Den 1 juli 2007 ändrades bestämmelsen i utlänningslagen för att överensstamma med ett EU-direktiv om offer för människohandel¹⁴⁶. Det ställs nu krav på bevispersonen att denne ska samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, bryta alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott m.m. På ansökan av förundersökningsledaren kan nu också ett uppehållstillstånd under 30 dagar utfärdas om bevispersonen vill ha betänketid (även kallad reflektionsperiod) för att återhämta sig och för

att kunna ta ställning till om hon eller han vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna.

5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får på ansökan av förundersökningsledaren beviljas en utlänning som vistas här, om det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål ska kunna genomföras.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst sex månader ska på ansökan av förundersökningsledaren ges till en utlänning som vistas här, om

- 1. det behövs för att förundersökning eller huvudförhandling i brottmål skall kunna genomföras,*
- 2. utlänningen klart visat sin vilja att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna,*
- 3. utlänningen brutit alla förbindelser med de personer som är misstänkta för brott som förundersökningen avser, och*
- 4. hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten inte talar emot att tillstånd beviljas.*

Om utlänningen vill ha betänketid för att återhämta sig och för att kunna ta ställning till om han eller hon vill samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, skall på ansökan av förundersökningsledaren ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om 30 dagar meddelas om de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 är uppfyllda.

Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt första stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det och de där angivna förutsättningarna fortfarande är uppfyllda. Ett uppehållstillstånd som meddelats enligt andra stycket får förlängas om förundersökningsledaren begär det, om det av särskilda skäl finns behov av en längre betänketid och de förutsättningar som anges i första stycket 1 och 4 fortfarande är uppfyllda.

Lagstiftning att beakta vid människohandel för tvångsarbete

I Sverige kan den som köper/anlitar offrens tjänster riskera att fällas till ansvar för ocker enligt 9 kap. 5 § första stycket brottsbalken samt brott mot bestämmelserna i skattebrottslagen (1971:69). I bestämmelsen om ocker straffas den som vid avtal eller någon annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till

¹⁴⁴ Utlänningslagen (2005:716) 5 kap. 15 §.

¹⁴⁵ Tio av dessa tillstånd avsåg tidsbegränsade uppehållstillstånd om 30 dagar s.k. betänketid.

¹⁴⁶ Rådets direktiv 2004/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna.

att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag inte ska utgå.

Även bestämmelsen i 20 kap. 5 § utlänningslagen bör kunna tillämpas i vissa fall om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet har en utlänning i tjänst fastän utlänningen inte har föreskrivet arbetstillstånd.

Här kan också nämnas arbetsmiljöbrott i 3 kap. 10 § brottsbalken i de fall någon uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som i enlighet med arbetsmiljölagen åligger honom för att förebygga ohälsa eller olycksfall och därigenom vållar annans död, kroppsskada eller sjukdom.

Bilaga 3.

Domar om människohandel och brott av människohandelsliknande karaktär

Domar avkunnade i Stockholms län 2014

**1A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-01-07,
Mål nr B 17355-13**

1. Man f. 1989, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 4 månader

Tre fall av köp av sexuell tjänst redovisade till åklagare.

Offer: Två kvinnor från Rumänien i åldrarna 30 respektive 37 år.

Domen överklagades inte.

**2A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-06-25,
Mål nr B 16858-13**

1. Man f. 1985, medborgare i Rumänien

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år 6 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2024-06-25.

Förverkande: 375 000 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

2. Man f. 1990, medborgare i Rumänien

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 1 år 3 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2019-06-25.

Förverkande: I beslag tagna 8 000 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

3. Man f. 1979, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Narkotikabrott

Påföljd: Fängelse 6 månader

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2017-06-25.

Förverkande: 9 410 kr förklaras förverkade såsom utbyte av brott.

4. Man f. 1983, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

5. Man f. 1981, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 200 kr

6. Man f. 1946, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 190 kr

7. Man f. 1960, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 110 å 300 kr

Offer: Fyra kvinnor från Rumänien i åldrarna 23-28 år.

**2B-: Dom i Svea hovrätt 2014-09-15,
Mål nr B 6840-14**

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut för gärningsperson nr 1 och skärpte straffet till tre års fängelse för grovt koppleri.

**3A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-10-29,
Mål nr B 12430-14**

1. Man f. 1989, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 6 månader
Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2019-10-29.
 2. Man f. 1979, medborgare i Estland
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr
 3. Man f. 1993, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr
 4. Man f. 1991, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr
 5. Man f. 1988, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 270 kr
 6. Man f. 1966, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Rattfylleri
Påföljd: Dagsböter 60 å 140 kr
 7. Man f. 1987, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 130 kr
- Offer:* Två 24-åriga kvinnor från Rumänien.

**3B-: Protokoll från Svea hovrätt 2014-11-12,
Mål nr B 9895-14**

Hovrätten avskrev målet eftersom parterna återkallade sina överklaganden. Tingsrättens dom stod därmed fast.

**4A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-09-15,
Mål nr B 11370-14**

1. Man f. 1985, medborgare i Rumänien
Brott: Koppleri
Påföljd: Fängelse 6 månader
 2. Man f. 1971, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 200 kr
 3. Man f. 1981, medborgare i Irak
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 200 kr
 4. Man f. 1978, medborgare i Sverige
Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 300 kr
- Offer:* Två kvinnor från Rumänien i åldrarna 20 respektive 28 år

4B-: Dom i Svea hovrätt 2014-11-11, Mål nr B 8936-14

Hovrätten fastställde tingsrättens domslut.

**5A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-09-26,
Mål nr B 5652-14**

1. Man f. 1990, medborgare i Litauen
Brott: Grovt koppleri
Påföljd: Fängelse 2 år
Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2019-09-26.
Den tilltalade förpliktades att solidariskt med gärningsperson 2 utge 450 000 kr till saten såsom förverkat utbyte av brott.

2. Man f. 1986, medborgare i Litauen

Brott: Grovt koppleri

Påföljd: Fängelse 2 år

Den tilltalade utvisas ur riket med förbud att återvända före 2019-09-26.

Den tilltalade förpliktades att solidariskt med gärningsperson 1 utge 450 000 kr till staten såsom förverkat utbyte av brott.

3. Man f. 1990, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

4. Man f. 1992, medborgare i Polen

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 100 kr

5. Man f. 1965, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Dagsböter 50 å 200 kr

6. Man f. 1976, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillades

7. Man f. 1975, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillades

8. Man f. 1978, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst

Påföljd: Åtalet ogillades

Offer: Två kvinnor från Litauen.

5B-: Protokoll från Svea hovrätt 2014-10-29, Mål nr B 9408-14

Hovrätten avskrev målet eftersom de tilltalade återkallade sina respektive överklaganden. Tingsrättens dom stod därmed fast.

6A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2013-11-14, Mål nr B 16758-11

1. Man f. 1954, medborgare i Sverige

Brott: Koppleri

Påföljd: Åtalet ogillades

Offer: Två kvinnor från Lettland, 23 år gamla.

6B-: Dom i Svea hovrätt 2014-11-17, Mål nr B 11372-13

Hovrätten ändrade tingsrättens dom och dömde mannen till 6 månaders fängelse för koppleri.

7A-: Dom i Stockholms tingsrätt 2014-07-08, Mål nr B 7955-14

1. Kvinna f. 1986, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 3 månader

2. Man f. 1978, medborgare i Rumänien

Brott: Koppleri

Påföljd: Fängelse 5 månader

Offer: En 23-årig kvinna från Rumänien. Domen vann laga kraft 2014-07-29.

Domar avkunnade i Västra Götalands län 2014

1A-: Dom i Halmstads tingsrätt 2014-07-09, Mål nr B 1143-14

1. Man f. 1984, medborgare i Bulgarien

Brott: Människohandel (för tiggeriändamål)

Påföljd: Den tilltalade frikändes från åtal om människohandel

2. Kvinna f. 1986, medborgare i Bulgarien

Brott: Människohandel (för tiggeriändamål)

Påföljd: Den tilltalade frikändes från åtal om människohandel

Offer: Två män från Bulgarien i 45-års åldern. Domen är överklagad. Målnumret hos Hovrätten för Västra Sverige är B 3940-14.

Domar avkunnade i Skåne län 2013-2014

1A:- Dom i Malmö tingsrätt 2013-11-26,

Mål nr B 2361-13

1. Kvinna f. 1973, medborgare i Ungern

Brott: Grovt koppleri
Bedrägeri
Åtal om människohandel för sexuella ändamål ogillades

Påföljd: Fängelse 3 år
Den dömda ska utge skadestånd till en målsägande med 50 000 kr och förpliktas att såsom förverkat värde av brott betala 92 500 kr till staten.

2. Man f. 1958, medborgare i Ungern

Brott: Koppleri
Påföljd: Villkorlig dom samt dagsböter 120 å 200 kr

3. Man f. 1968, medborgare i Sverige

Brott: Medhjälp till koppleri

4. Man f. 1968, medborgare i Rumänien

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 120 å 110 kr

5. Man f. 1968, medborgare i Afghanistan

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

6. Man f. 1981, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 100 å 50 kr

7. Man f. 1987, medborgare i okänt land

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtalet ogillas

8. Man f. 1965, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtalet ogillas

9. Man f. 1956, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtalet ogillas

10. Man f. 1985, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Åtalet ogillas

11. Man f. 1991, medborgare i Irak

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 50 å 50 kr

12. Man f. 1987, medborgare i Sverige

Brott: Köp av sexuell tjänst
Påföljd: Dagsböter 40 å 50 kr

Offer: Två kvinnor från Ungern, 25 och 35 år.

1B:- Dom i Hovrätten över Skåne och Blekinge

2014-03-05, Mål nr B 3356-13

Hovrätten ändrade tingsrättens domslut för gärningsperson nr 1 och skärpte straffet till fyra års fängelse för människohandel, grovt koppleri och bedrägeri. Hovrätten höjde också skadeståndsbeloppet till 85 000 kr till en målsägande.

Bilaga 4.

Anmälda brott under 2013–2014

Anmälda brott ¹⁴⁷	Antal 2013	Antal 2014
Hela landet		
Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	11	5
Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	29	26
Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	5	3
Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	26	10
Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	4	5
Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	5	18
Människohandel för organhandel med barn under 18 år	1	1
Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	1	0
Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0
Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	5
Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	1	20
Koppleri, inkl. grovt	108	109
Köp av sexuell handling av barn under 18 år	150	98
Köp av sexuell tjänst	544	607
Blekinge		
Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	0	1
Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	0	1
Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	0	1
Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0
Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0
Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Koppleri, inkl. grovt	0	0
Köp av sexuell handling av barn under 18 år	0	1
Köp av sexuell tjänst	0	1
Dalarnas län		
Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	0	1

Anmälda brott ¹⁴⁷	Antal 2013	Antal 2014
Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	0	1
Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0
Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0
Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Koppleri, inkl. grovt	3	1
Köp av sexuell handling av barn under 18 år	13	2
Köp av sexuell tjänst	20	10
Gotlands län		
Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för organhandel med barn under 18 år	0	0
Människohandel för organhandel med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0
Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Koppleri, inkl. grovt	0	0
Köp av sexuell handling av barn under 18 år	0	0
Köp av sexuell tjänst	0	0
Gävleborgs län		
Människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år	2	0
Människohandel för sexuella ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för tvångsarbete med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tvångsarbete med person 18 år eller äldre	11	2
Människohandel för tiggeri med barn under 18 år	0	0
Människohandel för tiggeri med person 18 år eller äldre	0	1

Anmälda brott ¹⁴⁷	Antal	Antal
	2013	2014
Människohandel för krigstjänst med barn under 18 år	0	0
Människohandel för krigstjänst med person 18 år eller äldre	0	0
Människohandel för övriga ändamål med barn under 18 år	0	0
Människohandel för övriga ändamål med person 18 år eller äldre	0	0
Koppleri, inkl. grovt	2	0
Köp av sexuell handling av barn under 18 år	18	7
Köp av sexuell tjänst	2	7

147 Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå). Tillgänglig:
<http://statistik.bra.se> (2014-02-26)

Polisen

Utgivare

Polismyndigheten

Produktion

Polisens verksamhetsstöd,
Informationsenheten

Beställning

Polismyndigheten
Kundcentrum, telefon 114 14
Diariennr.
A042.509/2015/428

Upplaga

300 ex

Tryck

Polisens Tryckeri, Stockholm, 2015

Grafisk form

Sitrus

Foto

Polismyndigheten

